

ORTAOKUL

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) HAYATI

5

DERS KİTABI

Hatice ARICI

Talim ve Terbiye Kurulunun **29.11.2013** tarih ve **172** sayılı kararıyla 2014-2015 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

Editör

Yılmaz GÜNEYLİOĞLU

•

Dil Uzmanı

Himmet AÇIKGÖZ

•

Görsel Tasarımcı

Ümit YÜKSEL

•

Program Geliştirme Uzmanı

İsmet KEBAPÇI

•

Ölçme Değerlendirme Uzmanı

Tolga İNCE

•

Rehberlik

Yağmur KAYNAK ÇIKARAY

•

ISBN

978-605-85145-0-8

•

Baskı

Semih Ofset Matbaacılık Ltd.Şti.

Ankara-2014

www.semihofset.com.tr

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

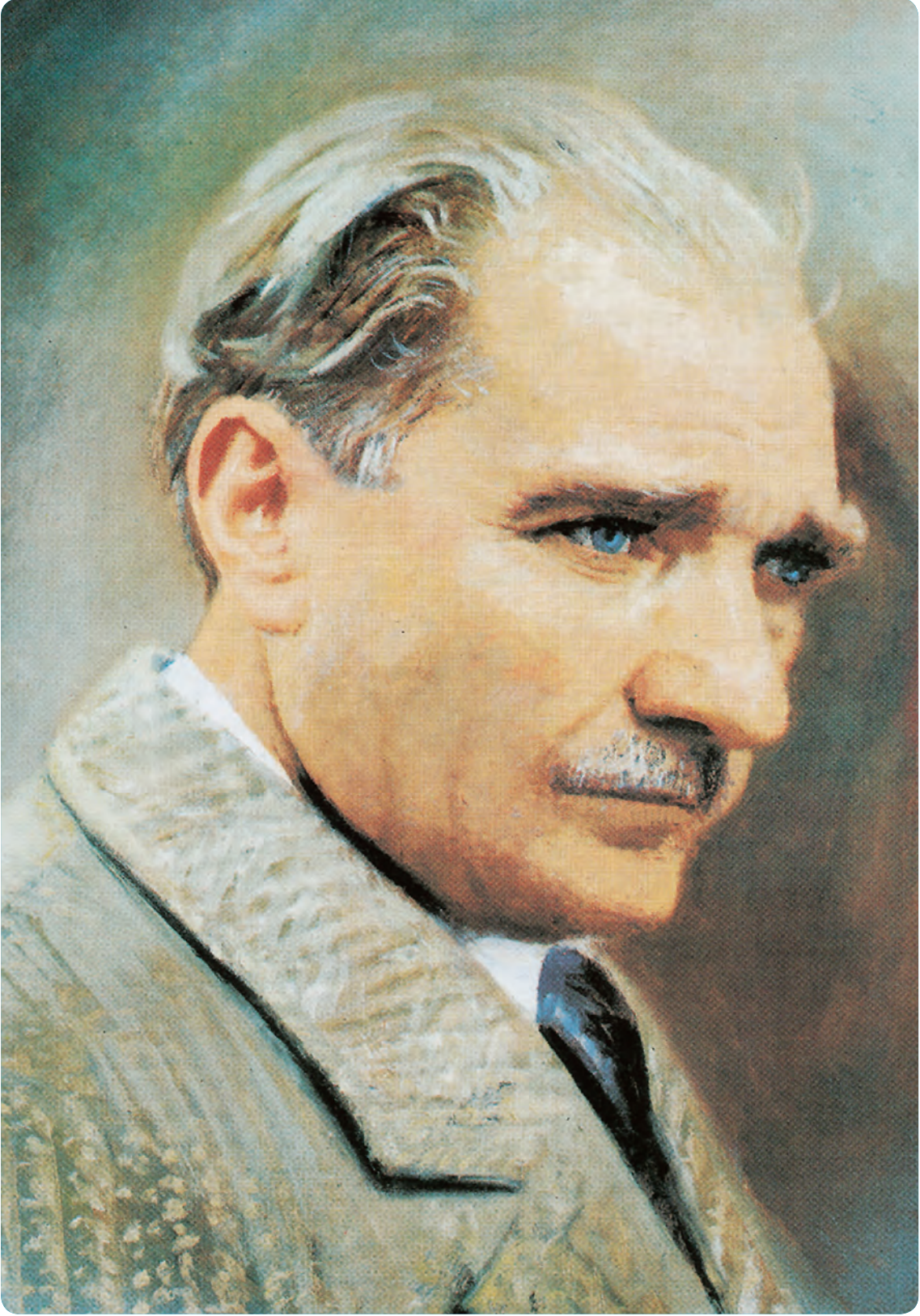
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK
(1881-1938)

İÇİNDEKİLER

DERS KİTABI TANITIM ŞEMASI	8
----------------------------------	---

1. ÜNİTE

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) HAYAT HİKÂYESİNİ HATIRLAYALIM

1. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) DOĞDUĞU ÇEVRE	10
2. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) DOĞUMU, ÇOCUKLUĞU VE GENÇLİĞİ	13
3. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) PEYGAMBER OLUŞU ve MEKKE DÖNEMİ	16
4. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) MEDİNE DÖNEMİ VE VEFATI	20
ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM.....	28

2. ÜNİTE

TEMİZLİK

1. AĞIZ VE DİŞ TEMİZLİĞİ.....	30
2. BEDEN TEMİZLİĞİ	33
3. KILIK KIYAFET TEMİZLİĞİ	36
4. ÇEVRE TEMİZLİĞİ.....	39
ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM.....	43

3. ÜNİTE

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) AHLAKI

1. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) AHLAK ANLAYIŞI.....	46
1.1. PEYGAMBER OLMADAN ÖNCE.....	47
1.2. PEYGAMBERLİKTEN SONRA.....	49
2. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ.....	52
ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM.....	57

4. ÜNİTE
HZ. MUHAMMED (S.A.V.) VE ÇOCUK

1. ÇOCUKLARI SEVMEK.....	60
2. ÇOCUKLARA DEĞER VERMEK.....	64
3. ÇOCUKLAR ARASINDA AYRIM YAPMAMAK.....	67
4. KİMSESİZ ÇOCUKLARI KORUYUP GÖZETMEK.....	70
ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM.....	73

5. ÜNİTE
ÇOCUĞUN GÖREVLERİ

1. ÇOCUĞUN GÖREV VE SORUMLULUKLARI.....	76
2. ANNE BABAYA SEVGİ VE SAYGI.....	78
3. ANNE BABAYA İYİLİK YAPMAK.....	81
ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM.....	85

6. ÜNİTE
HERKESİN DOSTU VE KARDEŞİ HZ. MUHAMMED (S.A.V.)

1. İNSANLARIN KARDEŞLİĞİ.....	88
2. BİR DOST OLARAK HZ. MUHAMMED (S.A.V.).....	91
3. VEFALI VE FEDAKÂR OLMAK.....	95
4. ENGELSİZ YAŞAMA DESTEK.....	99
ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM.....	103
SÖZLÜK.....	106
KAYNAKÇA.....	108

DERS KİTABI TANITIM ŞEMASI

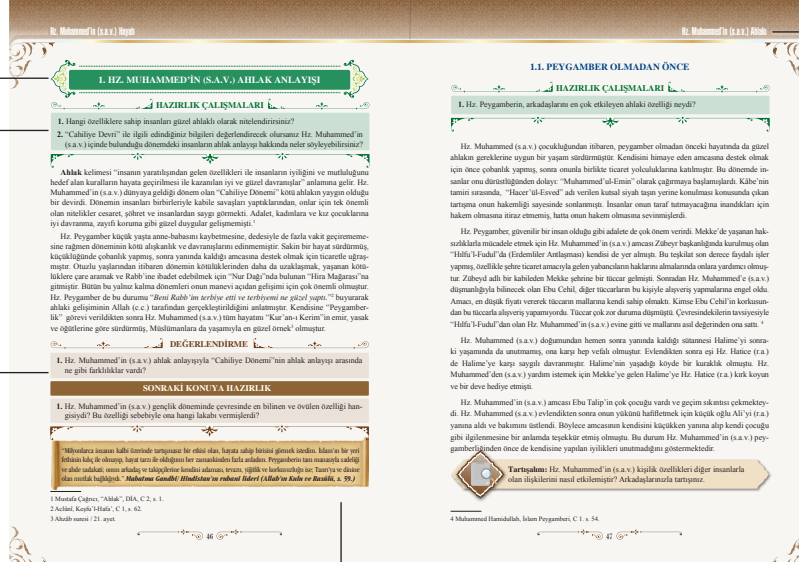
Konu numarası ve başlığı bu bölümde belirtilmiştir.

Konuyla ilgili hazırlık çalışmasına bu bölümde yer verilmiştir.

Konuyla ilgili değerlendirme sorularına ve bir sonraki derste işlenecek konuyla ilgili hazırlık sorularına bu bölümde yer verilmiştir.

Konuyla ilgili alıntı metinlere bu bölümde yer verilmiştir.

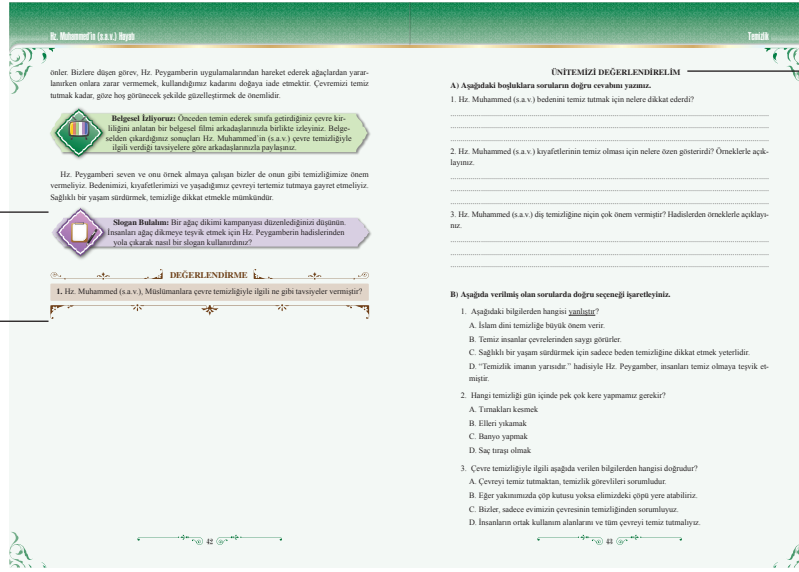
Ünite adına bu bölümde yer verilmiştir.

İzleme ve yorumlama etkinliklerine yer verilmiştir.

Öğrencilerin katılımını sağlamak amacıyla konuyla ilgili sorulan sorulara bu bölümde yer verilmiştir.

Üniteyle ilgili ölçme ve değerlendirme sorularına bu bölümde yer verilmiştir.

—❖ 1. ÜNİTE ❖—

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) HAYAT HİKÂYESİNİ HATIRLAYALIM

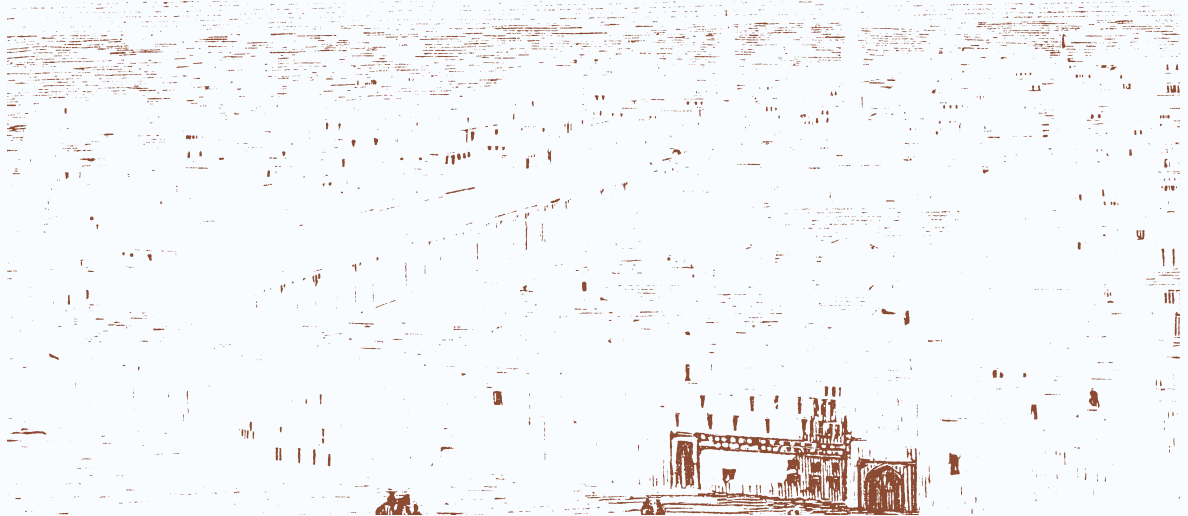

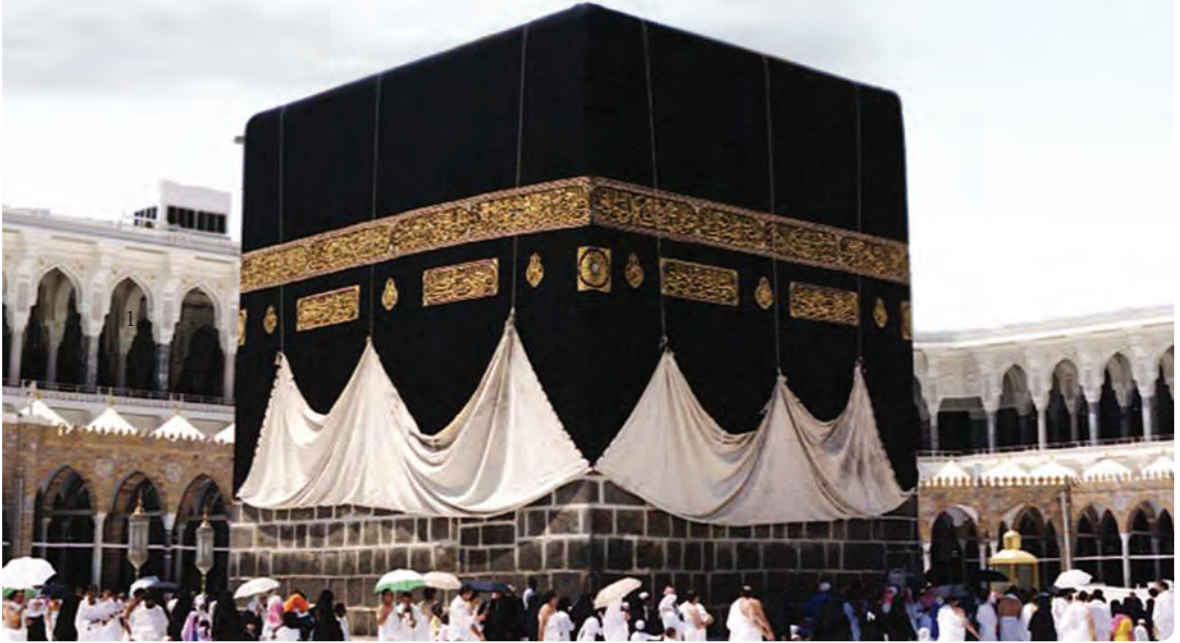
Hız. Muhammed (s.a.v.) Arap Yarımadası'nda bulunan Mekke şehrinde doğdu. Arap Yarımadası, pek çok medeniyetin yaşadığı ve üç büyük dinin doğduğu önemli bir merkezdir. Yarımada'nın büyük kısmı çok sıcaktır ve yarımada çöllerle kaplıdır. Ancak tarıma elverişli olan kısımlar da bulunmaktadır. Mekke şehri kayalık ve sıcak bir şehirken Medine, Taif gibi şehirler ılıman iklime ve tarıma elverişli arazilere sahiptir.

Hız. Muhammed'in (s.a.v.) dünyaya geldiği dönemde Arap Yarımadası'nda siyasi bir birlik yoktu. İnsanlar kabileler hâlinde yaşıyorlardı. Kabile (boy), birbirlerine kan bağıyla bağlı ailelerin bir araya gelmesiyle oluşurdu. Hız. Muhammed'in (s.a.v.) ailesi de Mekke'nin ileri gelen kabilelerinden olan Kureyş kabilesine mensuptu. Kabile üyeleri birbirlerine bağlıydılar. Üyelerden birine yapılacak bir haksızlıkta tüm kabile bir araya gelip karşı koyabilirdi. Ayrıca kabileler arasında savaşlar da yaygındı.

O dönemde Araplar göçebe ve yerleşik yaşam olmak üzere iki şekilde yaşamlarını sürdürüyorlardı. Şehirde yaşayan halk, yerleşik hayat sürdürüp tarım ve ticaretle uğraşırdı. Göçebe olarak çöllerde, çadırda yaşayanlara “**bedevi**” denilirdi. Bedeviler genellikle hayvancılıkla uğraşırlardı.

Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu zamanda bölgede pek çok dinî inanç mevcuttu. En yaygın olanı ise putperestlikti. Hiz. İbrahim (a.s.)^{*} ve oğlu İsmail'in (a.s.) Allah'a (c.c.)^{**} ibadet etmek amacıyla yaptıkları Kâbe'yi putlarla doldurmuşlardı. Her kabilenin kendine ait bir putu bulunuyordu. Lat, Menat, Uzza ve Hubel gibi adlar verilen putlardan Kâbe ve çevresinde  yüz atmış tane bulunuyordu. İnsanlar taş, çamur, tahta gibi malzemelerden yaptıkları putların Allah (c.c.) ile kendileri arasında aracılık yaptıklarına, dilek ve dualarını ilettiklerine inanırlardı. Allah'a (c.c.) inanıp hem de birçok tabiat olayının yaratılmasını ve idaresini Allah'ın (c.c.) dışında birtakım güçlere bağlayarak ondan başka tanrıların da olduğunu kabul etmeye **şirk**, bu şekilde inanan kişiye de **müşrik** denir. Puta tapan kimselere de müşrik adı verilir. Putperestler dışında yarımadada Hristiyanlar ve Yahudiler de yaşıyordu. Yıldızlara ve ateşe tapanların yanı sıra Hiz. İbrahim'in (a.s.) getirdiği dini yaşıyan, tek Allah'a (c.c.) inanıp ona ibadet eden az sayıda insan da bulunuyordu. Bu şekilde inananlara **Hanif** denilmektedir: **“İbrahim, ne Yahudi idi, ne de Hristiyan. Fakat o, Hanif (Allah'ı bir tanıyan, hakka yönelen) bir Müslüman'dı. Allah'a ortak koşanlardan da değildi.”**¹ Kâbe İslamiyet'ten önce de Araplar arasında saygı görüyordu. Hac yapmak amacıyla Kâbe'yi ziyaret ediyorlardı. Bu hac zamanlarında ve haram aylarda savaşlara ara veriliyordu. Cahiliye Dönemi'nde Araplar, zilkade, zilhicce, muharrem ve recep aylarında savaş yapmayı yasak kabul ediyordu. Bu nedenle bu aylara **“haram aylar”** deniliyordu. Eğer haram aylarda savaş yapılırsa buna da **“Ficar Savaşları”** deniliyordu. Peygamberimiz de gençliğinde Kureyş ve Havazin Kabileleri arasında çıkan Ficar Savaşlarına katılmıştı. Ancak o, bu savaşlarda sadece karşı taraftan atılan okları toplayıp amcalarına yardımcı olmuştu².

1.2. Müslümanların kiblesi Kâbe'dir.

1 Âl-i İmrân suresi / 67. ayet.

2 İbn-i Hişam, es-Siretü'n Nebeviyye, C1, s.198; İrfan Yücel, Peygamberimizin Hayatı, s.33.

* aleyhisselam. “Selam onun üzerine olsun.” demektir.

** celle celluhu. Cenb-ı Allah'ı yüceltmek için kullanılır.

Arap Yarımadası'nda okuma yazma bilenlerin oranı çok düşüktü. Bu yüzden sözlü edebiyat özellikle şiir okuma çok yaygındı. Halk, şairlere ve şiire çok değer verirdi. Şiirlerin konusu günlük olay, savaş ve bu savaşlardaki kahramanlar olabiliyordu. Zaman zaman düzenlenen panayırlarda şiir yarışmaları yapılır, dereceye giren şiirler Kâbe'nin duvarına asılırdı.

İslamiyet'ten önce Araplar arasında içki, kumar, fal bakma gibi kötü alışkanlıklar çok yaygındı. Zengin ve güçlü bir kabileye üye olan, zayıfı ezebiliyordu. Kabileler arasında yıllarca süren kan davaları vardı. İnsanlar köleleştiriliyordu. Köle, kadın ve kız çocuklarının toplumda değeri ve neredeyse hiçbir hakkı yoktu. Erkek çocuk sahibi olanlar çok seviniyor, ziyafetler verip kurbanlar kesiyordu. Ancak kızı olduğunu duyanlar bundan çok utanıyorlardı. Kur'an'da: "**O müşriklerden her birinin, Rahman olan Yüce Allah'a yakıştırdığı kız evladı dünyaya geldiği haberini alınca, birden yüzü mosmor kesilir, kederinden yutkunur durur.**"³ şeklinde bu durum anlatılmaktadır. Hatta Tekvir suresinin 8 ve 9. ayetlerinde anlatıldığı gibi (**Diri diri gömülen kız çocuğunun, hangi günahattan ötürü öldürüldüğü sorulduğu zaman**) kızları toprağa gömmek de görülmekteydi. İşte bu nedenlerden dolayı İslam öncesi döneme **Cahiliye Dönemi** denilmektedir.

Naat

Şimdi seni ananlar,
Anıyor ağlar gibi...
Ey yetimler yetimi,
Ey garipler garibi;
Düşkünlerin kanadıydın,
Yoksulların sahibi.
Nerde kaldın ey Resûl,
Nerde kaldın ey Nebi?

Arif Nihat ASYA

Duâlar ve Âminler, Ötüken Neşriyat,
İstanbul, 2013, s. 64.

DEĞERLENDİRME

1. H. Muhammed'in (s.a.v.) dünyaya geldiği dönemde Arap Yarımadası'nın genel durumunu açıklayınız.

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. Kur'an-ı Kerim mealinden Fil suresinin anlamını bulup okuyunuz. Bu surede anlatılan olayın H. Muhammed'in (s.a.v.) yaşamındaki önemini araştırınız.
2. H. Muhammed'in (s.a.v.) aile büyüklerini araştırarak soy ağacını oluşturunuz.
3. H. Muhammed'in (s.a.v.) bir sütanneye verilme nedenlerini araştırınız.

3 Zuhruf suresi / 17. ayet.

2. HZ.MUHAMMED'İN (S.A.V.) DOĞUMU, ÇOCUKLUĞU VE GENÇLİĞİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) bir sütanneye verilme nedenlerini söyleyiniz.

Hz. Muhammed (s.a.v.) 20 Nisan 571 tarihinde (Rebûl-evvel ayının 12. gecesinde) dünyaya geldi. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) babası Kureyş kabilesinin Haşimoğulları soyundan Abdülmuttalib'in oğlu Abdullah'tır. Annesi aynı kabilenin Medine'de yaşayan Zühreoğulları soyundan Vehb'in kızı Âmine'dir. Babası Abdullah, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğumundan kısa bir süre önce çıktığı ticaret yolculuğundan dönüşü sırasında hastalanmış ve Medine'de vefat etmişti.

Peygamberimizin doğumundan elli gün önce Ebrehe adlı Yemen valisi Arapların Kâbe'ye olan ilgisini önleyebilmek için, Kâbe'yi yıkmak amacıyla fil ordusuyla Kâbe'nin üzerine yürüdü. Fil suresinde anlatılan bu olay halk arasında uzun süre unutulmadı.

Mekke'nin sıcak ve kuru havası yeni doğan çocuklara iyi gelmediği için, bebekler çölde yaşayan sütanneye verilir. Hz. Muhammed'i (s.a.v.), sütanneye verilmeden önce amcası Ebu Leheb'in azatlı kölesi Süveybe emzirmişti. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) dedesi, Mekkelilerin bebeklerini sütanneye verme geleneklerini uyguladı. Torununu Sa'd bin Bekr kabilesinden Halime'nin yanına verdi. Böylece torunu sağlıklı bir şekilde büyüyecek ve Arapçayı da doğru bir şekilde öğrenecekti. Hz. Muhammed (s.a.v.) sütannesinin yanında dört yıl kaldı. (M 575)

Peygamberimiz hem Halime'ye hem de Süveybe'ye çok saygı göstermiş, aradan yıllar geçse de onların ilgi ve iyiliklerini unutmamıştır.

Annesi Âmine'nin yanına dönen Hz. Muhammed (s.a.v.) altı yaşındayken annesi ve dadısı Ümmü Eymen'le birlikte annesinin akrabalarını ziyaret etmek üzere Medine'ye gitti. Orada babasının kabirini de ziyaret etti. Bir ay kadar akrabalarının yanında kaldılar. Dönüş yolunda "Ebva" denilen yerde Âmine hastalandı ve vefat etti. Yetim olarak doğan Hz. Muhammed (s.a.v.) annesini kaybedince öksüz de kalmış oldu. Dadısı Ümmü Eymen onu Mekke'ye dedesinin yanına getirdi. (M 577)

Dedesi, yanında kalmaya başlayan Peygamberimizin yetim ve öksüzlüğünü hissettirmemeye çalıştı. Gittiği her yere onu da götürdü. Hz. Peygamber sekiz yaşına geldiğinde Abdülmuttalip hastalandı. Oğullarından hangisinin torununa bakacağına karar vermesi gerekiyordu. Maddi durumu iyi olmamakla birlikte Ebu Talip şefkatiyle en uygun adaydı. Torununun da fikrini alarak onu amcası Ebu Talip'e emanet etti ve kısa bir süre sonra vefat etti. (M 579)

Amcası Ebu Talip ve eşi Fatıma, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) kendi çocuklarından ayırmadan sevdiler. Hz. Muhammed (s.a.v.) de onlara elinden geldiğince yardımcı olmaya, onlara yük olmamaya çalıştı. Ebu Talip çıktığı ticaret yolculuklarında onu da yanına aldı. Hz. Peygamber on iki yaşındayken Suriye'nin Busra kentine Ebu Talip'le birlikte gitti. (M 583)

H. Peygamber yirmi yaşındayken “**Ficar Savaşı**’na” katılmak zorunda kalmıştı. Ficar Savaşları esnasında Mekke’de asayiş bozulmuş, insanların can ve mal güvenliği kalmamıştı. Özellikle Mekke’ye dışarıdan mal getiren yabancı tüccarların mallarına el konuluyor, insanlar haksızlığa uğruyordu. Bu nedenle Mekke’deki kabilelerin ileri gelenleri haksızlıkları önlemek için Abdullah bin Cüd’ân’ın evinde toplanıp “**Hilfu’l-Fudul** (Erdemliler Antlaşması)” adlı bir sözleşme yaptılar. H. Muhammed (s.a.v.) de amcası Zübeyr ile birlikte buradaki topluluğun içerisinde yer aldı. (M 591)

Yazalım

H. Muhammed (s.a.v.) peygamberlik geldikten sonra “Erdemliler Anlaşması”ndan bahsederken: “Bugün de böyle bir sözleşmeyi kabule çağırılsam hiç şüphe etmeden kabul ederim.” demiştir. H. Peygamberin bu sözlerinden anladıklarınızı kısaca yazınız.

1.3. Ticaret kervanlarını gösteren bir resim.

Yirmi beş yaşına gelen H. Muhammed (s.a.v.) amcasının yükünü hafifletmek için ticaretle uğraşmaya başladı. Mekke’nin soylu ve zengin hanımlarından olan H. Hatice’yle (r.a.)^{*} ticari ortaklık yaptı. Onun ticaret kervanını Şam’a götürdü. H. Hatice (r.a.) bu ticaretten büyük bir kazanç sağlamıştı. H. Hatice (r.a.), H. Muhammed’in (s.a.v.) becerikliliğinden etkilenmiş ve ona olan güveni artmıştı. (M 595)

H. Hatice (r.a.), Mekke’nin itibarlı, erdemli hanımlardan biriydi. O sırada kırk yaşında olan H. Hatice (r.a.), arkadaşı aracılığıyla H. Muhammed’e (s.a.v.) evlenme teklif etti. Bu ahlaklı hanımın teklifini kabul eden H. Muhammed (s.a.v.) ve H. Hatice’nin (r.a.) nikâhları, akrabaları ve Mekke’nin ileri gelenlerinin katıldığı bir törenle kıyıldı. (M 596) Yirmi beş yıl süren bu evlilikten Kâsım ve Abdullah adında iki erkek, Zeynep, Rukiyye, Ümmü Gülsüm ve Fatıma adında dört kız çocukları dünyaya geldi. H. Fatıma (r.a.) dışındaki tüm çocukları H. Muhammed’in (s.a.v.) sağlığındayken vefat etmişlerdir. H. Fatıma da (r.a.) H. Peygamberin vefatından altı ay sonra vefat etmiştir.

^{*} radiyallahu anh. “Allah ondan razı olsun.” demektir. Sahabeler ve bazı büyük zatlar için söylenir.

H. Muhammed (s.a.v.), döneminin bütün kötü alışkanlıklarına rağmen temiz bir hayat yaşamış, dürüstlüğüyle herkesin takdirini kazanmıştı. Ona “**Muhammed’ul-Emin**” (Güvenilir Muhammed) diyorlardı.

H. Peygamber, otuz beş yaşına geldiğinde “**Kâbe hakemliği**” yapmıştır. O zamanlarda Kâbe’nin çatısı yoktu. Bu yüzden yağmur suları ve sellerden Kâbe çok zarar görüyordu. Mekkeliler, zarar gören Kâbe’yi onarmışlardı. “**Hacer’ül-Esved**” adı verilen kutsal taşın yerine konulması gerektiğinde, her kabile bu şerefi kendinde görerek işi üstlenmek istedi. Çıkan tartışma neredeyse kavgaya dönüşecekti ki ileri gelenlerden bir kişi, Kâbe’ye gelecek ilk kişinin hakem olmasını teklif etti. Bu teklif diğerleri tarafından da uygun görüldü. Bir süre sonra kapıdan giren ilk kişinin H. Muhammed (s.a.v.) olduğunu gören herkes çok rahatladı. Onu çağırdılar ve problemi kendisine anlattılar. H. Muhammed (s.a.v.) onları dinledikten sonra her kabileden birer temsilci seçti ve “Hacerü’l-Esved”i bir örtünün üzerine koydu. Seçtiği temsilcilerden, örtüyü “Hacerü’l-Esved”in yerleştirileceği seviyeye kaldırmalarını istedi. Sonra taşı alarak, yerine yerleştirdi. Böylece her kabile taşın yerleştirilmesine katkıda bulunmuş oldu ve H. Muhammed (s.a.v.) çıkan sorunu adil bir şekilde çözüme kavuşturdu. (M 608)

1.4. Hacerül-Esved

Tartışalım

Mekkeliler niçin H. Muhammed’in (s.a.v.) hakemliğine başvurmaya karar vermiş ve onun çözümünü kabul etmiş olabilirler? Tartışınız.

.....

.....

.....

.....

DEĞERLENDİRME

1. H. Muhammed (s.a.v.) çocukluğunu kimlerin yanında geçirmiştir?
2. H. Muhammed’i (s.a.v.) gençlik döneminde en çok etkileyen olaylar nelerdi?

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. H. Muhammed’e (s.a.v.) indirilen ilk ayetler hangileridir? Kur’an-ı Kerim mealinden bulunuz.

3. HIZ. MUHAMMED'İN PEYGAMBER OLUŞU VE MEKKE DÖNEMİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Hiz. Muhammed'e (s.a.v.) ilk indirilen ayetler hangi konuyla ilgilidir?

Hiz. Muhammed (s.a.v.) kırk yaşına doğru sakin bir hayat sürmeye başlamıştı. Toplumda yaygın olan kötülüklerden uzak duruyor, düşünmek ve ibadet etmek için sık sık Mekke yakınlarında Nur dağındaki Hira Mağarası'na çıkıyordu. Özellikle Ramazan aylarını burada geçirmeyi âdet hâline getirmişti. 610 yılının Ramazan ayının 27. gecesine (Kur'an-ı Kerim'de Kadir Gecesi olarak adlandırılan gece) geldiğinde yine Hira Mağarası'nda ibadetle meşgulken, vahiy meleği Cebrail (a.s.) göründü ve Hiz. Muhammed'e (s.a.v.) "Oku!" dedi. Peygamberimiz " Ben okuma bilmem." dedi. Cebrail (a.s.) tekrar "Oku!" dedi, Peygamberimiz yine aynı karşılığı verdi. Sonra Cebrail (a.s.) Alak suresinin ilk beş ayetini ona okudu. **"Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı "alak"tan yarattı. Oku! Senin Rabbin en cömert olandır. O, kalemle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir."** Hiz. Muhammed (s.a.v.) bu durumun kendisinde meydana getirdiği endişeden dolayı hemen evine döndü. Eşi Hiz. Hatice'ye (r.a.) "Üzerimi örtün." dedi, uykuya daldı. Biraz dinlendikten sonra başından geçenleri Hiz. Hatice'ye (r.a.) anlattı, endişelerini onunla paylaştı. Hiz. Hatice (r.a.) onu teselli etti. Ertesi gün akrabası Varaka bin Nevfel'in yanına götürdü. Varaka'nın "Tevrat" ve "İncil" hakkında bilgisi vardı. Hiz. Muhammed (s.a.v.) olanları ona anlattı. Varaka Hiz. Muhammed'i (s.a.v.) dikkatle dinledikten sonra görünenin, daha önceki peygamberlere de gelen Cebrail olduğunu, kendisinin milletine peygamber olacağını ancak milletin ona zorluklar yaşatacağını eğer ömrü olursa kendisinin ona yardımcı olacağını söyledi. Varaka'nın sözleri Hiz. Muhammed'i (s.a.v.) sakinleştirmiş ve Hiz. Muhammed (s.a.v.) bu yeni duruma yavaş yavaş alışmaya başlamıştı.

1.5. Hira Mağarası

İlk vahiyden sonra üç yıla yakın bir süre Cebrail (a.s.), Hz. Muhammed'e (s.a.v.) gelmedi. Bir gün Hz. Muhammed (s.a.v.), yine Hira'dan evine dönerken kendisini çağıran bir ses duydu. Etrafına baktığında kimseyi göremedi. Başını kaldırdığında Cebrail'i (a.s.) gördü. Heyecanlandı ve hemen evine gitti. "Beni örtün." dedi. Bu sırada Cebrail (a.s.) kendisine "Müddessir" suresinin ilk beş ayetini okudu: **"Ey örtünüp bürünen (Peygamber!) Kalk da uyar. Rabbini yücelt. Elbiseni temiz tut. Şirkten uzak dur."** Böylece Hz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberlik görevi başlamış oldu.

Hz. Muhammed (s.a.v.) kendisine gönderilen bu ayetleri önce hanımı Hz. Hatice'ye (r.a.) okudu. "Şimdi bana kim inanacak?" diye ona sordu. Hz. Hatice (r.a.) "Ben inanırım." dedi ve Peygamberimize inanan ilk Müslüman oldu. Peygamberimiz amcası Ebu Talip'in maddi durumu iyi olmadığı için oğlu Ali'yi (r.a.) yanına almıştı. O sırada on yaşlarında olan Ali ve Peygamberimizin azat ettiği Zeyd bin Harise (r.a.) de ona inandılar ve ilk Müslümanlardan oldular.

Hz. Peygamber yakın arkadaşı Hz. Ebu Bekir'e (r.a.) İslam davetinde bulundu. Hz. Ebu Bekir (r.a.) şüphe etmeden onun çağrısını kabul ettikten sonra güvendiği yakın arkadaşları olan Hz. Osman (r.a.), Abdurrahman bin Avf (r.a.), Talha bin Ubeydullah (r.a.), Sa'd bin Ebi Vakkas (r.a.) ve Zübeyr bin Avvam'ı (r.a.) da Peygamberimize getirerek Müslüman olmalarını sağladı.

Hz. Muhammed (s.a.v.), İslam'ı anlatırken zengin-yoksul, hür-köle, kadın-erkek ayırt etmeden herkese Müslüman olmaları için çağrıda bulunmuştur. Çağrı öncelikli olarak tanıdıkları arasında yayılmıştı. Onlar da kendi güvendikleri arkadaşlarını Hz. Muhammed'e (s.a.v.) getiriyorlardı. Mekkeliler, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) insanları putlara tapmaktan vazgeçirip yeni bir dine inanmaya çağırdığını, kendisinin peygamber olduğunu anlattığını duyuyorlardı. Önceleri bu duruma fazla önem vermiyorlardı. Mekkeliler kendi oğul, akraba, tanıdık ve köleleri de inanmaya başlayınca durumun ciddiyetini anladılar. Alay ve ayıplamayla başladıkları düşmanlıklarını zayıf ve kimsesizlere işkenceyle sürdürdüler. Bilal-i Habeşi (r.a.), Habbab bin Eret (r.a.), Ammar bin Yasir (r.a.) gibi korumasız Müslümanlara ağır eziyetler yaptılar. Ammar'ın annesi Sümeyye (r.a.) ve babası Yasir (r.a.) işkence altında can verdiler ve İslam'ın ilk şehitleri oldular.

Sonuç Çıkarıyoruz

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) çağrısını toplumun her kesiminden insanın kabul etmesini İslam'ın eşitlik anlayışına göre yorumlayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Hira Dağı

*Erişmiş yaşı kırka;
Adım başı harika.
Işıklar parıltılar,
Nidalar, arka arka.*

*Bir süzülüş ziyada;
Bir siliniş eşyada.
Çıkıyor gördükleri,
Altı aydır, rüyada.*

Necip Fazıl KISAKÜREK

İsmail ÇETİŞLİ, Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011), Akçağ Yayınları, Ankara, 2012, s. 290.

H. Muhammedin (s.a.v.) önce yakınlarını uyardığı bu davet döneminde akrabalarını da İslam'a inanmaya çağırmıştı. **“(Önce) en yakın akrabamı uyar.”** “Şuara suresi/ 214. ayet” kendisine indirilince akrabalarını bir yemeğe çağırdı. Ancak amcası Ebu Lehep'in olumsuz konuşmaları sonucunda akrabalarının hepsi kendisine inanmadı. Miladi 614 yılına gelindiğinde **“Ey Muhammed! Şimdi sen, sana emrolunanı açıkça ortaya koy ve Allah'a ortak koşanlara aldırış etme.”** “Hicr suresi/ 94. ayet” kendisine gönderildi ve H. Peygambere açık davete başlaması emredildi. H. Muhammed (s.a.v.) Kâbe yakınındaki Safa Tepesine çıkarak insanları Allah'ın (c.c.) birliğine ve kendisinin peygamber olduğuna inanmaya çağırdı. Ancak yine amcası Ebu Lehep sözlerini tamamlamasına izin vermediği için konuşması istediği etkiyi uyandıramadı. Bundan sonra H. Muhammed (s.a.v.) bulduğu her fırsatta insanları İslam'a davet ediyordu. Mekke'nin yerlilerine olduğu kadar şehre gelen konuklara da İslam'ı anlatıyor, onları bir Allah'a (c.c.) ibadet etmeye çağırıyordu.

Mekkeli müşrikler, H. Peygamberin bu çabalarını önlemek için çeşitli yöntemler denediler. Önce onu türlü vaatlerle çabalarından vazgeçirmeye çalıştılar. Sonuç alamayınca ona inanmasa da desteğini esirgemeyen amcası Ebu Talip aracılığıyla onu tehdit ettiler. Amcası kendisiyle konuşunca H. Muhammed (s.a.v.) kendisinden desteğini çekeceğini düşündüğü için üzölmüşü ancak Ebu Talip yeğeninin kararlı oluşundan etkilenmiş, sağ olduğu sürece kendisinin yanında olduğunu söylemişti.

Peygamberliğinin beşinci yılında (M 615) H. Muhammed (s.a.v.) Müslömanlar üzerindeki baskının iyice artması sonucunda onların daha güvenli bir yere göç etmelerine izin verdi. Bunun üzerine on bir erkek ve dört kadından oluşan bir grup Müslöman Habeşistan'a hicret etti. Bir yıl sonra (M 616) Mekke'nin ileri gelen isimlerinden H. Hamza (r.a.) ve H. Ömer'in (r.a.) İslamiyet'e girmesi Müslömanları sevindirdi. Ancak eziyet ve işkenceler azalmadığı için, miladi 617 yılında Cafer bin Ebu Talip (r.a.) önderliğinde, on ikisi kadın olmak üzere seksenin üzerinde Müslöman daha Habeşistan'a hicret etti.

Mekkeliler, H. Muhammed'i (s.a.v.) tehditle de vazgeçiremeyeceklerini anlayınca baskıyı iyice artırmaya karar verdiler. Müslömanlarla her türlü alışverişini kestiler. Onlarla konuşmayı bile yasakladılar. H. Muhammed'in (s.a.v.) ailesini, akrabalarını ve ona inananları bir mahalleye hapsettiler. Üç yıl süren bu zor dönem, Müslömanların vicdan sahibi akrabalarının girişimleriyle sona erdi. (M 617-619)

Bu sıkıntılı dönemin sonunda H. Muhammed (s.a.v.) iki üzüntüyü birden yaşadı. Kendisine en çok destek olan iki kişiyi; Eşi H. Hatice'yi (r.a.) ve amcası Ebu Talip'i peş peşe kaybetti. Bu sebepten bu yıla **“Hüzün Yılı”** denir.

1.6. Taif şehri

İslam'ı Mekke'de istediği gibi yayamayacağını anlayan Hz. Muhammed (s.a.v.) miladi 620 yılında İslam'ı anlatmak üzere zengin ve kalabalık bir şehir olan Taif şehrine gitti. Taif halkını İslam'a davet etti ancak şehrin ileri gelenleri onunla alay ettiler, onları köle ve çocuklara taşlattılar. Amacına ulaşamayan ve bu duruma çok üzülen Hz. Peygamber Mekke'nin ileri gelenlerinden Mut'im bin Adi'nin himayesinde evine döndü. Aynı yıl İsrâ suresi 1. ayetinde de bahsedilen İsrâ olayı ve beş vakit namazın farz olduğu Miraç olayı gerçekleşti. Hz. Muhammed (s.a.v.) şehre her gelen gruba İslam'ı anlatıyor, kendisiyle beraber Müslümanlara yeni bir yurt arıyordu. Onun bu daveti Medine'den gelen Evs kabilesinden altı kişilik grubun dikkatini çekti ve Müslüman oldular. Ertesi yıl (M 621'de) Evs ve Hazrec kabilesinden oluşan on iki kişilik bir grupla geldiler. "Akabe" denilen yerde Hz. Muhammed (s.a.v.) onlara İslam'ın temel esaslarını anlattı. Onlar da Allah'a (c.c.) ortak koşmayacaklarına, hırsızlık yapmayacaklarına, Allah'a (c.c.) ve Peygamberine itaat edeceklerine dair Hz. Muhammed'e (s.a.v.) söz verdiler. Bu görüşme "**Birinci Akabe Biati**" olarak isimlendirilir.

Ertesi yıl (M 622) ikisi kadın yetmiş beş kişilik bir grupla Akabe'de Hz. Muhammed'le (s.a.v.) görüşen Medineliler, onu ve Müslümanları şehirlerine davet ettiler, onu koruyacaklarına dair söz verdiler. "**İkinci Akabe Biati**" denilen bu sözleşmeden sonra Hz. Muhammed (s.a.v.) Müslümanların Medine'ye hicret etmelerine izin verdi.

Müslümanların çoğu hicret edince Mekkeliler Hz. Muhammed'i (s.a.v.) öldürmeye karar verdiler. Bunun üzerine Hz. Peygamber de arkadaşı Hz. Ebu Bekir'le (r.a.) birlikte Medine'ye doğru yola çıktı. (M 622) Her zaman kullanılandan değil de farklı bir yoldan gittiler ve Sevr Mağarası'na sığındılar. Tevbe suresi 40. ayette mağaradayken aralarında geçen konuşma anlatılmaktadır.

Hz. Peygamber Medine yakınındaki Kuba'da birkaç gün kaldı ve burada Kuba Mescidi'ni yaptırdı. Bir Cuma günü Medine'ye hareket etti. Ranuna denilen vadiye geldiklerinde cuma namazını ilk kez kıldırdı.

1.7. Kuba Mescidi

DEĞERLENDİRME

1. Hz. Muhammed (s.a.v.) ilk vahyi ne zaman nerede almıştır?
2. Hz. Ebu Bekir'in (r.a.) İslam'a davetteki rolü nedir? Tartışınız.
3. "Hüzün Yılı" nedir? Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatındaki önemini açıklayınız.
4. II. Akabe Biati'nin sonuçlarını İslam tarihi açısından değerlendiriniz.

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. Mescid-i Nebi'nin eğitim-öğretimdeki rolünü araştırınız.
2. Medine Sözleşmesi'nin toplumsal önemini araştırınız.

4. H.Z. MUHAMMED'İN MEDİNE DÖNEMİ ve VEFATI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Mescid-i Nebi ilk dönem Müslümanlarının yaşamında ne gibi işlevlere sahiptir? Mescidler (camiler) şimdi ne için kullanılmaktadır? Sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

H.z. Muhammed'in (s.a.v.) hicret ettiği Medine şehrinin eski adı Yesrib idi. H.z. Peygamberin vefatına kadarki on yılını geçirdiği bu şehir onunla birlikte **"Peygamber Şehri" (Medinetü'n-Nebi)** olarak anılmaya başlandı.

H.z. Muhammed'in (s.a.v.) Medine'ye gelir gelmez ilk işi Müslümanların topluca ibadet edebilecekleri bir mescid inşa ettirmek oldu. Bunun için uygun bir arsa bulunup sahiplerinden satın alındı. İnşasında bizzat H.z. Peygamberin de çalıştığı bu mescidin yapımı yedi ayda bitti. "Peygamber Mescidi" anlamına gelen **"Mescid-i Nebi"**ye bitişik olarak Peygamberin ailesinin kalacağı odalar da inşa edilmişti. H.z. Muhammed kendi evinin yapımı bitinceye kadar Ebu Eyyub el-Ensari'nin (r.a.) evinde misafir oldu.

H.z. Peygamber, Mescid-i Nebi'nin bitişğine kimsesiz Müslümanların ve ilim öğrenmek isteyenlerin kalabileceği bir yer yaptırmıştı. Buraya **"Suffa"** deniliyordu. Suffa da yetişenler H.z. Peygamber tarafından İslam'ı yeni kabul edenlere öğretmen olarak gönderiliyordu.

Mescidin yapımı sona erince Müslümanlara namaz vakitlerini haber verip onları topluca ibadete çağırmaq için bir yöntem arayışına girildi. Çan, boru, davul, ateş kullanılması gibi önerileri H.z. Muhammed (s.a.v.) uygun görmedi. H.z. Peygamberin arkadaşlarından Abdullah bin Zeyd (r.a.) rüyasında ezan sözlerini gördü. Sabah rüyasını H.z. Peygambere anlattı. H.z. Muhammed (s.a.v.) ezan sözlerini Bilal-i Habeşi'ye (r.a.) öğretmesini istedi. Böylece ilk müezzin **"Bilal-i Habeşi"** (r.a.) oldu.

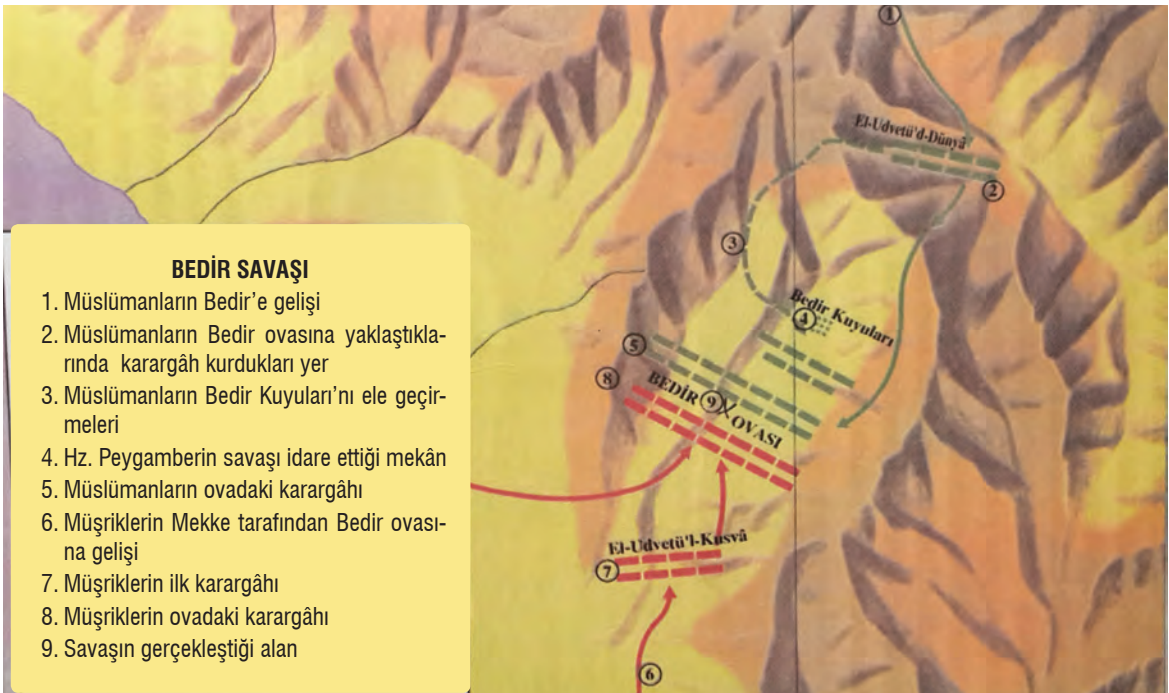

1.8. Bilal-i Habeşi'yi ilk ezanı okurken gösteren temsili bir resim

Her şeylerini memleketlerinde bırakıp Medine'ye gelen Mekkeli Müslümanlara “**muḥacir**” deniliyordu, onlara yardım edip ev sahipliği yapan Medineli Müslümanlara da “**ensar**” deniliyordu. Hz. Muhammed (s.a.v.) bu iki grup arasındaki dostluğu güçlendirmek ve birbirlerine alışmalarını sağlamak için bir “muḥacir” ile bir “ensarı” kardeş ilan etti. Muḥacir ve ensar gerçek kardeşler nasılsa aynı şekilde birbirlerini sahiplendiler.(M 623)

Aynı yıl Medine'de yaşayan “Evs” ve “Hazrec” kabileleri ile Yahudiler arasında birbirlerinin inançlarına karışmayacaklarına ancak şehre bir saldırı olursa hep birlikte hareket edeceklerine dair bir sözleşme yapıldı. Buna “**Medine Sözleşmesi**” denir. Hz. Peygamberin isteği ve önderliğinde yapılan “Medine Sözleşmesi” ile şehirde toplumsal huzur sağlanmış oldu.

Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Müslümanların Medine'de yeni bir düzen oluşturmaları Mekkelileri rahatsız ediyordu. Bu sebeple geliriyle savaş hazırlığı yapacakları bir ticaret kervanı hazırladılar. Ebu Süfyan önderliğindeki bu kervan Suriye'ye gidiyordu. Hz. Muhammed (s.a.v.) bu haberi alınca kervanın önünü kesmek için üç yüz beş kişilik bir ordu hazırladı. Bu arada Mekkeliler Müslümanların kervanı baskına uğratacakları haberini alınca bin kişilik bir ordu hazırlayarak yola çıktılar. Müslümanlar Bedir denilen yerde Mekkelileri karşıladılar. Sahabeden Hubab'ın (r.a.) önerisiyle Bedir kuyularının başına yerleştiler, diğer kuyuları da kapattılar. Bu arada Ebu Süfyan Müslümanlarla savaşmak istemediği için kervanın yolunu değiştirmişti. Mekkelilerle Müslümanlar karşı karşıya geldiler. O dönemin savaş geleneğine göre önce teke tek dövüş oldu. Hz. Hamza'nın (r.a.) da aralarında bulunduğu üç Müslüman üç Mekkeliyi yenince Müslümanların morali yükseldi. Ardından yapılan savaşta Mekkelilerden aralarında Ebu Cehil gibi liderlerinin de olduğu yetmiş kişi öldü, Müslümanlar ise on dört şehit verdiler. Mekkelilerden ele geçirilen esirlerden zengin olanlar fidye karşılığında okuma yazma bilenler ise on Müslüman'a okuma yazma öğretmeleri şartıyla serbest bırakıldı. (M 624 Ramazan ayı)

1.9. Bedir Savaşı'nı gösteren bir harita (İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s.159.)

Etkinlik

H. Muhammed'in (s.a.v.), Bedir Savaşı'nda esir alınan Mekkelilerden bazılarını on Müslüman'a okuma yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakması size neler düşündürüyor? Görüşlerinizi aşağıya yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bedir'in intikamını almak isteyen Mekkeliler, büyük bir hazırlık yaparak miladi 625 yılında Medine'ye saldırmak üzere hareket ettiler. 700 zırhlı süvari, 200 at ve 3 000 deveden oluşan 3 000 kişilik kalabalık bir ordu hazırladılar. H. Peygamber, Mekke ordusunun hareket ettiğini amcası Abbas'ın mektubuyla haber alınca arkadaşlarına nasıl bir savaş yapmayı düşündüklerini sordu. Kendi düşüncesi, bulundukları yerde kalıp şehir savunması yapmaktı. Çünkü Mekke ordusunun geldiğini yeni haber almışlardı, yeterli hazırlıkları yoktu. Sahabeden bazıları da H. Peygamberi destekledi. Ancak Bedir Savaşı'na katılmamış olan gençler meydan savaşı yapmak istediklerini söyleyip ısrarcı davranınca H. Muhammed (s.a.v.), gerekli hazırlıkların yapılmasını söyledi. Gençler fikirlerinden vazgeçtiklerini söylediler de H. Peygamber kararın verildiğini, savaşmadan dönmeyeceğini belirtti.

1.10. Uhud Savaşı'nda önemli bir yeri olan Okçular Tepesi

Müslümanlar, bin kişilik bir orduyla yola çıktılar. Ancak Hz. Muhammed'e (s.a.v.) inanıyor gibi yapıp kalpten inanmayan bir grup (münafıklar) savaştan vazgeçtiklerini söyleyerek ordudan ayrıldı. Uhud denilen yerde iki ordu karşılaştı. Hz. Muhammed (s.a.v.) en iyi elli okçusunu önemli konumda bulunan bir tepeye yerleştirdi. Amacı Mekkeli atlıların arkadan dolanıp kendilerini sıkıştırmalarını önlemektir. Okçulara ne olursa olsun asla o tepeden ayrılmaları yönünde kesin emir verdi. Savaş geleneklere göre teke tek dövüşle başladı. Sonrasında iki ordu savaşılmaya başladı. Başlangıçta savaş Müslümanların lehine gelişmiş, Mekke ordusu dağılmıştı. Müslümanlardan bir kısmı müşrik ordusunu takip ediyor; diğer bir kısmı da ganimet toplamaya başlamıştı. Tepedeki okçuların büyük bir kısmı ganimet toplayanları görünce "Savaş nasıl olsa kazanıldı." düşüncesine kapıldılar ve Hz. Muhammed'den (s.a.v.) gelecek haberi beklemeden aşağı indiler. Mekkeli süvarilerin başı olan Halid bin Velid okçuların tepeden ayrılmalarını gördü, bunu fırsat bilerek diğer atlılarla tepenin arkasından dolandı. Tepede kalan okçuların başı Abdullah bin Cübeyr'in (r.a.) de aralarında bulunduğu az sayıda okçuyu şehit etti. Bu arada Mekke ordusu da geri dönmüştü. Müslümanlar şimdi iki hücum arasında kalmışlardı. Çıkan karışıklıkta Hz. Muhammed'in (s.a.v.) amcası Hz. Hamza'nın (r.a.) da olduğu yetmiş kadar sahabe şehit edilmişti. Bu arada kendisi de yaralanan Hz. Muhammed (s.a.v.); dağılan Müslümanları bir araya topladı ve düşmana karşı savunma yaparak Uhud Dağı'na çekildiler. Başlangıçta şehri yağmalama düşüncesinde olan Mekkeliler Müslümanları takip etmemişler, Mekke'ye geri dönmüşlerdi. Bu savaşta Mekkelilerden yirmi iki kişi ölmüştü.

Uhud Savaşı'ndan iki yıl sonra Ebu Süfyan liderliğindeki Mekkeliler on bin kişilik bir ordu hazırlayarak Medine üzerine hareket ettiler. Hz. Peygamber, bu haberi alınca ne yapmaları gerektiği konusunda arkadaşlarıyla bir toplantı yaptı. Herkes kendi görüşünü dile getirdi. İranlı bir Müslüman olan Selman (r.a.), kendi ülkelerinde şehir savunması yapacakları zaman şehrin etrafına "hendek" denilen geniş ve derin çukurlar kazdıklarını anlattı. Bu fikir herkes tarafından uygun görüldü. Ancak zaman kısıtlıydı ve hendek kazma işi zordu. Sahabe gece gündüz çalışıyordu. Hz. Muhammed (s.a.v.) de hendek kazma işinde bizzat çalışıyor ve arkadaşlarına moral veriyordu.

1.11. Uhud Şehitliği'nin günümüzdeki görünümü

Mekkeli müşrikler şehrin önüne gelip buradaki hendekleri görünce şaşırdılar; çünkü hendekler bir atın atlayamayacağı kadar geniş ve derindi. Ayrıca üç bin kişilik İslam ordusu nöbetleşe hendeklerin başını tutuyordu. Şehre hemen girip ele geçireceklerini düşünen Mekkeliler, hendekleri aşmaya cesaret edemediler. Şehri kuşatmak üzere karargâh kurdular. Mekkeli süvarilerden hendeği aşmaya çalışanlar olduysa da Müslümanlar bu saldırılara karşılık verdiler. Bir aya yakın süren kuşatma Mekkelilerin erzakının bitmesi, morallerinin bozulması ve beklemeye sabırlarının kalmaması sebebiyle kuşatmayı kaldırmalarıyla sona erdi. Bu savaşta Müslümanlar altı şehit vermişlerdi. Mekkelilerden ise sekiz kişi ölmüştü. (M 627)

Ertesi yıl Hz. Muhammed (s.a.v.) ve bir grup Müslüman umre yapmak niyetiyle Mekke'ye hareket ettiler. Mekkeliler, Müslümanların şehre girmesine izin vermediler. Müslümanlar, Hudeybiye denilen yerde konaklayıp beklemeye başladılar. Hz. Peygamber Hz. Osman'ı (r.a.) elçi olarak Mekke'ye gönderdi. Hz. Osman'ın (r.a.) öldürüldüğü haberi gelince, Hz. Peygamber savaştan kaçmamak üzere orada bulunan sahabeden söz aldı (**Rıdvan Biatı**). Bu haber Mekke'ye ulaşınca Mekkeliler, Hz. Osman'ı (r.a.) serbest bıraktılar ve anlaşmak üzere Süheyl bin Amr'ı gönderdiler. Yapılan görüşmelerle "**Hudeybiye Antlaşması**" yapıldı. Müslümanların lehine maddeleri olan bu antlaşmaya göre o sene Müslümanlar umre yapmayacaklar, ertesi yıl üç gün içinde umre ibadetlerini yerine getireceklerdi. (M 628)

1.12. Hudeybiye Antlaşması'nın yapıldığı yerin günümüzdeki görünümü

Hudeybiye Antlaşması'nın üzerinden iki yıl geçmişti. Müslümanlar, bu süreyi çok iyi kullanmışlardı. İslam'ın yayılması hız kazanmıştı. Miladi 630 yılına gelindiğinde Mekkeliler, antlaşmanın gereğine uygun davranmadılar. Mekkelilerin dostu olan "Bekir" kabilesi, Müslümanların dostu olan "Huzaa" kabilesine gece baskını düzenledi. Bu, antlaşmanın bozulması demektir. Mekke'nin lideri Ebu Süfyan, Medine'ye gelerek antlaşmayı yenilemeye çalıştı ancak bir sonuç alamadan Mekke'ye geri döndü. Hz. Muhammed (s.a.v.) on bin kişilik bir ordu hazırladı ve Mekke üzerine hareket etti. Amacı, savaş yapmadan şehri almaktı. Bazı küçük sokak çatışmaları dışında şehir savaşılmadan alınmıştı. Hz. Muhammed (s.a.v.), Mekkelileri topladı ve onları affettiğini söyledi. Sonra Kâbe ve çevresindeki putlar kırıldı. Müslümanlar, şehirde birkaç gün kaldıktan sonra Medine'ye döndüler. (M 630)

Mekke'nin fethinden sonra, İslam'ın başlıca ibadetlerinden olan hac, tüm Müslümanlara farz kılınmıştı. Hz. Muhammed (s.a.v.) de hac vazifesini yerine getirmek için M. 632 yılında ailesi ve arkadaşlarıyla birlikte Mekke'ye hareket etti. Arefe günü, (Kurban Bayramı'ndan bir gün önce 9 Zilhicce) Arafat'ta bir konuşma yaptı. O sırada yüz binden fazla Müslüman Arafat'ta bulunuyordu. Hz. Peygamberin yaptığı bu konuşmaya “**Veda Hutbesi**” denir.

Düşünelim: Hz. Peygamberin hayatını okuduğunuzda onu en çok etkileyen olay sizce ne olabilir? Sebepleriyle açıklayınız.

Hac dönüşünde Hz. Peygamber hastalandı. Namaz kıldırmak için mescide gidemeyince Hz. Ebu Bekir'i (r.a.) görevlendirdi. Bir gün hastalığının azaldığını hissedip arkadaşlarıyla son kez görüşmek üzere mescide çıktı. Onlara birbirlerine iyi davranmalarını tavsiye etti. Onlardan haklarını helal etmelerini istedi. 8 Haziran 632 Pazartesi günü 63 yaşında eşi Hz. Ayşe'nin (r.a.) yanında vefat etti ve onun odasına defnedildi. Hz. Peygamberin kabrine “**Ravza-i Mutahhara**” denilmektedir.

1.13. Sevgili Peygamberimizin kabri Mescid-i Nebi'nin içerisinde.

H. MUHAMMED (S.A.V.) DÖNEMİ KRONOLOJİSİ

- 571-Fil Olayı. Habeşistan'ın Yemen Valisi Ebrehe, Kâbe'ye saldırdı.
571-Son Peygamber H. Muhammed (s.a.v.) doğdu.
571-H. Peygamber, Sütannesi Halime'nin yanında kalmaya başladı.
577-H. Peygamberin annesi Âmine vefat etti.
579-Dedesı Abdülmuttalıp vefat etti.
579-Amcası Ebu Talip'in yanında kalmaya başladı.
583-Amcası Ebu Talip ile birlikte Busra'ya ticaret kervanıyla gitti.
588-Amcası Zübeyr ile birlikte ticaret kervanıyla Yemen'e gitti.
591-"Ficar Savaşı"na katıldı.
591-"Erdemliler Sözleşmesi"ne (Hılfu'l-Fudul) katıldı.
595-H. Hatice'nin (r.a.) kervanını Şam'a götürdü.
596-H. Hatice (r.a.) ile evlendi.
598-H. Peygamberin oğlu Kasım doğdu. (Allah Resulü, Ebu'l-Kasım diye künyelendirildi.)
599-H. Peygamberin amcasının oğlu H. Ali (r.a.) doğdu.
600-H. Peygamberin kızı Zeynep (r.a.) doğdu.
604-H. Peygamberin kızı Rukiye (r.a.) doğdu.
608-H. Peygamberin kızı Ümmü Gülsüm (r.a.) doğdu.
608-Kendisini "Muhammedü'l-Emin" olarak adlandıran Mekkelilere Kâbe hakemliği yaptı.
610-Hira Mağarası'nda (Ramazan ayında, Kadir Gecesi'nde) ilk vahiy geldi.
610-Kızı H. Fatıma (r.a.) doğdu.
614-Üç yıl gizli davetten sonra açıktan davete başladı.
615-Müşriklerin ağır baskıları üzerine H. Osman (r.a.) liderliğinde (4 kadın, 11 erkek) on beş Müslüman Habeşistan'a hicret etti.
616-H. Hamza (r.a.) ve H. Ömer (r.a.) Müslüman oldu.
617-Cafer bin Ebu Talip (r.a.) liderliğindeki (18 kadın, 82 erkek) yüz Müslüman ikinci defa Habeşistan'a hicret etti.
617-Mekkelili müşrikler Müslümanlara boykot uygulamaya başladı.
619-Mekkelili müşrikler Müslümanlara uyguladıkları boykotu kaldırdı.
619-H. Hatice (r.a.) ve Ebu Talip vefat etti.
620-H. Muhammed (s.a.v.) İslam'a davet için "Taif'e" gitti. Ağır hakaretlere uğrayarak Mut'im bin Adiy himayesinde Mekke'ye döndü.
620-"İsra" ve "Miraç Olayı" gerçekleşti.
620-Medineli altı kişi Müslüman oldu.
621-Medineli on iki Müslüman ile "I. Akabe Biati" yapıldı.
621-"II. Akabe Biati" gerçekleşti.
622-H. Muhammed (s.a.v.), arkadaşı H. Ebu Bekir'le (r.a.) Mekke'den Medine'ye hicret etti.
622-H. Peygamber "Kuba Mescidi"ni yaptırdı. Ranuna Vadisi'nde ilk cuma namazını kıldırıldı ve ilk hutbeyi okudu.
622-H. Peygamber (12 Rebiyülevvel-24 Eylül) Medine'ye ulaştı. Ebu Eyyub el Ensari'nin (r.a.) evine yerleşti.
622-"Mescid-i Nebi"nin yapımına başlandı (Rebiyülevvel-Eylül).
622-Namaza çağrı için ezan uygulanmasına başlandı.
623-Müslümanlar arasında kardeşlik (muâhât) oluşturuldu.
623-"Medine Sözleşmesi" imzalandı.

- 623-Savaşa izin verildi.
- 623-Hz. Peygamber ilk kez aşura orucu tuttu ve Müslümanlara da tutmalarını tavsiye etti (10 Muharrem-14 Temmuz).
- 624-Hz. Peygamber, Abdullah bin Cahş (r.a.) komutasında Batn-ı Nahle'ye bir seriyye gönderdi.
- 624-Oruç farz kılındı (Şaban-Şubat).
- 624-Teravih namazı kılınmaya başlandı (1 Ramazan-26 Şubat).
- 624-Bedir Savaşı (17 Ramazan-13 Mart)
- 624-İlk kez bayram namazı kılındı ve Ramazan Bayramı kutlandı (1 Şevval-27 Mart).
- 624-Hz. Peygamber Hz. Ayşe (r.a.) ile evlendi.
- 624-Benu Kaynuka Savaşı
- 624-Hz. Ali (r.a.) ile Fatıma (r.a.) evlendi.
- 624-Sevik Savaşı (5 Zilhicce-29 Mayıs)
- 624-İlk kez Kurban Bayramı kutlandı (10 Zilhicce-3 Haziran).
- 624-Hz. Osman (r.a.) ile Ümmü Gülsüm (r.a.) evlendi.
- 625-Hz. Hasan (r.a.) doğdu.
- 625-Uhud Savaşı (7 Şevval-23 Mart)
- 625-Hamraülesed Savaşı (8 veya 12 Şevval-24 veya 28 Mart)
- 625-Raci Olayı (Safer-Temmuz)
- 625-Bi'ri Maüne Olayı (Safer-Temmuz)
- 625-Beni Nadir Savaşı (18 Rebiyülevvel-28 Ağustos)
- 626-Hz. Hüseyin (r.a.) doğdu (5 Şaban-10 Ocak).
- 627-Beni Müstalik Savaşı
- 627-İfk Olayı
- 627-Hendek (Ahzâb) Savaşı (Zilkade-Nisan)
- 627-Beni Kurayza Savaşı (Zilkade-Nisan)
- 628-Hz. Peygamber bir grup Müslüman ile birlikte umre yapmak için Mekke'ye doğru yola çıktı.
- 628-Rıdvan Biati yapıldı.
- 628-Hudeybiye Antlaşması imzalandı (Zilkade-Nisan).
- 628-Hayber Savaşı (Muharrem-Mayıs)
- 629-Müslümanlar ilk kez umre yaptılar.
- 629-Halid bin Velid (r.a.) ve Amr bin As (r.a.) Müslüman oldu.
- 629-Mûte Savaşı (Cemâziyelevvel-Eylül)
- 630-Mekke'nin Fethi (20 Ramazan-11 Ocak)
- 630-Huneyn Savaşı (11 Şevval-1 Şubat)
- 630-Taif Kuşatması (Şevval-Şubat)
- 630-Hz. Peygamberin umre yapması (19 Zilkade-10 Mart)
- 630-Hz. Peygamberin oğlu İbrahim doğdu (Zilhicce-Mart, Nisan)
- 630-Tebük Seferi (Receb-Ekim)
- 631-Hz. Peygamber Kur'an-ı Kerim'i Cebrail (a.s.) ile iki defa karşılıklı okudu (Ramazan-Aralık).
- 632-Veda Haccı için Hz. Peygamber Medine'den ayrıldı (26 Zilkade-23 Şubat).
- 632-Veda Hutbesi (9 Zilhicce-7 Mart)
- 632-Hz. Peygamber ateşli bir hastalığa yakalandı (27 Safer-24 Mayıs Pazar).
- 632-Hz. Peygamberin vefatı (13 Rebiyülevvel-8 Haziran Pazartesi).
- 632-Hz. Peygamberin defnedilmesi (14 Rebiyülevvel-9 Haziran Salı).

Kronolojide yer alan 5. sınıf konuları yeşil renkte verilmiştir.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A) Aşağıdaki boşluklara soruların doğru cevabını yazınız.

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) doğduğu dönemde yaygın olan dinî inanışlar hangileridir?

.....

.....

.....

2. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) aile büyüklerinin adlarını yazınız.

.....

.....

.....

B) Aşağıda verilmiş olan sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Hz. Muhammed (s.a.v.) hangi tarihte, nerede doğmuştur?

- A) M. 571 yılında Mekke'de B) M. 610 yılında, Mekke'de
C) M. 622 yılında Medine'de D) M. 632 yılında Medine'de

2. Hz. Muhammed'i (s.a.v.) gençliğinde Mekkeliler niçin severlerdi?

- A) Soylu bir aileden geldiği için B) Güzel sözlü olduğu için
C) Güzel yüzlü olduğu için D) Dürüst ve güvenilir olduğu için

3. "İslam tarihinde Mekke'den Medine'ye hicret eden Müslümanlara, Medine'de bulunan ve Mekke'den hicret edenlere yardım eden Müslümanlara denir."

Yukarıdaki boşluğa uygun kelimeler hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

- A) Muhacir-Ensar B) Sahabe-Müslüman
C) Yahudi-Hristiyan D) Suffa-Sahabe

C) Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanlarınkine ise "Y" yazınız.

1. (.....) Hz. Peygambere elçilik vazifesi gelmeden önceki döneme "Cahiliye Devri" denir.
2. (.....) Hz. Peygamber hicret ederken yanında Hz. Ali (r.a.) vardı.
3. (.....) Hz. Peygamberin katıldığı ilk büyük savaş Bedir Savaşı'dır.
4. (.....) Hz. Peygambere ilk vahiy Sevr Mağarasında gelmiştir.
5. (.....) Hz. Peygamberin kabrine "Hacer'ül-Esved" denir.

D) Aşağıda verilen olayların tarihlerini yazıp kronolojik olarak sıralayınız.

Hudeybiye Antlaşması, Akabe Biati, Mekke'nin Fethi, ilk vahiy, Habeşistan'a hicret

1.

2.

3.

4.

5.

—❖ 2. ÜNİTE ❖— TEMİZLİK

1. AĞIZ VE DİŞ TEMİZLİĞİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Ağız ve diş temizliği için hangi araç ve gereçleri kullanıyorsunuz?

Tüm Peygamberler gibi Hz. Muhammed'in (s.a.v.) gönderiliş amaçlarından biri, inananlara yaşamıyla örnek olmaktır. Hz. Muhammed (s.a.v.) her konuda Müslümanlara örnek olduğu gibi; ağız ve diş temizliği konusunda da örnek olmuştur. İç temizliğinin yansıması olan beden temizliği konusunda Hz. Peygamber çok titizdi. Hz. Peygamber ağız ve diş temizliğine çok dikkat eder ve arkadaşlarına da bu konuda tavsiyelerde bulunurdu. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yaşadığı dönemde diş temizliği **erak** denilen bir ağacın dallarından yapılan **misvak** denilen bir ucu fırça şeklindeki bir çubukla yapılırdı. Erak ağacından yapılan bu fırça eski dönemlerden beri bilinip kullanılmaktaydı¹, ancak Hz. Peygamber misvak kullanmayı yalnızca günlük temizliğin bir parçası saymamış, ibadetlerden önce de misvak kullanmayı tavsiye ederek dinî bir yönünü de vurgulamıştır. “Eğer ümmetime güçlük çıkarmış olmasaydım, her namazla birlikte misvak kullanmayı emrederdim.”² hadisinde Hz. Muhammed'in (s.a.v.) namazlardan önce yapılması gerekli temizlik hazırlıklarından birinin de diş temizliği olmasını arzu ettiği görülmektedir. O uykusundan namaz için kalktığı zaman abdestle birlikte misvak da kullanmıştır.³ Hz. Peygamber, abdest sırasında misvak kullanılarak, kılınan namazın, misvaksız kılınan namaza göre yetmiş kat üstün olduğunu belirtmiştir.⁴ Hz. Peygamber misvakı yalnızca namaz öncesinde kullanmamış, Kur'an-ı Kerim okumadan önce de misvakla diş temizliği yapmıştır. “Ağızlarınız Kur'an yolu-
dur, onları misvakla temizleyin.”⁵ sözleriyle Müslümanlara da ibadetler öncesinde misvak kullanmayı tavsiye etmiştir.

Slogan Bulalım: Diş temizliğinin önemini anlatan bir afiş çalışması yapınız. Afişinizi uygun bir sloganla destekleyiniz.

Diş bakımı gibi, ağız temizliği de çok önemlidir. Hz. Peygamber bir şeyler yiyip içtikten sonra ağızını yıkamıştır. “Kim bu sebzedden (Sarımsak kastedilmiştir.) yerse koku-

¹ Turhan Baytop, “Misvak”, DİA, C 30, s. 190.

² Buhârî, Cuma/ 484.

³ Buhârî, Vüdu'/ 181.

⁴ Buhârî, Cuma/ 484. hadisin izahı .

⁵ İbni Mâce, Tahâre/ 291.

su gidinceye kadar sakın bizim mescitlerimize yaklaşmasın!”⁶ hadisiyle soğan, sarımsak gibi koku yapan gıdalar yedikten sonra da toplum içine çıkmamaları konusunda arkadaşlarını uyarmıştır. Süt içtikten sonra ağzını çalkalamış ve “Bu yağlıdır.”⁷ buyurarak yağlı besinler yedikten sonra ağzın yıkanmasını tavsiye etmiştir.

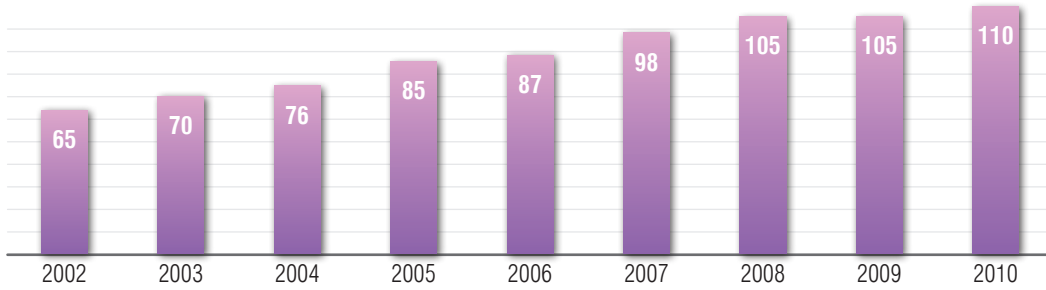
Yorumlayalım

1. Aşağıda verilen istatistik bilgilerini Hz. Peygamberin diş temizliğine verdiği önemi göz önüne alarak irdeleyiniz.

A) İlk defa 2008 yılında gerçekleştirilen Türkiye Sağlık Araştırması’nın ikincisi 2010 yılı Mayıs ayında Türkiye genelinde uygulanmıştır. Araştırmanın alan uygulamasından önceki son 6 ay içinde; 7-14 yaş grubundaki çocuklarda % 23,9 ile ağız ve diş sağlığı sorunları ilk sırada yer almaktadır. (Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8620>)

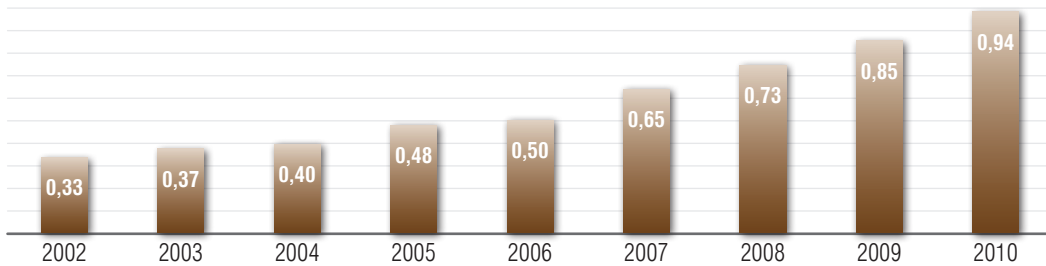
B) TÜRKİYE’DE KİŞİ BAŞINA DÜŞEN YILLIK DIŞ MACUNU TÜKETİMİ

Türkiye’de kişi başına düşen yıllık diş macunu tüketimi son 5 yıl içinde artış gösterse de 110 g ile hâlen gelişmiş ülkelerin gerisinde bulunmaktadır.

C) TÜRKİYE’DE KİŞİ BAŞINA DÜŞEN YILLIK DIŞ FIRÇASI TÜKETİMİ

Türkiye’de kişi başına düşen yıllık diş fırçası tüketimi son 5 yıl içinde artış gösterse de yıllık diş fırçası tüketimi hâlen 1 adedin altındadır.

(Kaynak: http://www.tdb.org.tr/tdb/v2/solmenu_goster.php?yer_id=7&id=343)

6 Müslim, Mesâcîd/ 69.

7 Buhârî, Vüdu’/ 159.

Hz. Muhammed'i (s.a.v.) seven ve onun yaşamını örnek almaya çalışan bizler de ağız ve diş bakımı konusunda gerekli özeni göstermeliyiz.

Yazalım

Burak çok üzgün, çünkü diş hekiminin muayenehanesinde dişlerini tedavi ettirecek. Hekim onun dişinin çürüdüğünü, dişine dolgu yapılması gerektiğini anlatıyor. Diğer dişlerinin de çürümemesi için siz olsaydınız Burak'a Hz Peygamber'in ağız ve diş bakımıyla ilgili uygulamalarından hangilerini söylediniz? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2.1. Erak ağacının dallarından yapılan misvak, diş temizliğinde kullanılmaktadır.

DEĞERLENDİRME

1. “Dişlerinizi temizlemenin ne kadar önemli olduğunu anlayın.” (Buhârî, Cum’a /485) Hz. Muhammed'in (s.a.v.) bu hadisinden anladıklarınızı kısaca yazınız.
2. Günümüzde diş temizliği için misvaktan başka neleri kullanabiliriz?

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

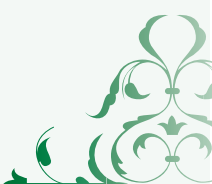
1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) saç bakımıyla ilgili bir hadisini araştırıp hadisten anladıklarınızı kısaca yazınız.

-

Etkinlik

9 Nesâî, Cuma Bölümleri/ 1361.

2.2. Elleri yıkamak temizlik için çok önemlidir.

H. Peygamber, saç bakımına da özen göstermiştir. Yanında taşıdığı kişisel eşyalardan bazıları ayna, tarak, makastı. O dağıldıkça saçını taramış ve “*Kimin saçı varsa bakımını yapsın.*”¹⁰ hadisiyle arkadaşlarına da saçlarına dikkat etmelerini buyurmuştur. H. Peygamberin saç tıraşının düzgün yapılmasını tavsiye ettiğini arkadaşlarından Abdullah bin Ömer “Resulullah’ı (s.a.v.) çocuğun başının bir kısmını tıraş edip bir kısmını tıraş etmemeyi yasaklarken işittim.”¹¹ sözleriyle anlatmaktadır. Bir gün saç, sakalı darmadağın birisini görünce H. Peygamber adamın halinden rahatsız olmuş ve “*Bu adamcağız, acaba saçlarına çekidüzen verecek bir şey bulamamış mıdır ki?..*”¹² demiştir. Yine huzuruna saç sakalı karmakarışık bir adam geldiğinde, H. Peygamber eliyle işaret ederek ona saçını düzeltmesi ikazında bulunmuştur. Adam saçını düzeltip döndüğünde böylesinin daha hayırlı olduğunu söylemiştir.¹³ Bu örnekler toplumsal ilişkiler açısından saç bakımının önemli olduğunu göstermektedir.

Beden temizliğinin bir parçası da uzayan tırnakların kesilmesidir. H. Peygamber tırnak temizliğine dikkat etmiş, uzayan tırnaklarını vakit geçirmeden kesmiş ve bu şekilde davranmayı arkadaşlarına da tavsiye etmiştir.¹⁴ “*Yemeğin bereketi hem yemekten önce hem de yemekten sonra elleri yıkamaktır.*”¹⁵ diye buyuran H. Peygamber, ellerinin temizliğine özen göstermiştir.

10 Ebû Dâvud, Saçı Tarayıp Temiz Tutmak/ 4163.

11 Buhârî, Libas/ 1959.

12 Ebû Dâvud, Yiyecekler Kitabı/ 4062.

13 Muvatta’, Saç Bakımı Kitabı/ 1819.

14 Müslim, Tahare/ 51.

15 Ebû Dâvud, Yiyecek Bölümleri/ 3761.

DEĞERLENDİRME

-

3. KILIK KIYAFET TEMİZLİĞİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Araştırıp defterinize yazmış olduğunuz H. Muhammed'in (s.a.v.) elbise temizliğiyle ilgili hadisini arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu hadisten çıkardığınız sonuçlar nelerdir?

H. Muhammed (s.a.v.), beden temizliğine olduğu kadar elbise temizliğine de çok önem vermiştir. Bir gün üzerinde kirli bir elbise bulunan bir adam gören H. Peygamber *“Bu adam elbisesini yıkayacak bir şey bulamıyor mu?”*¹⁸ diyerek arkadaşlarına kirli kıyafet giyilmemesini ve toplum içine çıkarken kıyafet temizliğine özen gösterilmesini tavsiye etmiştir. Arapların çeşitli kabilelerinden heyetler, H. Peygamberle zaman zaman görüşmeye gelirlerdi. Böyle zamanlarda H. Muhammed (s.a.v.) en güzel giysilerini giymiş, sahabeye de iyi giyinmelerini buyurmuştur.

2.3. İslamiyet kılık kıyafet temizliğine önem verir.

H. Muhammed (s.a.v.): *“Ey mü'minler! Gönlnünüzce yiyiniz, içiniz, giyiniz ve Allah yolunda sarf ediniz. Ancak, israfa veya kibir ve gurura kaçmayınız.”*¹⁹ hadisiyle kıyafetlerin insanın kendini, diğer insanlardan üstün görme aracı olarak kullanılmaması tavsiyesinde bulunmuştur. O dönemin şartlarına ve kıyafet tarzına göre giyinmiş, elbiselerinin sade ve temiz olmasına dikkat etmiştir.

H. Peygamber çeşitli renk ve desenlerde kıyafetler giymiştir. Onun kırmızı, beyaz, siyah renkte kıyafet giydiğini sahabe anlatmaktadır. Ancak temiz ve hoş olduğu için beyaz giyinmeyi tavsiye etmiştir. H. Peygamber kendi imkânlarına göre en iyi kıyafeti giymiştir. H. Peygamberin arkadaşlarından Malik bin Nazia'nın (r.a.) anlattığı şu olay bize güzel giyinmenin israf olmadığını göstermektedir: *“Bir gün bakımsız bir kıyafetle Peygamberimizin ziyaretine gitmiştim. Beni bu kıyafet içinde gören H. Peygamber sordu:*

¹⁸ Ebû Dâvud, Giyecekler Kitabı/ 4062.

¹⁹ İbni Mâce, Libas/ 3605.

-Allah sana mal mülk ihsan etmişse, Allah'ın nimetinin ve ikramının eseri bizzat üzerinde görünsün.²⁰

Sonuç Çıkıyoruz

Son derece yakışıklı bir zat, Hz. Peygambere gelerek: “Ya Resulallah! Ben güzelliğe karşı aşırı derecede ilgi gösteren bir kimseyim. Nitekim gördüğünüz gibi, o güzellikten ben de nasiplenmiş durumdayım. Öyle ki hiç kimsenin benden daha üstün olmasına gönlüm razı olmaz... Acaba bu davranışım kibir midir?” Resulullah cevap verdi; “*Hayır, asla! Esas kibir, sahip olduğu nimeti hazmedemeyip şıarmak ve halka tepeden bakmaktır.*” (Ebû Dâvud, Giyecekler Kitabı/ 4092.)

Yukarıdaki olaya göre, Hz. Peygamber kimleri kibirli olarak nitelemiştir? Düşüncelerinizi yazarak sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hız. Peygamber güzel giyindiği gibi, güzel koku kullanmayı da sevmiş²¹ ve sahabeden de elde edebileceklerinin en iyisini giymelerini, bulabilecekleri en hoş kokuları sürmelerini istemiştir.

20 Ebû Dâvud, Giyecekler Kitabı/ 4063.

21 Buhârî, Libas/ 1961.

Yazalım

Okuldan eve dönen Tolga çantasını kapının yanına attı. Odasına gitti ve okul kıyafetlerini çıkardı. Kıyafetlerinin bir kısmını yere, bir kısmını yatağın üstüne bıraktı. Sonra annesinin hazırladığı yemeği yemek için mutfaka gitti. Yemeğini yedikten sonra dinlenmek için odasına döndü.

Tolga beden ve kıyafet temizliği bakımından hangi yanlışları yapmıştır? Doğrularını belirterek yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DEĞERLENDİRME

1. Hız. Muhammed'in (s.a.v.) kıyafet temizliğine verdiği önemi bir örnekle açıklayınız.

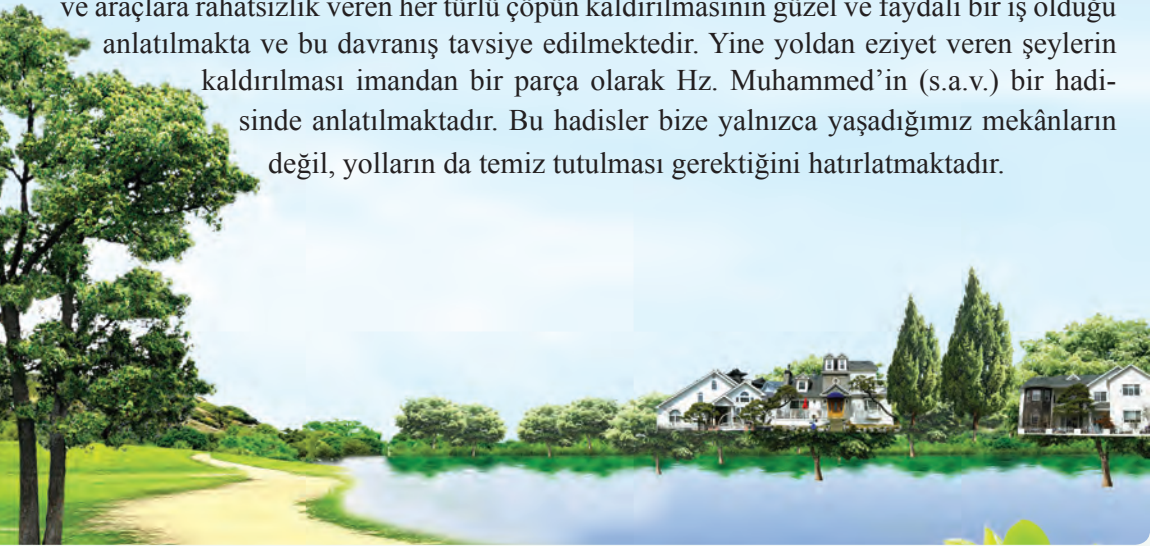
SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. Hız. Muhammed (s.a.v.)'in "ağaç dikimiyle" ilgili bir hadisini araştırınız.
2. Çevre kirliliğini anlatan bir belgesel, VCD bularak sınıfta izlemek üzere gelecek derse getiriniz.

4. ÇEVRE TEMİZLİĞİ

Temizliğe her alanda dikkat edilmesi gerektiğini hadisleriyle ve uygulamalarıyla Müslümanlara gösteren Hz. Muhammed (s.a.v.), çevre temizliği konusunda da çok dikkatli davranmıştır. “Allah güzeldir ve güzeli sever, cömerttir ve cömerti sever, kerimdir ve kerimi sever, temizdir ve temizi sever. Evlerinizin çevresini temizleyiniz...”²² hadisiyle Müslümanlara beden ve kıyafet temizliğinin yanı sıra yaşadığımız çevrenin de temiz olması gerektiği öğüdünü vermiştir. Beden ve elbise temizliği kişisel temizliktir ve yapan kişiye yarar sağlar. Oysa çevrenin temiz ve bakımlı olması herkesin faydasına olan bir durumdur.

Hz. Muhammed (s.a.v.) evlerimizle birlikte tüm insanların ortak kullandığı mescit, sokak, akarsu, yol gibi alanların temiz tutulmasını tavsiye etmiştir. Uygulamalarıyla da inananlara örnek olmuştur. Hz. Peygamberin pek çok arkadaşı, onu mescidi temizler ve temiz tutmayı tavsiye ederken görmüşler ve yaptıklarını sonraki nesillere aktarmışlardır. Sahabenin anlatığına göre Hz. Peygamber bir gün mescidin kiblesinde tükürük görmüş ve onu kazıyarak arkadaşlarına mescide tükürmemelerini tavsiye etmiştir.²³ Kur’an’da “**Hani biz İbrahim’e, Kâbe’nin yerini, ‘Bana hiçbir şeyi ortak koşma; evimi, tavaf edenler, namaz kılanlar, rükû ve secde edenler için temizle’ diye belirlemiştik.**”²⁴ ayetinde de belirtildiği gibi Allah’a (c.c.) toplu hâlde ibadet edilen mekânlar olan mescitlerin temizliğe en çok dikkat edilmesi gereken yerler olduğunu Hz. Peygamberin bu uygulamasıyla görmekteyiz. Ayrıca bir Müslüman’ın insanlara hoş görünmeyecek şekilde çevresine tükürmemesi gerektiğini de bu hadis bize göstermektedir. “**Bana iyisiyle kötüsüyle ümmetimin amelleri gösterildi. İyilerinin arasında, eziyet veren şeyin yoldan kaldırılmasını da gördüm. Kötü ameller arasında, mescidin içerisine tükürüp onu temizlememeyi de gördüm.**”²⁵ hadisinde yol üzerinde bulunan, insanlara, hayvanlara ve araçlara rahatsızlık veren her türlü çöpün kaldırılmasının güzel ve faydalı bir iş olduğu anlatılmakta ve bu davranış tavsiye edilmektedir. Yine yoldan eziyet veren şeylerin kaldırılması imandan bir parça olarak Hz. Muhammed’in (s.a.v.) bir hadisinde anlatılmaktadır. Bu hadisler bize yalnızca yaşadığımız mekânların değil, yolların da temiz tutulması gerektiğini hatırlatmaktadır.

22 Tirmizî, Edeb Bölümleri/ 2799.

23 Müslim, Mesâcid/ 52.

24 Hac suresi / 26. ayet .

25 Müslim, Mesâcid/ 57.

2.4. H. Peygamber, insanların ortak kullanım alanlarının temiz tutulmasını ögütlemiştir.

Sonuç Çıkartıyoruz

H. Peygamber “Çok lanet ettiren iki şeyden sakının.” buyurdu. Bunun üzerine Sahabe “Bu çok lanet ettiren iki şey nedir Ya Resulallah?” diye sorunca H. Peygamber “Halkın gelip geçtiği yola ve gölgelendikleri yerlere pisleyenlerdir.” buyurdu. (Müslim, Tahâre/ 68.)

H. Muhammed'in (s.a.v.) yollar ve dinlenme yerlerinin temiz tutulması konusuna bu kadar önem vermesi size neler düşündürmektedir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

H. Muhammed (s.a.v.), hadisleri ve uygulamalarıyla, herkesin kullanımına açık olan akarsuların ve durgun suların temizliğine özen gösterilmesini tavsiye etmiştir. Mikropların çoğalıp insan sağlığını tehlikeye atması durumuna karşı, durgun suların temizliğine özellikle dikkat edilmesini istemiştir. “Sizden biriniz akmayan durgun suya asla tuvalet ihtiyacını gidermesin sonra (birisi) onda yıkanabilir.”²⁶ hadisi onun bu konudaki hassasiyetini göstermektedir.

H. Muhammed (s.a.v.), sahabeyi çevreyi güzelleştirmek için ağaç dikmeye teşvik etmiştir: “Bir Müslüman ağaç diker de onun mahsulünden insan yahut herhangi bir hayvan yerse muhakkak o yenilen şey, ağaç sahibi için sadaka olur.”²⁷ buyurarak ağaç dikmenin sadaka sevabı kazandıracığını hatırlatmıştır.

2.5. H. Muhammed (s.a.v.) bizleri ağaç dikmeye teşvik etmiştir.

Ağaçların, insanların faydası için var olduğunu Allah (c.c.) “*Böylece sizin ve hayvanlarınızın yararlanması için orada taneler, üzümler, yoncalar, zeytinler, hurmalıklar, sık ağaçlı bahçeler, meyveler ve otlaklar ortaya çıkardık.*”²⁸ ayeti ile belirtmektedir. Ağaçlar bizlere yalnızca gıda açısından yarar sağlamaz. Onlar çevremizin süsüdür, bitki ve hayvanlar için barınaktır, doğal su kaynağıdır. Dünyanın aşırı ısınmasına ya da birden soğumasına engel olur. Toprak kayması gibi doğal afetleri

26 Müslim, Tahare/ 95.

27 Buhârî, Edeb/ 1977.

28 Abese suresi / 27, 28, 29, 30, 31, 32. ayetler.

öner. Bizlere düşen görev, Hz. Peygamberin uygulamalarından hareket ederek ağaçlardan yararlanırken onlara zarar vermemek, kullandığımız kadarını doğaya iade etmektir. Çevremizi temiz tutmak kadar, göze hoş görünecek şekilde güzelleştirmek de önemlidir.

Belgesel İzliyoruz: Önceden temin ederek sınıfa getirdiğiniz çevre kirliliğini anlatan bir belgesel filmi arkadaşlarınızla birlikte izleyiniz. Belgeselden çıkardığınız sonuçları Hz. Muhammed'in (s.a.v.) çevre temizliğiyle ilgili verdiği tavsiyelere göre arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hz. Peygamberi seven ve onu örnek almaya çalışan bizler de onun gibi temizliğimize önem vermeliyiz. Bedenimizi, kıyafetlerimizi ve yaşadığımız çevreyi tertemiz tutmaya gayret etmeliyiz. Sağlıklı bir yaşam sürdürmek, temizliğe dikkat etmekle mümkündür.

Slogan Bulalım: Bir ağaç dikimi kampanyası düzenlediğinizi düşünün. İnsanları ağaç dikmeye teşvik etmek için Hz. Peygamberin hadislerinden yola çıkarak nasıl bir slogan kullanırdınız?

DEĞERLENDİRME

1. Hz. Muhammed (s.a.v.), Müslümanlara çevre temizliğiyle ilgili ne gibi tavsiyeler vermiştir?

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A) Aşağıdaki boşluklara soruların doğru cevabını yazınız.

1. Hz. Muhammed (s.a.v.) bedenini temiz tutmak için nelere dikkat ederdi?

.....

.....

.....

2. Hz. Muhammed (s.a.v.) kıyafetlerinin temiz olması için nelere özen gösterirdi? Örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

3. Hz. Muhammed (s.a.v.) diş temizliğine niçin çok önem vermiştir? Hadislerden örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

B) Aşağıda verilmiş olan sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A. İslam dini temizliğe büyük önem verir.
- B. Temiz insanlar çevrelerinden saygı görürler.
- C. Sağlıklı bir yaşam sürdürmek için sadece beden temizliğine dikkat etmek yeterlidir.
- D. “Temizlik imanın yarısıdır.” hadisiyle Hz. Peygamber, insanları temiz olmaya teşvik etmiştir.

2. Hangi temizliği gün içinde pek çok kere yapmamız gerekir?

- A. Tırnakları kesmek
- B. Elleri yıkamak
- C. Banyo yapmak
- D. Saç tıraşı olmak

3. Çevre temizliğiyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

- A. Çevreyi temiz tutmaktan, temizlik görevlileri sorumludur.
- B. Eğer yakınımızda çöp kutusu yoksa elimizdeki çöpü yere atabiliriz.
- C. Bizler, sadece evimizin çevresinin temizliğinden sorumluyuz.
- D. İnsanların ortak kullanım alanlarını ve tüm çevreyi temiz tutmalıyız.

4. Aşağıdaki ifadelerden hangisi Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kıyafet temizliği konusundaki görüşlerine uymaz?
- A. Peygamberimiz, her zaman temiz ve özenli giyinmiştir.
- B. Peygamberimiz, döneminin şartlarına göre pahalı ve gösterişli kıyafetler giyinmeye dikkat etmiştir.
- C. Peygamberimiz, insanların arasına çıkarken kıyafetlerine çekidüzen vermiştir.
- D. Peygamberimiz, arkadaşlarını temiz ve güzel giyinmeye teşvik etmiştir.
5. Aşağıdaki hadislerden hangisi çevre temizliğiyle ilgilidir?
- A. "Kim elinde yağ kiri (koku) olduğu hâlde yatıp uyur da, ona bir şey (zarar) isabet ederse, ancak kendisini ayıplasın."
- B. "Sizden biriniz akmayan durgun suya asla tuvalet ihtiyacını gidermesin sonra (birisi) onda yıkanabilir."
- C. "Misvak kullanma hakkındaki tavsiyelerim artık çoğa vardı (dinlemek itaat etmek gerekir)."
- D. "Her Müslüman yedi günde bir kere yıkanmalıdır."

C) Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanlarınkine ise "Y" yazınız.

1. (.....) Hz. Peygamber, çevre temizliğine çok önem vermezdi. Onun için yalnızca mescitlerin temiz olması yeterliydi.
2. (.....) Hz. Peygamber, bir gün saçı dağınık olarak yanına gelen bir arkadaşını görünce çok memnun olmuştu.
3. (.....) Hz. Peygamber, kıyafetlerinde belli bir rengi tercih etmemiş, her rengi kullanmıştı.
4. (.....) Hz. Muhammed (s.a.v.), diş temizliğine çok önem vermiş, dişlerini gün içinde misvakla sıkça fırçalamıştı.
5. (.....) Hz. Peygamber, yemekten önce ve sonra ellerin yıkanmasını gerekli görmemişti.

D) Aşağıdaki hadislerde bulunan noktalı yerleri verilen sözcüklerle tamamlayınız.

Elleri, misvakla, giyinmek, fidan, saç, dişleri

1. "Biriniz elinde bir olduğu sırada kıyamet kopacak olsa, onu dikmeye gücü yeterse diksin."
2. "Kimin varsa bakımını yapsın."
3. "Yemeğin bereketi hem yemekten önce hem de yemekten sonra yıkamaktır."
4. "Allah güzeldir, güzelliği sever, güzel kibir değildir, kibir (mazhar olduğun nimeti kendinden bilip) hakkı reddetmek, halkı hakir görmektir."
5. "Ağızlarınız Kur'an yoludur, onları temizleyiniz."

—❖ 3. ÜNİTE ❖—

HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.)
AHLAKI

1. HZ. MUHAMMED'İN (S.A.V.) AHLAK ANLAYIŞI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Hangi özelliklere sahip insanları güzel ahlaklı olarak nitelendirirsiniz?
2. "Cahiliye Devri" ile ilgili edindiğiniz bilgileri değerlendirecek olursanız H. Muhammed'in (s.a.v.) içinde bulunduğu dönemdeki insanların ahlak anlayışı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

Ahlak kelimesi "insanın yaratılışından gelen özellikleri ile insanların iyiliğini ve mutluluğunu hedef alan kuralların hayata geçirilmesi ile kazanılan iyi ve güzel davranışlar" anlamına gelir. H. Muhammed'in (s.a.v.) dünyaya geldiği dönem olan "Cahiliye Dönemi" kötü ahlakın yaygın olduğu bir devirdi. Dönemin insanları birbirleriyle kabile savaşları yaptıklarından, onlar için tek önemli olan nitelikler cesaret, şöhret ve insanlardan saygı görmektir. Adalet, kadınlara ve kız çocuklarına iyi davranma, zayıfı koruma gibi güzel duygular gelişmemiştir.¹

H. Peygamber küçük yaşta anne-babasını kaybetmesine, dedesiyle de fazla vakit geçirememesine rağmen döneminin kötü alışkanlık ve davranışlarını edinmemiştir. Sakin bir hayat sürdürmüş, küçüklüğünde çobanlık yapmış, sonra yanında kaldığı amcasına destek olmak için ticaretle uğraşmıştır. Otuzlu yaşlarından itibaren dönemin kötülüklerinden daha da uzaklaşmak, yaşanan kötülüklere çare aramak ve Rabb'ine ibadet edebilmek için "Nur Dağı"nda bulunan "Hira Mağarası"na gitmiştir. Bütün bu yalnız kalma dönemleri onun manevi açıdan gelişimi için çok önemli olmuştur. H. Peygamber de bu durumu "*Beni Rabb'im terbiye etti ve terbiyemi ne güzel yaptı.*"² buyurarak ahlaki gelişiminin Allah (c.c.) tarafından gerçekleştirildiğini anlatmıştır. Kendisine "Peygamberlik" görevi verildikten sonra H. Muhammed (s.a.v.) tüm hayatını "Kur'an-ı Kerim'in emir, yasak ve öğütlerine göre sürdürmüş, Müslümanlara da yaşamıyla en güzel örnek³ olmuştur.

DEĞERLENDİRME

1. H. Muhammed'in (s.a.v.) ahlak anlayışıyla "Cahiliye Dönemi"nin ahlak anlayışı arasında ne gibi farklılıklar vardı?

SONRAKİ KONUHA HAZIRLIK

1. H. Muhammed'in (s.a.v.) gençlik döneminde çevresinde en bilinen ve övülen özelliği hangisiydi? Bu özelliği sebebiyle ona hangi lakabı vermişlerdi?

"Milyonlarca insanın kalbi üzerinde tartışmasız bir etkisi olan, hayata sahip birisini görmek istedim. İslam'ın bir yeri fethinin kılıç ile olmayıp, hayat tarzı ile olduğunu her zamankinden fazla anladım. Peygamberin tam manasıyla sadeliği ve ahde sadakatı; onun arkadaş ve takipçilerine kendini adanması, tevazu, yiğitlik ve korkusuzluğu ise; Tanrı'ya ve dinine olan mutlak bağlılığıydı." *Mabatma Gandbi/ Hindistan'ın rubani lideri (Allah'ın Kulu ve Rasûlü, s. 59.)*

1 Mustafa Çağrı, "Ahlak", DİA, C 2, s. 1.

2 Aclûnî, Keşfu'l-Hafa', C 1, s. 62.

3 Ahzâb suresi / 21. ayet.

1.1. PEYGAMBER OLMADAN ÖNCE

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Hz. Peygamberin, arkadaşlarını en çok etkileyen ahlaki özelliği neydi?

Hz. Muhammed (s.a.v.) çocukluğundan itibaren, peygamber olmadan önceki hayatında da güzel ahlakın gereklerine uygun bir yaşam sürdürmüştür. Kendisini himaye eden amcasına destek olmak için önce çobanlık yapmış, sonra onunla birlikte ticaret yolculuklarına katılmıştır. Bu dönemde insanlar onu dürüstlüğünden dolayı: “Muhammed’ül-Emin” olarak çağırmaya başlamışlardı. Kâbe’nin tamiri sırasında, “Hacer’ül-Esved” adı verilen kutsal siyah taşın yerine konulması konusunda çıkan tartışma onun hakemliği sayesinde sonlanmıştı. İnsanlar onun taraf tutmayacağına inandıkları için hakem olmasına itiraz etmemiş, hatta onun hakem olmasına sevinmişlerdi.

Hz. Peygamber, güvenilir bir insan olduğu gibi adaletle de çok önem verirdi. Mekke’de yaşanan haksızlıklarla mücadele etmek için Hz. Muhammed’in (s.a.v.) amcası Zübeyr başkanlığında kurulmuş olan “Hilfu’l-Fudul”da (Erdemliler Antlaşması) kendisi de yer almıştı. Bu teşkilat son derece faydalı işler yapmış, özellikle şehre ticaret amacıyla gelen yabancıların haklarını almalarında onlara yardımcı olmuştur. Zübeyd adlı bir kabileden Mekke şehrine bir tüccar gelmişti. Sonradan Hz. Muhammed’e (s.a.v.) düşmanlığıyla bilinecek olan Ebu Cehil, diğer tüccarların bu kişiyle alışveriş yapmalarına engel oldu. Amacı, en düşük fiyatı vererek tüccarın mallarına kendi sahip olmaktı. Kimse Ebu Cehil’in korkusundan bu tüccarla alışveriş yapamıyordu. Tüccar çok zor duruma düşmüştü. Çevresindekilerin tavsiyesiyle “Hilfu’l-Fudul”dan olan Hz. Muhammed’in (s.a.v.) evine gitti ve mallarını asıl değerinden ona sattı.⁴

Hz. Muhammed (s.a.v.) doğumundan hemen sonra yanında kaldığı sütannesi Halime’yi sonraki yaşamında da unutmamış, ona karşı hep vefalı olmuştur. Evlendikten sonra eşi Hz. Hatice (r.a.) de Halime’ye karşı saygılı davranmıştır. Halime’nin yaşadığı köyde bir kuraklık olmuştu. Hz. Muhammed’den (s.a.v.) yardım istemek için Mekke’ye gelen Halime’ye Hz. Hatice (r.a.) kırk koyun ve bir deve hediye etmişti.

Hz. Muhammed’in (s.a.v.) amcası Ebu Talip’in çok çocuğu vardı ve geçim sıkıntısı çekmekteydi. Hz. Muhammed (s.a.v.) evlendikten sonra onun yükünü hafifletmek için küçük oğlu Ali’yi (r.a.) yanına aldı ve bakımını üstlendi. Böylece amcasının kendisini küçükken yanına alıp kendi çocuğu gibi ilgilenmesine bir anlamda teşekkür etmiş olmuştur. Bu durum Hz. Muhammed’in (s.a.v.) peygamberliğinden önce de kendisine yapılan iyilikleri unutmadığını göstermektedir.

Tartışalım: Hz. Muhammed’in (s.a.v.) kişilik özellikleri diğer insanlarla olan ilişkilerini nasıl etkilemiştir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

⁴ Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 54.

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) eşi Hz. Hatice (r.a.), Zeyd bin Hârise (r.a.) adlı bir genç köleyi Hz. Peygambere hediye etmişti. Zeyd aslen köle değildi. Kabileler arasında meydana gelen savaşlar sırasında köyü basılmış ve esir düşmüştü. Bir müddet Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yanında kalan Zeyd'i babası ve amcası uzun aramalar sonucunda bulmuşlar ve onu satın almak için Mekke'ye gelmişlerdi. Durumu Hz. Muhammed'e (s.a.v.) anlattılar. O, onlara Zeyd'i kendi oğlu gibi gördüğünü, ancak Zeyd isterse para ödemelerine gerek olmadan onu alıp götürebileceklerini söyledi. Zeyd'i çağırdıklarında o, babası ve amcasını şaşırtan bir cevap verdi: "Ben efendimin şahsında öyle şeyler gördüm ki bunları herkese tercih ederim." Hz. Muhammed (s.a.v.), Zeyd'in bu sözlerinden çok mutlu oldu. Birlikte Kâbe'ye gittiler ve orada Hz. Muhammed (s.a.v.), Zeyd'i evlat edindiğini herkesin huzurunda açıkladı. Zeyd'in babası ve amcası onu yanlarında götüremediklerine üzölmüş ancak onun emin ellerde olduğunu gördükleri için memnun olarak Mekke'den ayrılmışlardı. Hz. Muhammed (s.a.v.), kendini tercih eden bir insana yapılabilecek en iyi davranışla cevap vermiştir.⁵

Hz. Muhammed (s.a.v.), ilk vahyi aldığı zaman endişelenmiş, kendisine görünenin kötü niyetli bir varlık olduğunu düşünerek bu korkusunu eşi Hz. Hatice'yle (r.a.) paylaşmıştı. Hz. Hatice'nin (r.a.) eşini teselli etmek için söylediği sözler, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) gençliğindeki üstün ahlaki özelliklerini çok iyi açıklamaktadır: "Hiç korkma! Allah seni asla kötölük içine atmaz... Sen yakınlarına yardım ediyor, ailene bakıyor, hayatını namusunla kazanıyor, diğer insanların doğruluktan ayrılmamalarını sağlıyor, yetimlere sığınacak bir yer sağlıyorsun, sözünde doğru, emanete ihanet etmez, muhtaçların yardımına koşan, herkesle iyilikle geçinip nezaketle davranan bir kimsesin."⁶

Tartışalım: Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kişilik özellikleri nelerdir? İyi arkadaşınız olarak nitelendirebileceğiniz kişilerde hangi özelliklerin bulunmasına dikkat edersiniz? Açıklayınız.

DEĞERLENDİRME

1. Hz. Hatice'nin (r.a.), ilk vahiy geldiğinde eşini teselli etmek için söylediği sözler Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kişiliğiyle ilgili size neler düşündürdü? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla da paylaşınız.

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. Hz. Muhammed (s.a.v.) insanları İslam'a davet etmeye başladıktan sonra onun kişiliğiyle ilgili insanların ne gibi yorumları olmuştur?

"Allah'ım! Beni ilimle zenginleştir, yumuşak huylulukla benim ahlakımı güzelleştir. Bana senin lütfundan takvayı ihsan et, senden hakkıyla korkmamı nasip et ve bana sıhhat ve afiyet ver Ya Rabbi!"

(Allah'ın Kulu ve Rasûlü, s. 58.)

5 Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 67.

6 Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 66.

1.2. PEYGAMBERLİK TEN SONRA

Hz. Muhammed'e (s.a.v.) peygamberlik görevi verildikten sonra o, "Kur'an-ı Kerim" in emir ve yasaklarına uygun bir yaşantı sürdürmüştür. Yıllar sonra "Beni Sûe" kabilesinden bir adam Hz. Ayşe'ye (r.a.) "Resulullah'ın ahlakını bana haber ver." dediğinde Hz. Ayşe (r.a.) "Sen Kur'an'ın '**Ve hiç şüphesiz sen pek yüce bir ahlak üzeresin.**' (Kalem suresi / 4.) ayetini okumadın mı?" şeklinde cevap vermiştir.⁷ Hz. Muhammed (s.a.v.) yaşadığı "Cahiliye Dönemi"nin adetlerini düzeltmek için Allah (c.c.) tarafından görevlendirilmiştir. Peygamberlerin görevlerinden bir tanesi de insanlara güzel ahlaka uygun davranışları öğretip onları yanlışlardan sakındırmaktır. Hz. Muhammed (s.a.v.) de "Ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim."⁸ sözleriyle bu durumu belirtmektedir.

3.1. Peygamberimizin ahlakı, Kur'an-ı Kerim'deki ilkelere dayanıyordu.

Hz. Muhammed (s.a.v.) ahlak bakımından insanların en güzeliydi.⁹ Sahabeye de güzel ahlaklı olmayı, insanlara iyi davranmayı tavsiye ederdi. "Her ne durumda olursan ol Allah'tan sakın ve kötülüğün arkasından iyilik yap, bu onu yok eder. İnsanlara iyi ahlakla muamele et."¹⁰ hadisi hem yapılan kötülükte ısrarcı olmayıp onu iyilikle telafi etmeyi öğütlemekte hem de insanlara güzel davranmayı tavsiye etmektedir.

İslamiyet'in ortaya çıktığı dönemde Arap kabileleri arasında birlik bulunmuyordu. Her kabile kendi üstünlüğüne inanıyordu. Kur'an-ı Kerim bu durumu "**Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an'a) sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de o, kalplerinizi birleştirmişti. İşte onun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de o sizi oradan kurtarmıştı. İşte**

⁷ İbni Mâce, Ahkâm/ 2333.

⁸ Muvatta, Güzel Ahlak/ 1723.

⁹ Buhârî, Menâkib-u Kureys/ 1449.

¹⁰ Tirmizî, İyilikler ve İrtibatı Koparmamak/ 1987.

Allah size ayetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz.” (Âl-i İmrân suresi/103.) ayetiyle bildirmektedir. İslam dininin emir ve yasakları, insanları birbirlerine karşı sevgi ve şefkat göstermeye, dürüst ve güvenilir olmaya yönlendirmiştir.¹¹ Hz. Peygamber de pek çok hadisinde Müslümanların birlik olmalarını tavsiye etmiştir: **“Ashabım! Birbirinize düşmanlık etmeyiniz, birbirinizi kıskanmayınız, birbirinizden (yüz çevirip) ayrılmayınız. Ey Allah’ın kulları! Birbirinizle kardeş olunuz. Bir Müslüman’ın din kardeşine üç günden fazla küs durması helal değildir.”**¹² hadisi her zaman birbirimize yardımcı olmamızı, İslam dininde kişilerin birbirine uzun süre küsmelerinin doğru olmadığını hatırlatmaktadır. Yine bir hadisinde, birbirine küsen iki Müslüman’dan en hayırlı olanın ilk önce selam veren olduğunu söyleyerek insanları çabuk barışmaya teşvik etmektedir.¹³

Hz. Peygamber İslam’ı insanlara anlatırken zengin-fakir, hür-köle, kadın-erkek ayrımı yapmamış, Allah’ın (c.c.) çağrısına uymak isteyen herkese davetini götürmüştür. Bu görevini yaparken **“Allah’ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi...”** (Âl-i İmrân / 159.) ayetinde belirtildiği gibi kimsenin kalbini kırmamıştır. Hz. Peygamberin arkadaşlarından Sa’d bin Ebu Vakkas’ın (r.a.) anlattığı şu olay Hz. Peygamberin insan ayrımı yapmadığının bir göstergesidir: **“Biz altı kişi Hz. Peygamber ile oturuyorduk. Müşrikler ona ‘Şunları huzurundan kov, bizimle sohbet etmesinler.’ dediler. Orada oturanlar arasında İbn. Mes’ud (r.a.), Hüzeyl kabilesinden bir kişi, Bilal (r.a.) ve başka hatırlayamadığım iki kişi daha vardı. Resulullah’ın içine Allah’ın (c.c.) dilediği bir şeyler düşmüştü. Kendi kendine içinden mırıldandı.”**¹⁴ Bunun üzerine Allah (c.c.) şu ayetleri indirdi: **“Sabah akşam Rabblerinin rızasını isteyerek ona yalvaranları kovma. Onların hesabından sana bir sorumluluk yoktur, senin hesabından da onlara bir sorumluluk yoktur ki onları kovarak zulmedenlerden olasın.”** (En’am suresi / 52. ayet.) Mekke’nin ileri gelenleri kendilerini üstün gördükleri için, kendilerinden daha alt seviyede gördükleri fakir, köle ve yabancılarla birlikte oturmayı istememişlerdi. Ancak Hz. Muhammed (s.a.v.) onların bu isteklerini kabul etmemiştir. Onun çağrısına ilk uyanların Mekkelilerin alt seviye olarak gördüğü köleler, yoksullar ve kimsesizler olması da İslam’ın insan eşitliğine verdiği önemi göstermektedir.

Hiçbir durumda doğruluktan ayrılmayan Hz. Muhammed (s.a.v.) bir hadisinde **“(Sözünde, işinde) doğruluk insanı iyiliğe götürür, hayırlı işler de cennete kılavuzluk eder. ...Yalancılık da muhakkak insanı kötülüğe sürükler, kötülük de cehenneme götürür.”**¹⁵ buyurarak her zaman dürüstlüğü insanı iyi işler yapmaya yönlendireceğini, bunun ödülünün de “cennet” olacağını belirtmiştir. Kur’an-ı Kerim’de **“Ey Muhammed! Biz çok iyi biliyoruz ki söyledikleri elbette seni incitiyor. Onlar gerçekte seni yalanlamıyorlar; fakat o zalimler Allah’ın ayetlerini inadına inkâr ediyorlar.”** (En’am suresi / 33.) belirtildiği gibi inanmayanlar peygamberlik görevinden sonra bile onu yalancılıkla suçlayamamışlardır. Başka sözlerle onun İslam’ı anlatmasından vazgeçirmeye çalış-

11 Mustafa Çağrı, “Ahlak”, DİA, C 2, s. 1.

12 Buhârî, Edeb/ 1992.

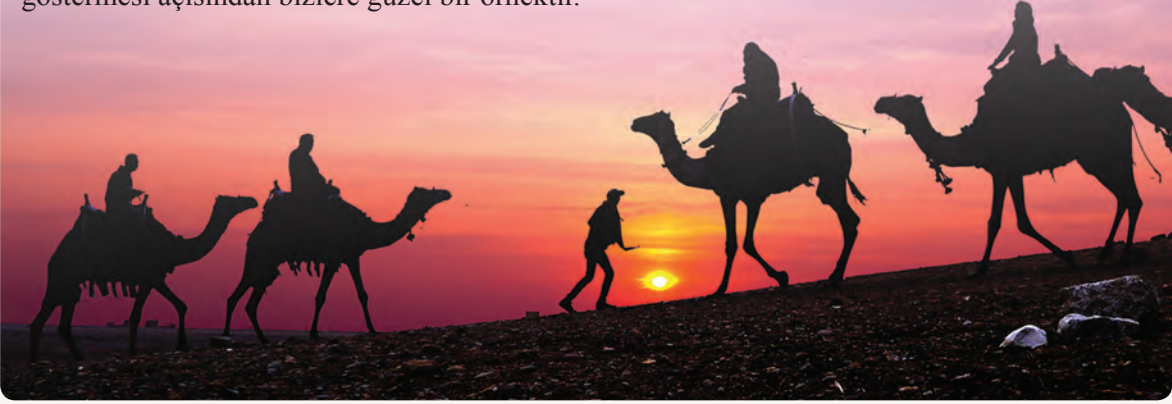
13 Buhârî, Edeb/ 1996.

14 Müslim, Fedâilu’s-Sahabe/ 45, 46.

15 Buhârî, Edeb/ 1997.

mışlardır. Mekke'nin önderlerinden Utbe, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) ikna etmek için yanına gittiğinde şu konuşmasıyla onun iyi ahlakını itiraf etmek zorunda kalmıştı: "Muhammed! Seni her zaman için akıllı, iyiliksever ve kalbe yakın bir kimse olarak tanırız. Seni hiç kimseye bir kötülük yaparken görmedik..."¹⁶

Mekkeliler, Hz. Peygamberi güzel ahlakıyla bilmelerine karşın; yine de ona inanmamakta ısrar etmişlerdir. Ancak emanetlerini de ona bırakmaktan vazgeçmemişlerdir. Hz. Muhammed (s.a.v.) kendisine suikast yapılacağı haberiyle birlikte Medine'ye hicret izni aldıktan sonra, o gece yatağında yatması için Hz. Ali'yi (r.a.) görevlendirmişti. Ayrıca ona düşmanı da olsa put-perest de olsa kendisine kim emanet olarak eşya bırakmışsa onları sahiplerine iade etmesini, ondan sonra peşinden Medine'ye gelmesini tembihlemişti.¹⁷ Bu olay Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kim olursa olsun kendisine güvenip eşya emanet edenleri, o zor durumunda bile düşündüğünü göstermesi açısından bizlere güzel bir örnektir.

Tartışalım

Siz, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yerinde olsaydınız size inanmayanların emanetlerini kabul eder miydiniz? Onun gibi zor bir durumdayken geride bıraktığınız emanetlerin ne olacağını düşünür müydünüz? Sınıfta arkadaşlarınızla tartışınız.

DEĞERLENDİRME

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) İslam'a davetini ilk önce kimler, hangi sebeplerle kabul etmişlerdir?

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kişisel özelliklerini araştırınız.

¹⁶ Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 101.

¹⁷ Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 162.

2. HZ. MUHAMMED'İN KİŞİSEL ÖZELLİKLERİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. H. Muhammed (s.a.v.) güvenilir olma özelliği dışında çevresini etkileyen hangi kişilik özelliklerine sahipti?

H. Muhammed (s.a.v.), kişilik özellikleri bakımından da sahabeye örnek olacak niteliklere sahipti. Gençliğinden itibaren “el-Emin” sıfatıyla çağırılmıştı. “Müslüman, dilinden, elinden diğer Müslümanların emin olduğu kimsedir.”¹⁸ buyurarak söz ve davranışlarla güvenilir olmayı teşvik etmiştir. O, herkesin güvendiği, saygı duyduğu dürüst kişiliğe sahipti. Her zaman mütevazı bir yaşantı sürdürmüştü. H. Peygamberin arkadaşlarından Ebu Mesud (r.a.) onun bu tevazusunu: “Bir (gün bir) adam H. Peygamberin yanına geldi ve onunla konuştu. Konuşma esnasında (korkusundan) omuzları titremeye başladı. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem adama: ‘Korkma, sakın ol. Çünkü ben bir kral değilim. Güneşte kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum.’ buyurdu.”¹⁹ şeklinde anlatmaktadır. H. Peygamber de bir hadisinde “Kim Allah rızası için bir derece alçak gönüllü olursa Allah, onu bu sebeple bir derece yükseltir. Kim de Allah’a bir derece kibirde bulunursa Allah da onu bu sebeple bir derece alçaltır.”²⁰ diyerek kişinin kendini başkalarından üstün görmesinin Allah’ın (c.c.) sevgisini kaybetmesine yol açacağını hatırlatmaktadır. Müslümanların birbirleriyle iyi geçinmeleri gerektiğini “Hiçbiriniz, kendiniz için arzu ettiğinizi kardeşiniz için de arzu etmedikçe iman etmiş olmaz.”²¹ hadisiyle tavsiye etmektedir.

H. Peygamber arkadaşlarından biri hastalandığı zaman onu ziyaret ederdi.²² “Sizden birinizin hasta ziyaretine vardığında elini hastanın alını yahut eli üstüne koyup ‘Nasılsın?’ diye hâl hatır sorması hasta ziyaretinin adabındandır.”²³ hadisinde buyurduğu gibi ziyarete gittiği hastanın hâlini hatırlar, onun için dua ederdi.

3.2. H. Muhammed (s.a.v.), hastaları ziyaret etmemiz konusunda bizlere tavsiyede bulunmuştur.

18 Buhârî, İman/ 10.

19 İbni Mace, Etime/ 3312.

20 İbni Mâce, Zühd/ 4176.

21 Buhârî, İman/ 13.

22 Buhârî, Merdâ/1914.

23 Buhârî, İman/ 13.

Sonuç Çıkartıyoruz

“Allah’a ve ahiret gününe inanan kişi: Komşusuna eziyet etmesin, Allah’a ve ahiret gününe iman eden kişi: Misafirine ikram etsin, Allah’a ve ahiret gününe iman eden kişi: Ya hayır söylesin yahut sussun.” (Buhârî, Edeb/ 1981.)

Hadiste inanan insanın hangi özelliklere sahip olması gerektiği vurgulanmıştır? Çıkardığınız sonuçları yazınız.

Hız. Peygamberin babası, o doğmadan annesi de o altı yaşındayken vefat etmişti. Daha hayattayken Hız. Fatıma (r.a.) dışındaki tüm çocuklarının vefatını görmüştü. Ancak bütün bu acılara sabırla katlanmış, Allah’a (c.c.) hiçbir zaman isyan etmemişti. Hız. Peygamberin arkadaşlarından Enes bin Malik’in (r.a.), Hız. Muhammed’in (s.a.v.) oğlu İbrahim’in vefatında tanık olduğu şu olay bize onun sabrının güzel bir örneğidir: “Hız. Peygamberin oğlu İbrahim’i gördüm. Babasının önünde can çekişiyordu. Resulullah’ın gözlerinden yaşlar dökülmeye başladı ve “Göz yaşarır, gönül hüznlenir. Ama biz Rabb’imizi memnun edecek sözden başkasını söylemeyiz. Ey İbrahim! Senin ayrılığından dolayı gerçekten çok üzüntülüüz.”²⁴ dedi. Hız. Muhammed (s.a.v.) çok merhametliydi. Özellikle çocuklara, kimsesizlere çok şefkatli davranan Hız. Peygamberin merhameti hayvanları da kapsıyordu. Bir hadisinde kendisi su içtikten sonra susamış bir köpeği görüp ona da kuyudan su çıkaran bir adamın Allah’ın (c.c.) merhametine kavuştuğunu anlatmış, her canlıya yapılan iyilikte sevap olduğu müjdesini vermişti.²⁵ Bunun yanında hayvanlara işkence eden kişilerin Allah’ın (c.c.) sevgisinden yoksun olduklarını bildirmişti.²⁶

3.3. Peygamberimiz, her canlıya yapılan iyilikte sevap olduğunu belirtmiştir.

²⁴ Müslim, Fedâil/ 62.

²⁵ Buhârî, Şirb/ 1066.

²⁶ Buhârî, Sayd/ 1880-1881.

Tartışalım: “Bir mü'min güzel huyu sebebiyle (gündüzleri) oruç tutan, (geceleri ibadet için) ayakta bulunan kimsenin derecesine ulaşır.” (Riyâzü's-Sâlihîn / 627.) Güzel ahlak sahibi olmak insana ne gibi üstünlük sağlamaktadır? Hadisten hareketle düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

H. Muhammed (s.a.v.), adaletin herkes için geçerli olduğuna inanırdı. Hayatında doğruluk ne kadar önemliyse adalet de o kadar ön plandaydı. O, kim olursa olsun suçlunun ceza görmesi gerektiğine inanırdı. Kendi aleyhine bile olsa haklı olan hakkını almalıydı. Bir gün bir bedevi Arap, H. Muhammed'e (s.a.v.) geldi ve ondaki alacağını istedi. H. Peygambere karşı kaba davrandı hatta “Hemen borcunu ödeyeceksin.” dedi. Sahabe adamı azarladı ve “Yazık sana, sen kiminle konuştuğunu biliyor musun?” dediler. Bedevi de “Ben hakkımı istiyorum.” dedi. Bunun üzerine H. Peygamber: “*Hak sahibinin yanında olmalı değil miydiniz?...²⁷*” buyurarak arkadaşlarına taraf tutmamaları, haklı olan kim olursa olsun hakkını alması gerektiği yönünde uyarıda bulunmuştu.

H. Peygamber “*Geçmiş peygamberlerin sözünden hiç eksiksiz eriştiği haberlerden birisi de: Utanmazsan dilediğini işle! (sözüdür.)²⁸*” hadisinde buyurduğu gibi edep sahibi bir insandı. “*Hayâ (utanma) ancak hayır getirir.²⁹*” buyurarak utanmanın insanı iyiliğe yönlendirdiğini hatırlatmıştır. O hiçbir zaman kimseye beddua etmemiş, lüzumundan fazla konuşmamıştır. H. Ayşe de (r.a.) “Resulullah kötülüğe kötülükle karşılık vermezdi. Aksine o, kusurları affederdi. Bir yerde bir ek-sik görürse yüzünü öbür tarafa çevirirdi.”³⁰ diyerek H. Muhammed'in (s.a.v.) kendisine yapılan kötülükleri affeden sabırlı kişiliğini anlatmıştır. “*Çok güreş tutan baskın bir pehlivan gibi kuvvetli değildir. Asıl kuvvetli kahraman öfke zamanında nefesine hâkim olandır.³¹*” buyuran H. Muhammed (s.a.v.) bizlere öfke anında, kişinin kendine hâkim olması, sonrasında pişman olacağı sözler söyleyip işler yapmaması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bunun yanında kendisi çok cesurdu ve cesaretiyle arkadaşlarına da moral verirdi. Bir gece Medine halkı düşman baskınından korkmuştu da yalnız Resulullah arkadaşına ait eysersiz bir atın üstüne atlayarak düşman sesinin geldiği tarafa sürmüş, Medinelileri geride bırakıp geçmişti. Arkadaşı Enes (r.a.) “*Resulullah'ın atını biz sanki bir deniz olmuş da su gibi akıyor sanıyorduk.³²*” demiştir.

H. Muhammed (s.a.v.) kendisini kim misafir etmek isterse geri çevirmez, davete icabet ederdi. Önüne çıkarılan hiçbir yemeği ayıplamazdı, beğenirse yedi, beğenmezse bırakır yemezdi.³³ Saha-beden İbn. Abbas'ın (r.a.) da aktardığı gibi kendisi halkın en cömertiydi.³⁴ Kendisinden bir şey istendiği zaman asla hayır dememişti. Bir hadisinde “*Cömertlik cennette bir ağaçtır. Cömert olan o dallardan birine tutunmuş demektir. O dal onu cennete sokuncaya kadar terketmez. Cimrilik ateşte*

27 İbni Mâce, Sadaka/ 2426.

28 Buhârî, Edeb/2002.

29 Buhârî, Edeb/2001.

30 Buhârî, Menakib-u Kureyş, 1456. hadisin izahı.

31 Buhârî, Edeb/1999.

32 Buhârî, Vesaya, 1192 no.lu hadisin izahı.

33 Buhârî, Et'ime/1853.

34 Buhârî, İman/6.

3.4. Cömertlik, Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından övülmüştür.

bir ağaçtır. Cimri olan o dallardan birine tutunmuştur. O dal onu cehenneme sokuncaya kadar terketmez.”³⁵ buyurarak insanları ellerinde bulunanları diğer insanlarla paylaşmaya teşvik etmiştir.

Düşünelim: Hz. Peygamberin cömertliğe verdiği önemi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hz. Muhammed (s.a.v.), Müslümanlara ibadetler konusunda örnek olduğu gibi yaşayışı ve ahlakıyla da yol göstericidir. **“O, arzusuna göre de konuşmaz. O (bildirdikleri) vahyedilenden başkası değildir.”³⁶** ayetlerinde belirtildiği gibi söz ve davranışlarıyla Allah'ın (c.c.) emir, yasak ve öğütlerinin dışına çıkmamış, yaşamını İslam ahlakı çerçevesinde sürdürmüştür. Kur'an-ı Kerim'de, **“Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoymazlar. Namazı dosdoğru kılar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resulüne itaat ederler. İşte bunlara Allah merhamet edecektir. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.”³⁷** ayetiyle açıklandığı gibi bizlere düşen, Hz. Peygamberin davranışlarını örnek almaya çalışmak, onun güzel ahlakını yaşamımızda uygulamaktır.

³⁵ Kenzü'l-Ummâl, C 6, s. 391, 392.

³⁶ Necm suresi / 3, 4. ayetler.

³⁷ Tevbe suresi / 71. ayet.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A) Aşağıdaki boşluklara soruların doğru cevabını yazınız.

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sabırlı olması İslam'ı yaymasını nasıl etkilemiştir?

.....

.....

.....

2. Hz. Muhammed (s.a.v.) peygamber olmadan önce nasıl bir ahlaka sahipti?

.....

.....

.....

3. Hz. Muhammed (s.a.v.) peygamber olduktan sonra yaşantısını hangi kurallara göre şekillendirmiştir?

.....

.....

.....

B) Aşağıda verilmiş olan sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) amcasının oğlu Ali'yi (r.a.) çocukken yanına alması neyi gösterir?

- A. Amcasına borçlu kalmak istememesini
- B. Amcasına acıdığını
- C. Kendisine yapılan iyilikleri unutmadığını
- D. Ali'yi (r.a.) kendi oğlu olarak görmek istediğini

2. “Her ne durumda olursan ol Allah’tan sakın ve kötülüğün arkasından iyilik yap, bu onu yok eder. İnsanlara iyi ahlakla muamele et.” hadisiyle Hz. Peygamber neyi tavsiye etmemiştir?

- A. Allah'ın (c.c.) yasaklarını yapmaktan sakınmayı
- B. Kötülükte ısrarcı olmayı
- C. İnsanlara iyi davranmayı
- D. Kötülüğü iyilikle telafi etmeyi

3. Aşağıdaki durumlardan hangisi “Bir Müslüman'ın din kardeşine üç günden fazla küs durması helal değildir.” hadisine uygun bir davranış olamaz?

- A. Mümkün olduğunca arkadaşlarımızla küs olmamalıyız.
- B. Dargın olduğumuz arkadaşımızla önce biz barışmaya çalışmalıyız.
- C. Bir arkadaşımız bize küstüyse biz de ona küsmeliyiz.
- D. Arkadaşlarımıza uzun süre küsmemeliyiz.

4. Aşağıdakilerden hangisi H. Muhammed'in (s.a.v.) özellikleri arasında yer almaz?
- A. Hiç kimseye beddua etmemesi, kötülüğe kötülükle karşılık vermemesi
 - B. Yoksullara ve kimsesizlere yardım etmesi
 - C. Yakınları, arkadaşları hastalandığı zaman onları ziyaret etmesi
 - D. Herkesin davetini kabul etmemesi, sadece samimi arkadaşlarına misafir olması
5. H. Muhammed'in (s.a.v.) her canlıya yapılan iyilikte sevap olduğunu müjdelemesi, hayvanlara işkence edenlerin Allah'ın (c.c.) sevgisinden yoksun olduklarını bildirmesi bize neyi gösterir?
- A. H. Muhammed'in (s.a.v.) merhametli davranmakta hayvanlara öncelik gösterdiğini
 - B. Bitkilere zarar vermenin cezasının olmadığını
 - C. H. Muhammed'in (s.a.v.) merhametinin tüm canlıları kapsadığını
 - D. Sadece sevap kazanmak için canlılara iyi davranmamız gerektiğini

C) Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına “D”, yanlış olanlarınkine ise “Y” yazınız.

1. (.....) H. Muhammed (s.a.v.), peygamber olmadan önce “Cahiliye Dönemi”nin ahlak anlayışını onayladı.
2. (.....) H. Muhammed'in (s.a.v.) doğruluğuna güvenen Mekkeliler onu “El-Emin” diye çağırırlardı.
3. (.....) H. Muhammed (s.a.v.), insanlara İslam'ı anlatırken zengin-fakir, hür-köle ayrımı yapmıştı.
4. (.....) H. Peygamber pek çok hadisinde Müslümanlara birlik olmalarını tavsiye etmiştir.
5. (.....) H. Muhammed (s.a.v.), adaletin bazı ayrıcalıklı kişiler için geçerli olduğuna inanırdı.

D) Aşağıdaki hadislerde bulunan noktalı yerleri verilen uygun sözcüklerle tamamlayınız.

Terbiyemi, kıskanç, kardeş, öfke, cömert, komşusuna

1. “Çok güreş tutan baskın bir pehlivan gibi kuvvetli değildir. Asıl kuvvetli kahraman zamanında nefsine hâkim olandır.”
2. “Allah'a ve ahiret gününe inanan kişi, eziyet etmesin.”
3. “Beni Rabb'im terbiye etti ve ne güzel yaptı.”
4. “Ey Allah'ın kulları! Birbirinizle olunuz. Bir Müslüman'ın din kardeşine üç günden fazla küs durması helal değildir.”
5. “Cömertlik cennette bir ağaçtır, onun dalları dünyadır. olan o dallardan birine tutunmuş demektir.”

1. ÇOCUKLARI SEVMEK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Aile büyükleriniz size olan sevgilerini hangi davranışlarıyla gösteriyorlar?
2. H. Muhammed (s.a.v.) kız ve erkek çocuklarına sevgide eşit davranmamış olabilir mi? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

H. Muhammed'in (s.a.v.) yaşadığı toplumda, babaların çocuklarına olan sevgilerini davranışlarıyla göstermeleri pek alışılmış değildi. H. Muhammed (s.a.v.) kendi toplumunun aksine çocuklarını ve torunlarını çok sever, onlara değer verirdi. Erkek çocukları kadar kızlarının doğumlarına da çok sevinmiş, Allah'a (c.c.) şükretmiş ve "Akika Kurbanı" kesmişti. Çocuklarına karşı çok şefkatliydi. H. Hatice'yle (r.a.) olan evliliğinden adları Kasım ve Abdullah olan iki erkek, Zeynep, Rukiyye, Ümmü Gülsüm ve Fatıma olan dört kız çocuğu dünyaya gelmişti. Araplarda, doğan ilk erkek çocuğun adıyla künyelenmek adetti. Bu yüzden arkadaşları H. Peygambere **Ebu'l-Kasım** diye seslenirlerdi. "Cahiliye Dönemi"nde kızlara değer vermeyen Arapların davranışlarını benimsemeyen H. Peygamber, kızlarını çok severdi. Onlara değer verirdi. Kızı Fatıma (r.a.) H. Peygamberi ziyarete geldiğinde Resulullah "*Hoş geldin.*" derdi. Yerinden kalkardı. Kendisini öperdi. Elinden tutup kendi yerine oturturdu.¹

4.1. H. Muhammed (s.a.v.), bizlere çocuklara duyduğumuz sevgiyi göstermemizi tavsiye etmiştir.

H. Peygamber, Fatıma (r.a.) dışındaki tüm çocuklarının vefatlarını görmüştü. Onlar için üzül-müş, ağlamıştı. Resulullah kızı Ümmü Gülsüm'ün (r.a.) cenazesinde gözyaşı dökmüştü.² H. Peygamberin Medine'de evlendiği Mariye (r.a.) adındaki hanımından da İbrahim adında bir oğlu doğ-

¹ Buhârî, Edeb'ül-Müfred/ 971; M. Yusuf Kandehlevi, Hayatı's-Sahabe, C 3, s. 50.

² Buhârî, Cenâiz/ 637.

muştı. İbrahim, sütannenin yanında kalıyordu. Hz. Peygamber, onu görmeye gider ve severdi. İbrahim de daha bebekken vefat etmişti. Enes bin Malik (r.a.) Hz. Peygamberin oğlu İbrahim'e olan sevgisini şöyle anlatmıştı: "Bir gün Hz. Peygamber ile Ebu Seyf'in evine gitmiştik. Ebu Seyf'in hanımı Ümmü Bürde Hz. Peygamberin oğlu İbrahim'in sütannesiydi. Resulullah İbrahim'i kucağına aldı. Öpüp kokladı. Bundan sonra bir kere daha Ebu Seyf'in evine gitmiştik. Bu sefer İbrahim can veriyordu. Resulullah ağlamaya başladı. Bunun üzerine Hz. Peygamberin arkadaşı Abdurrahman bin Avf (r.a.): 'Ya Resulallah! Halk felaket zamanında sabretmeyebilir; fakat sen de mi?' diye şaşırdı. Resulallah: 'Ey İbni Avf! Bu hâl babanın çocuğuna karşı beslediği sevecenlik ve şefkattir.' buyurdu. Sonra ağlamaya devam etti ve dedi ki: 'Göz ağlar kalp mahzun olur. Biz Rabb'imizin razı olacağı sözden başka bir kelime ile üzüntümüzü göstermeyiz. Ey İbrahim! Biz, senin ayrılığınla pek çok hüznü ve kederliyiz.'³ buyurdu."

4.2. Çocukları büyütüp yetiştirmek ve eğitmek anne-babanın görevlerindendir.

Bu sefer İbrahim can veriyordu. Resulullah ağlamaya başladı. Bunun üzerine Hz. Peygamberin arkadaşı Abdurrahman bin Avf (r.a.): 'Ya Resulallah! Halk felaket zamanında sabretmeyebilir; fakat sen de mi?' diye şaşırdı. Resulallah: 'Ey İbni Avf! Bu hâl babanın çocuğuna karşı beslediği sevecenlik ve şefkattir.' buyurdu. Sonra ağlamaya devam etti ve dedi ki: 'Göz ağlar kalp mahzun olur. Biz Rabb'imizin razı olacağı sözden başka bir kelime ile üzüntümüzü göstermeyiz. Ey İbrahim! Biz, senin ayrılığınla pek çok hüznü ve kederliyiz.'³ buyurdu."

Tartışalım

Enes bin Malik (r.a.) anlatıyor: "Peygamberimiz secdeye vardığında torunu Hasan yahut Hüseyin gelirdi. Sırtına binerdi, o da secdesini uzatırdı. "Ya Resulallah, secdeyi uzattın, sebebi nedir?" diye sorulduğunda şu karşılığı verirdi: "Oğlum beni binek yaptı, onu çabuk indirmek istemedim." (M. Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, C 3, s. 33.)

Namaz kılan büyükler, çocukları ya da torunları namazı rahat kılmalarına engel olacak şekilde hareketler yaptıklarında nasıl tepkiler vermektedirler? Onların tepkileriyle Hz. Muhammed'in (s.a.v.) tavrını karşılaştırdığınızda ne gibi sonuçlara varıyorsunuz? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Paylaşalım

Çocukluğu Hz. Peygamberin yanında geçen Zeyd'in (r.a.) oğlu olan Üsame (r.a.) şöyle anlatıyor: "Resulullah beni alır, dizine oturturdu. Hasan'ı da öbür dizine oturturdu sonra bizi göğsüne bastırarak 'Allah'ım! Bunlara rahmet ve saadet ihsan buyur; çünkü ben bunların rahmet ve saadetlerini diliyorum.' buyurdu." (Buhârî, Edeb/ 1974.)

H. Peygamberin çocuklara bu şekilde dua etmesi size neler düşündürdü? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

3 Buhârî, Cenâiz/ 646.

H. Peygamber torunlarına karşı çok sevecen ve şefkatliydi. H. Fatıma'dan (r.a.) olan torunları H. Hasan (r.a.) ve H. Hüseyin (r.a.) hakkında, H. Peygamber, “*Onlar benim dünyada (öpüp kokladığım) iki reyhanımdır.*”⁴ demişti. Resulullah'a “**Ehl-i Beyt**’inden (ev halkından) hangisini en çok seviyorsun?” diye sorulmuştu, “*Hasan ve Hüseyin*” diye cevap vermişti. H. Fatıma'ya (r.a.) “*Benim oğullarımı bana çağır.*” der, onları getirtip koklar, kucaklardı.⁵ H. Peygamber torunlarıyla oyun oynardı. Onlardan biriyle oynadığında elinden tutar sonra onun ayaklarını kendi ayağı üzerine koyup “*Yukarı çık.*” der, onları eğlendirirdi.⁶ Bir gün H. Peygamber evden çıktı ve çarşıya gitti, eve geri döndü, kızı Fatıma'nın (r.a.) evinin önüne gelerek oturdu. Torunu Hasan'ı (r.a.) kastederek “*Küçük orada mısın? Küçük orada mısın?*” diye sordu. H. Fatıma (r.a.) çocuğun evden hemen çıkmasını engelledi. Bu sürede çocuğu ya giydirmişti ya da saçını yıkayıp taramıştı. Sonra çocuk koşarak geldi. Resulallah çocuğu kucakladı, öpüp kokladı. Sonra “*Allah'ım! Sen bu çocuğu sev, bunu seveni de sev!*”⁷ diye dua etti. H. Peygamber namaz kılarken torunları Hasan (r.a.) ve Hüseyin (r.a.) onun sırtına çıkarlardı. O, ikisi sırtında olduğu hâlde namaz kılardı. Onları indirmezdi. Arkadaşları onları indirmek istediğinde onlara engel olurdu. Namazını bitirince ikisini de göğsüne bastırarak kucağına oturtur ve “*Beni seven, bu ikisini de sevsin!*”⁸ buyurdu.

H. Peygamber erkek torunlarını olduğu kadar kız torunlarını da çok severdi. Vefat eden kızı Zeynep'in (r.a.) Ümame adında bir kızı vardı. H. Peygamber onunla ilgilenirdi. Bir gün omzunda Ümame olduğu hâlde mescide gidip o hâlde namaza durmuştu. Secdeye varırken çocuğu yere bırakmış, kalktığına da tekrar omzuna kaldırmıştı.⁹

Düşünelim: H. Peygamberin kız torunu Ümame'ye davranışını nasıl yorumladınız? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

H. Peygamber çocuklara karşı çok şefkatliydi. “*Sakin çocuklarınızın anjin hastalığını iyileştirmek için bademciğini sıkarak azap etmeyiniz! (canlarını yakmayın)*”¹⁰ buyurarak hasta çocukların tedavisine verdiği önemi, onların canlarının yanmasından duyduğu endişeyi dile getirmişti. Kızı Zeynep (r.a.), oğlunun ölmek üzere olduğu haberini ona gönderdi ve H. Peygamberden gelmesini istedi. Resulullah, “*Allah'ın almak ve vermek istediği her şey kendisine aittir. Her şeyin bir ömrü vardır. Kızım sabret ve bu sabrın Allah yanında sevabı olduğunu hatırla!*” diyerek cevap yolladı. Zeynep (r.a.) onun ısrarla gelmesini isteyince yanında arkadaşları olduğu hâlde Zeynep'in (r.a.) evine gitti. Hasta çocuk Resulullah'ın kucağına verildi. Çocuk ızdırap çekiyordu. Vücudu çok zayıflamıştı. Resulullah gözyaşı döküyordu. Bir arkadaşı, “*Ya Resulallah! Bu yaş, bu ağlayış nedir?*” diye hayretle sordu. H. Peygamber, “*Bu gözyaşı Allah'ın merhametli kullarının gönüllerine koyduğu rahmet -i ilahinin*

4 Buhârî, Fezâilü'l-Ashab/ 1514.

5 Tirmizî, Menâkib Bölümleri/ 3772.

6 Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 270.

7 Buhârî, Büyü'/ 985.

8 M. Yusuf Kandehlevi, Hayatü's-Sahabe, C 3, s. 33.

9 Müslim, Mesâcid/ 41.

10 Buhârî, Tıp/ 1925.

eseridir. Allah bu rahmeti kullarından şefkatli olan gönüllere ihsan eder.”¹¹ buyurdu. O, namaz kıl-
dırırken bir çocuğun ağladığını duyduğunda annesine zahmet vermemek için namazı kısa keserdi.¹²
Hz. Peygamber, gece geç saatlerde sokakta çocukların durmaması gerektiğini¹³ bildirerek çocukların
korunmasının önemini anne-babalara hatırlatmıştı.

Değerlendirme

1. Bir kadın beraberinde iki kızıyla birlikte Hz. Ayşe'nin (r.a.) yanına girdi. Hz. Ayşe (r.a.),
kadına üç tane kuru hurma verdi. Kadın çocuklarına birer hurma verdi. Kalan üçüncü hurmayı
da çocukları arasında paylaştırdı. Hz. Ayşe (r.a.) sonrasını şöyle anlatıyor: “Az sonra Resu-
lullah geldi, olanı kendisine anlattım. Resulullah dedi ki: “Buna neden şaşırdın? Kadın bu
davranışı sebebiyle cennete girdi.” (İbn-i Mâce, Edeb/3668).

Yukarıda anlatılan olaydan çıkardığınız sonuçları arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) çocuk sevgisine bir örnek veriniz.

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. Hz. Peygamber, çocuklara değer verdiğini hangi davranışlarıyla göstermiş olabilir?

4.3. Peygamberimiz, çocuklara sevgi ve şefkatle davranılmasını öğütlemiştir.

“İnsanlığın sorunlarının yığılarak nerdeyse çözülmez hâl aldığı günümüzde Hz. Muhammed'e her za-
mankinden daha fazla muhtacız. Eğer o, aramızda olsaydı bütün bunları oturup bir fincan kahve içme
rahatlığı ile çözerdi.”

George Bernard Shaw/ İrlandalı yazar (Allah'ın Kulu ve Rasûlü, s. 58.)

11 Buhârî, Cenâiz/ 636.

12 Buhârî, Bed'u'l-Ezan/ 408.

13 Buhârî, Bed'u'l- Halk/ 1355.

2. ÇOCUKLARA DEĞER VERMEK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Sizce Hz. Muhammed (s.a.v.) döneminde büyükler, çocuklarına değer veriyorlar mıydı? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşın.

H.z. Muhammed'in (s.a.v.) yaşadığı dönemde Araplar arasında kız çocuklarını öldürmek olağan bir durum sayılıyordu. Allah (c.c.), *"Yine bunun gibi Allah'a ortak koşanların çoğuna, koştukları ortaklar, çocuklarını öldürmelerini güzel gösterdi ki; onları helâke sürüklesinler ve dinlerini karıştırıp onları yanılsınlar. Eğer Rabbin dileseydi, bunu yapamazlardı. Artık sen onları uydurdukları ile baş başa bırak."*¹⁴ ayetiyle bu durumun onların dinî inançlarının yanlışlığı dolayısıyla düştükleri bir hata olduğunu bildirmektedir. Yine *"(Ey Muhammed!) De ki: Gelin, Rabb'inizin size haram kıldığı şeyleri okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anne-babaya iyi davranın. Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de onları da biz rızıklandırırız..."*¹⁵ ayetiyle de fakirlik sebebiyle çocukları öldürmenin; Allah'a (c.c.), başka tanrıları ortak koşmak, anne-babaya kötü davranmak kadar büyük günah olduğu açıklanmıştır. H.z. Muhammed (s.a.v.) kız ya da erkek çocuk ayırımına gitmeden tüm çocuklarını sevmiştir. Onları Allah'ın (c.c.) emaneti olarak görmüştür. Onların bakımları, büyütülmeleri ve terbiyeleri konusunda elinden geleni yapmıştır. Bu konudaki uygulama ve tavsiyeleri tüm Müslümanlara örnek olmaktadır.

H.z. Peygamber, yeni doğan çocuk için **"Akika Kurbanı"** kesilmesini tavsiye etmişti. İlk gıda olarak da çocuğun ağzına hurma gibi tatlı bir şey vermişti. Kendi çocukları ve torunları doğduğunda saçlarını tıraş ettirmiş ve ağırlığınca altın ve gümüşü sadaka olarak vermişti. Çocuklara güzel isimler konulmasını tavsiye ederdi.¹⁶ Hoşa gitmeyen isimleri güzel isimlerle değiştirirdi. İsyan eden anlamına gelen "Âsiye" ismini "Cemile" ile değiştirmişti.¹⁷

Düşünelim: Çocuklara güzel isim koymak konusunda H.z. Peygamber niçin bu kadar hassas davranmış olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Günümüzde yeni doğan çocuklara isim verilirken nelere dikkat edilmektedir?

H.z. Peygamberin arkadaşları da yeni doğan çocuklarını H.z. Peygambere getirirlerdi. O da bebeklere mübarek olmaları için dua ederdi.¹⁸ H.z. Muhammed'in (s.a.v.) arkadaşlarından Abdullah bin Selam'ın (r.a.) oğlu Yusuf şöyle anlatmıştı: "Resulullah bana Yusuf adını verdi ve beni kucağına oturttuk başımı okşadı."¹⁹ Aynı şekilde H.z. Peygamberin arkadaşlarından Ebu Musa el-Eşari (r.a.) de şöyle anlatmıştı: "Bir oğlum doğdu. Ben hemen bebeği alıp, H.z. Peygambere götürdüm.

14 En'âm suresi/ 137. ayet.

15 En'âm suresi/ 151. ayet.

16 Müslim, Adab/ 10-11-12.

17 Müslim, Adab/ 14.

18 Ebû Dâvud, Edeb Bölümleri/ 5106.

19 Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 367.

Resulullah oğluma “İbrahim” adını verdi. Ve hurma ile çiğnem yapıp ağzına çaldı. Yavruya hayır ve bereket dua buyurdu. Sonra onu bana verdi.”²⁰

Hiz. Muhammed (s.a.v.) yalnızca kendi çocuklarına değil, başka çocuklara karşı da çok sevecendi. Amcası Abbas’ın (r.a.) oğulları “Abdullah, Ubeydullah ve Kesir”i yan yana dizer ve “*Kim önce yanıma gelirse ona şunu şunu vereceğim.*” derdi. Onlar da koşarak gelirler, Resulullah’ın sırtına ve kucağına kapanırlardı. Hiz. Peygamber de onları bağrına basardı.²¹ Hiz. Peygamberin amcasının oğlu Cafer’in (r.a.) Abdullah adında bir oğlu vardı. O, Hiz. Peygamberin kendisine olan sevgisini şu olayı anlatarak açıklamıştı: “Peygamberimiz bir yolculuktan döndüğünde Medine’ye girmeden yakınlarının çocukları tarafından karşılanırdı. Bir defasında herkesten önce ben karşılamaya götürülmüştüm. Beni aldı, ön tarafına oturttu. Az sonra da torunlarından Hasan (r.a.) veya Hüseyin (r.a.) getirildi. Onu terkisine aldı. Üçümüz bir bineğin sırtında Medine’ye girdik.”²²

Hiz. Peygamber erkek çocuklarını sevdiği gibi kız çocuklarını da çok sever; onlara iltifatlar ederdi. Hiz. Peygamberin arkadaşlarından Hâlid bin Saîd’in (r.a.) kızı Ümmü Hâlid çocukluğuna dair şu anıyı anlatmıştı: “Ben çocukken üzerimde sarı bir gömlek olduğu hâlde babamla Resulullah’ın yanına gitmiştik. Resulullah elbisem için “*Güzel, güzel!*” dedi. Ben bu sırada Resulullah’ın omuzları arasında yer alan keklik yumurtası büyüklüğündeki peygamberlik mührü ile oynamaya başladım. Babam beni bundan men etti ise de Resulullah “*Bırak çocuğu!*” dedi ve sonra şunları söyledi: “*Üzerinde eskit, üzerinde eskit, üzerinde eskit!*”²³ Ümmü Halid’in ileriki yıllarda bile hoşlanarak hatırladığı bu olay bizlere, Hiz. Peygamberin çocukları birey olarak görüp onların hatırlarını hoş tuttuğunu göstermektedir.

Aynı şekilde Hiz. Peygamberin çocukları gördüğünde onlara selam vermesi²⁴ de onlara değer vermesinden dolayıdır. Çocuklarla şakalaşmayı seven Hiz. Peygamberin hizmetinde bulunmuş olan Enes bin Malik (r.a.) onun bu özelliğini şöyle anlatmıştı: “Resulullah biz çocukların arasına karışır ve güler yüzle şakalaşırdı. Hatta kuşu olan küçük kardeşime ‘*Ey Ebu Umeyr! Nuğayr (kuşçağız) ne oldu?*’ diyerek şaka yapardı.”²⁵ Hiz. Peygamber mevsimin ilk çıkan meyvesi kendine getirildiğinde, “*Allah’ım! Medine’imizi bizim için mübarek kıl, meyvelerimizi mübarek kıl, bereketlerini kat kat arttır.*” diye dua ederdi. Duadan sonra getirilen meyveyi orada bulunan çocukların en küçüğüne verirdi.²⁶

Paylaşalım

1. Aile büyükleriniz, size değer verdiklerini hangi davranışlarıyla göstermektedirler? Arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Aile büyükleriniz hangi konularda sizin görüşlerinize başvuruyorlar?

20 Buhârî, Akika/ 1869.

21 M. Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, C 3, s. 247.

22 İbni Mâce, Edeb/ 3773.

23 Buhârî, Cihad/ 1281.

24 Buhârî, Ahkâm/ 2133.

25 Buhârî, Edeb/ 2003.

26 Müslim, Hac/ 474.

4.4. Çocuklar sevgi ve ilgiyle büyürler.

H.z. Peygamber, sevdiklerine güzel şekilde seslenirdi. Onun Medine dönemindeyken on sene boyunca hizmetinde bulunmuş olan Enes'e (r.a.) *"Ey oğulcuğum!"*²⁷ diye hitap etmesi buna güzel bir örnektir.

H.z. Peygamber çocuklara karşı çok anlayışlıydı. Onların çocuk tabiatlarından dolayı ellerinde olmadan yaptıkları şeylere kızmazdı. Kendisi çözüm üretirdi. Ümmü Kays'ın anlattığı şu hatıra onun çocuklar karşı anlayışlı olduğunu göstermektedir: *"Resulullah'a henüz süt emen oğlumu götürdüm. Resullullah çocuğu kucağına oturttu. Çocuk, H.z. Peygamberin elbisesine küçük abdestini yaptı. O, su istedi. Azar azar döktü (Suyla elbisesini temizledi) de onu yıkamadı."*²⁸

DEĞERLENDİRME

1. Bir gün bir Bedevi Arap H.z. Peygambere gel ve: *"Ya Resulallah! Siz çocuklarınızı öper (sever) misiniz? Biz çocuklarımızı öpüp okşamayız."* dedi. H.z. Muhammed (s.a.v.) *"Allah senin gönlünden merhamet ve şefkati çekip çıkarmıştır, ben ne yapabilirim?"* diye cevap verdi. (Buhârî, Edeb / 1971.)

H.z. Peygamber bu hadisiyle ne anlatmak istemiştir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. H.z. Muhammed'in (s.a.v.) yaşadığı toplumda insanlar kız çocuklarına karşı nasıl davranıyorlardı? Araştırıp bulduğunuz bilgileri defterinize yazınız.
2. H.z. Muhammed'in (s.a.v.) kız çocuklarına iyi davranmak konusundaki bir hadisini bularak defterinize yazınız.

27 Müslim, Adab/ 31.

28 Buhârî, Vudû'/ 166.

3. ÇOCUKLAR ARASINDA AYRIM YAPMAMAK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

“Allah size: Annelere isyanı, kızları diri diri gömmeyi, verilecek borcun verilmemesini, verilmeyen bir şeyin alınmasını haram kıldı.” (Buhârî, İstikraz / 1078.)

Hz. Muhammed’in (s.a.v.) yaşadığı toplumda kız çocukları hangi gerekçelerle diri diri gömülmüş olabilirler? Tahminlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

İslam öncesi dönemde, Arap toplumunda kız çocuklarının diri diri gömülmesi olağan sayılırdı. Araplar, iki sebepten dolayı bu yola başvurulardı. Eskiden kabileler arasında yaygın olarak yapılan savaşlarda kızlar kaçırılır ve köle olarak satılırlardı. Araplar da kendi kızlarının köle olarak satılmasına karşın onları öldürmeyi tercih ediyorlardı. Ayrıca geçim korkusu sebebiyle aile bütçesine yük olacakları düşüncesiyle de kızlar gömülürdü. Kur’an’da Allah (c.c.); *“Beyinsizlikleri yüzünden bilgisizce çocuklarını öldürenler, Allah’ın kendilerine verdiği rızıkı-Allah’a iftira ederek-haram sayanlar, mutlaka ziyan etmişlerdir. Gerçekten onlar sapmışlardır. Doğru yolu bulmuş da değillerdir.”*²⁹ ayetiyle rızık korkusuyla çocuk öldürmenin cehalet olduğunu belirtmekte ve bu kişilerin doğru yoldan sapmış olduklarını açıklamaktadır.

“Cahiliye Dönemi”nde bir adama, yeni doğan çocuğunun kız olduğu söylendiğinde adam utanır, öfkelenir, yüzü kararır. *“Böyle iken (“melekler Allah’ın kızlarıdır” demek suretiyle) kullarından bir kısmını onun parçası saydılar. Şüphesiz insan apaçık bir nankördür. Yoksa Allah, yarattıklarından kendisine kızlar edindi de oğulları size mi seçip ayırdı? O müşriklerden her birinin, Rahman olan Yüce Allah’a yakıştırdığı kız evladı dünyaya geldiği haberini alınca, birden yüzü mosmor kesilir, kederinden yutkunur durur.”*³⁰ ayetinde de belirtildiği gibi, Araplar tevhit inancından uzak oldukları için melekleri, Allah’ın kızları olarak nitelendirirlerdi. Ayette bu inancın yanlış olduğu belirtildiği gibi, kendi hoşlanmadıkları kızları Allah’a (c.c.) yakıştırmalarının yanlış olduğu vurgulanmıştır. *“Göklerin ve yerin mülkü (hükümler) Allah’ındır. O, dilediğini yaratır. Dilediğine kız çocukları, dilediğine erkek çocukları verir.”*³¹

4.5. Hz. Muhammed (s.a.v.), Müslümanlara evlatları arasında ayırım yapmamayı tavsiye etmiştir.

29 En’am suresi/ 140. ayet

30 Zuhurf suresi/ 15,16, 17. ayetler.

31 Şûrâ suresi/ 49. ayet.

buyuran Allah (c.c.), kız çocuğu ya da erkek çocuğu sahibi olmanın kişinin kendi elinde olmadığını belirtmiştir. Hz. Muhammed (s.a.v.) de kendi yaşamındaki uygulamalarıyla kız veya erkek çocuk sahibi olmak arasında bir ayırım olmadığını, erkek çocuk sahibi olmayı bir üstünlük belirtisi olarak görmediğini göstermiştir.

Hz. Muhammed (s.a.v.), döneminin kötü âdetlerinden kaçınmıştır. Kızları küçük gören anlayışı, uygulamaları ve tavsiyeleriyle değiştirmeye çalışmıştır. Hz. Muhammed (s.a.v.), kız ve erkek çocuklar arasında eşit davranmayı öğütledikten sonra *“Kim ergenlik çağına varan iki kızına yanında kaldıkları veya kendisi onların yanında kaldığı sürece iyilik yaparsa bu kızlar onu mutlaka cennete sokarlar.”*³² hadisiyle babaların, kızlarının bakımı ve terbiyeleriyle ilgilenmeleri durumunda alacakları ödülün cennet olduğunu açıklamıştır.

Hz. Peygamberin sefere giderken son vedalaştığı ve seferden dönüşte ilk ziyaret ettiği kişinin kızı Fatıma (r.a.) olması, onun kızlarına verdiği önemi göstermektedir. Hz. Muhammed (s.a.v.) yalnızca kız çocukların değil, kız kardeşlerin de birer emanet olduğunu *“Kim üç kız veya üç kız kardeş veya iki kız kardeş veya iki kız yetiştirir, terbiyelerini eksik etmez, onlara iyi davranır ve onları evlendirirse cenneti hak etmiştir.”*³³ hadisiyle vurgulamıştır. Kız çocukları gibi kız kardeşlerine de iyi davranan kişileri cennetle müjdelemiştir.

4.6. Peygamberimiz, çocuklarla oyun oynamaya ve onları eğlendirmeye önem vermiştir.

Hz. Muhammed (s.a.v.) döneminde bir genç kız kendisi istemediği hâlde, babasının kendisini evlendirdiğini söyledi. Hz. Peygamber bu nikâhı kabul edip etmemekte kızı serbest bıraktı. Kız babasının yaptığı işi kabul ettiğini ancak babaların böyle davranmaya hakları olmadığını bilmesi için itiraz ettiğini söyledi.³⁴ Hz. Muhammed'in (s.a.v.) bu uygulaması bizlere, evlilik gibi önemli bir konuda kızların görüşüne başvurmanın, kızlardan habersiz onların hayatlarını etkileyecek kararların, onlara danışılmadan alınmaması gerektiğini göstermektedir.

Tartışalım: Sizce günümüzde ailelerin kız çocuğu sahibi olmakla ilgili düşünceleri nelerdir? Onların düşünceleriyle Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kız çocuklarına karşı tavrını kıyaslayınız. Görüşlerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.

32 İbni Mâce, Edeb/ 3670.

33 Ebû Dâvud, Edeb/ 5147, 5148.

34 İbni Mâce, Nikah/ 1874.

“Allah, öpücüğe varıncaya kadar her hususta çocuklar arasında adaletli davranmanızı sever.”³⁵ buyuran Hz. Muhammed (s.a.v.) yalnızca kız-erkek çocuk ayırımına değil, bütün çocuklar arasındaki ayırma karşıydı. Bu konuda, Abdullah bin Cafer’in (r.a.) anlattıkları önemlidir: “İyi hatırlıyorum. Ben, Resulullah’ın amcası Abbas’ın iki oğlu Kusem ve Ubeydullah çocuktuk. Bir gün sokakta oynarken Hz. Peygamber bir binek üzerinde geldi. Beni göstererek ‘Şunu bana verin.’ dedi ve beni ön tarafına oturttu. Kusem’i de göstererek: ‘Şunu da kaldırın.’ dedi, onu da tergisine aldı. Gerçekte Abbas, Kusem’den çok Ubeydullah’ı severdi. Buna rağmen Resulullah tergisine Kusem’i bindirdi. Sonra üç defa başımı okşadı ve ‘Allah’ım! Cafer’in çocuklarına sen sahip çık.’ diye dua etti.”³⁶ Hz. Peygamber bu davranışıyla amcası Abbas’ın (r.a.), iki oğlundan Ubeydullah’ı daha çok sevdiğini bildiği hâlde, diğer oğlu Kusem’i devesinin sırtına alarak evlatlar arasında ayırım yapmamak gerektiğini göstermiştir. Yine Hz. Peygamberin arkadaşlarından Beşir (r.a.), oğlu Numan’a bir köle hediye etmişti. Hz. Peygamber, ona diğer çocuklarına da böyle bir hediye verip vermediğini sordu, Beşir’den olumsuz yanıt alınca: “Allah’tan korkunuz da çocuklarınız arasında adaletli davranınız.”³⁷ buyurdu. Anne-babalara düşen ilk görevin tüm çocuklarına her konuda eşit davranmak olduğunu, Hz. Muhammed’in (s.a.v.) söz ve uygulamaları bizlere hatırlatmaktadır.

DEĞERLENDİRME

1. Bir adam, Hz. Peygamberin yanında otururken oğlunun biri gelir. Adam çocuğunu öper ve dizinin üstüne oturtur. Az sonra kızı gelir. Adam onu (öpmeksizin) dizine oturtur. Bunun üzerine Resulullah, çocuklarına eşit davranması konusunda adamı uyarır. Bu olaydan çıkarıldığınız sonuçları arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Hz. Muhammed (s.a.v.), anne-babalara niçin tüm çocuklarına eşit davranmalarını tavsiye etmiştir?

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. Hz. Muhammed’in (s.a.v.) kimsesiz çocukları korumakla ilgili bir hadisini araştırınız.
2. Günümüzde hangi kurumlar kimsesiz çocukları korumak amacıyla kurulmuşlardır? Araştırarak defterinize yazınız.

35 Câmî’üs-Sağır/ 1895.

36 M. Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, C 3, s. 247-248.

37 Buhârî, Hibe/ 1133.

4. KİMSESİZ ÇOCUKLARI KORUYUP GÖZETMEK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Adamın biri, Hz. Peygambere katı kalpli oluşundan yakındı. Resulullah: “*Yetimi okşa, yoksulu doyur.*” buyurdu. (M. Yusuf Kandehevi, Hayatu's-Sahabe, C 3, s.53.)
Hz. Muhammed (s.a.v.) bu hadisiyle kendisine soru soran adama ne anlatmak istemiştir? Arkadaşlarınızla tartışınız.
2. “Cahiliye Dönemi” insanları kimsesiz çocukların hakları konusunda nasıl davranmış olabilirler? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Kimsesiz çocukları korumak için günümüzde kurulmuş olan kurumların toplumsal yaşantıya etkileri nelerdir?

H. Muhammed'in (s.a.v.) babası, o doğmadan önce çıktığı ticaret yolculuğunda hastalanıp vefat etmişti. Babasını hiç tanıma şansı bulamayan Hz. Muhammed'in (s.a.v.) annesi de o, altı yaşındayken vefat etmişti. Hz. Muhammed (s.a.v.), kısa süreli aralıklarla babasının, annesinin ve sonrasında yanında kaldığı dedesinin kayıplarıyla da büyük üzüntü yaşamıştı. Bundan dolayı Hz. Muhammed (s.a.v.) yetişkinliğinde de kimsesiz çocukların duygusal açıdan hissettiklerini en iyi şekilde anlamıştı. Elinden geldiğince hem maddi hem manevi açıdan onlara sahip çıkmıştı. Ayrıca kimsesiz çocukların haklarının korunması, onlara iyi davranılması konusunda eskiden Arap toplumunda var olan adaletsizlikleri değiştirmeye çalışmıştı. “Cahiliye Dönemi”nde Mekkeliler arasında miras, ailenin büyük erkek çocuğuna aitti. Kadınlarla çocuklar mirastan hiç pay alamazlardı. Medine dönemindeyken Ensar'dan Evs bin Sabit (r.a.), Uhud Savaşında şehit olmuştu. Geride üç kızı ve hanımı kalmıştı. Evs'in amcasının oğulları onun mallarına el koydular. Evs'in hanımı, Hz. Peygambere gelerek durumu anlatınca Nisa suresinin 6. ve 7. ayetleri indirildi.³⁸

4.7. Hz. Muhammed (s.a.v.), kimsesiz çocukların korunması konusunda hassas davranmayı tavsiye etmiştir.

³⁸ Buhârî, C 8, s. 222-223.

Hz. Peygamber, kendi hayatında kimsesiz çocuklara iyi davranmış, onların gönüllerini hoş tutmaya çalışmıştı. O dönemde yapılan savaşlar sebebiyle çocuklar kimsesiz kalıyorlardı. Hz. Muhammed (s.a.v.) onların üzülmelerine dayanamıyor, çeşitli şekillerde onların gönüllerini almaya çalışıyordu. Hz. Muhammed (s.a.v.) ve arkadaşlarının Uhud Savaşı'nı yaptıkları sırada henüz çocuk olan Bısr bin Akrebe anlatıyor: "Uhud Savaşı'ndan sonra Hz. Peygamberin yanına vardım ve Peygambere, 'Babama ne oldu? Babam nerede?' dedim. 'Baban şehit oldu, Allah'ın rahmeti üzerine olsun.' buyurdu. Ağladım, başımı okşayıp hayvanına bindirdi. Bana 'Ben baban olayım, Ayşe de annen olsun, istemez misin?' dedi."³⁹ Hz. Peygamber bizzat kendisi, kimsesiz ve yoksullara sahip çıktığı gibi pek çok hadisinde arkadaşlarını yetimlere iyi davranmaya teşvik etmişti. Bir hadisinde, "Ben, yetimin işine bakan kimse ile beraber cennette şöyle olacağız." buyurmuş ve işaret parmağıyla orta parmağını biraz açarak işaret edip halka göstermiştir.⁴⁰ Aynı şekilde yüreğinin katılığından yakınan bir kimseye de "Kalbinin yumuşamasını istiyor musun? O hâlde yetime merhamet et, başını okşa, karnını doyur. Kalbin yumuşar, arzuna kavuşursun."⁴¹ tavsiyesinde bulunmuştu. Hz. Peygamber insanları helak eden yedi şeyden bir tanesinin de yetim malı yemek olduğunu haber vermiştir.⁴²

4.8. Çocuklar sevgi, şefkat ve ilgiye muhtaçtırlar.

Tartışalım

"Resulullah buyurdu ki: 'Müslümanlar içinde en hayırlı ev, kendisine iyilik yapılan bir yetimin bulunduğu evdir. Müslümanlar içinde en kötü ev de kendisine kötülük yapılan bir yetimin bulunduğu evdir.'" (İbni Mâce, Edeb/ 3679.)

Hz. Muhammed (s.a.v.), yetimleri koruyup gözetmek konusunda niçin bu kadar çok tavsiye vermiş olabilir? Görüşlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

39 M. Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, C 3, s. 53-54.

40 Buhârî, Talak/ 1838.

41 M. Yusuf Kandehlevi, Hayatu's-Sahabe, C 3, s. 53.

42 Buhârî, Vesâyâ/ 1172.

H.z. Peygamber yetimlere sahip çıkıp onları güzel bir şekilde yetiştiren Müslümanlara Allah (c.c.) tarafından verilecek büyük ödülü, *“Kim üç yetimi yetiştirir, nafakasını sağlarsa, sanki ömür boyu geceleri namaz kılmış, gündüzleri oruç tutmuş ve sabahtan akşama Allah yolunda cihad etmiş gibi sevap kazanır. Keza, ben ve o, şu iki kardeş (parmak) gibi cennette kardeş oluruz.”* buyurdu ve işaret parmağıyla orta parmağını birbirine yapıştırdı.⁴³ hadisiyle müjdelemiştir. H.z. Muhammed'in (s.a.v.) hayatını örnek almaya çalışan biz Müslümanlara düşen görevlerden biri de çevremizde bulunan kimsesiz ve yoksul kimselere sahip çıkmaktır. Mümkün olduğunca yetimlerin gönüllerini hoş tutmayı, haklarını koruma konusunda onlara yardımcı olmayı insanlık vazifelerimiz arasında görmeliyiz.

4.9. Sevinmek, mutlu olmak tüm çocukların hakkıdır.

DEĞERLENDİRME

1. *“Kim Müslümanlar arasından bir yetim alarak yiyecek ve içeceğine dâhil ederse, affedilmez bir günah işlememişse Allah onu mutlaka cennete koyacaktır.”* (Tirmizî, İyilikler ve İrtibatı Koparmamak/ 1917.)

Kimsesiz çocukları koruyup gözetmek konusunda H.z. Peygamber başka nasıl tavsiye ve uygulamalarda bulunmuştur?

2. Yetim hakları konusunda “Cahiliye Dönemi”yle İslamiyet’in uygulamaları arasında nasıl farklar vardır?

43 İbni Mâce, Edeb/ 3680.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A) Aşağıdaki boşluklara soruların doğru cevabını yazınız.

1. Hz. Peygamber, çocuklara olan sevgisini nasıl göstermiştir? Örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

2. Hz. Peygamberin çocukları arasında ayırım yapmadığına dair örnekler veriniz.

.....

.....

.....

3. Hz. Peygamber kimsesiz çocukların korunması konusunda hangi tavsiyelerde bulunmuştur? Örneklerle açıklayınız.

.....

.....

.....

B) Aşağıda verilmiş olan sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

- Aşağıdakilerden hangisi “Cahiliye Dönemi” Araplarının çocuklarına karşı davranışlarıyla ilgili yanlış bir bilgi içermektedir?
 - Bir kimse kızı olduğunda utanır ve öfkelenirdi.
 - Erkek çocukları, aile bütçesine yük olacakları gerekçesiyle diri diri taoprağa gömerlerdi.
 - Kız çocukları mirastan hiç pay alamazlardı.
 - Erkek çocuk sahibi olmak bir üstünlük belirtisi olarak kabul edilirdi.
- Aşağıdakilerden hangisi Hz. Muhammed’in (s.a.v.) çocuklara değer verdiğine örnek olarak gösterilemez?
 - Çocukları gördüğünde selam vermesi
 - Yılın ilk meyvesini yanında bulunan en küçük çocuğa tattırması
 - Çocuklara güzel isim koyması
 - İlk çocuğu olan Kasım’ın adını künye olarak alması ve kendisine Ebu’l-Kasım diye seslenilmesi
- Aşağıdaki hadislerden hangisi farklı bir konuyla ilgilidir?
 - “Senin babanın, üzerinde hakkı olduğu gibi, yine çocuğunun da senin üzerinde hakkı vardır.”
 - “Müslümanlar içinde en hayırlı ev kendisine iyilik yapılan bir yetimin bulunduğu evdir. Müslümanlar içinde en kötü ev de kendisine kötülük yapılan bir yetimin bulunduğu evdir.”
 - “Yetimi okşa, yoksulu doyur.”
 - “Kim üç kız veya üç kız kardeş veya iki kız kardeş veya iki kız yetiştirir, terbiyelerini eksik etmez, onlara iyi davranır ve onları evlendirirse cenneti hak etmiştir.”

4. Hiz. Peygamberin sefere giderken son vedalaştığı ve seferden dönüşte ilk ziyaret ettiği kişinin, kızı Fatıma olması bize neyi gösterir?
 - A. En sevdiği çocuğunun Fatıma (r.a.) olduğunu
 - B. Kızlara verdiği önemi ve bu davranışıyla arkadaşlarına da kızlara değer vermelerini tavsiye ettiğini
 - C. Fatıma'nın (r.a.) evinin Medine'deki en son ev olduğunu
 - D. Hiz. Peygamberin ayrımcılık yaptığını
5. Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) torunlarına karşı davranışlarıyla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
 - A. Yalnızca kızı Fatıma'dan (r.a.) olan torunları Hasan (r.a.) ve Hüseyin'e (r.a.) karşı çok sevecendi.
 - B. Torunlarıyla oyun oynar, onları eğlendirirdi.
 - C. Sırtında torunları olduğu hâlde namaz kılardı.
 - D. Torunlarının evine giderek onları ziyaret ederdi.

C) Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanlarınkine ise "Y" yazınız.

1. (.....) Hiz. Muhammed (s.a.v.), kız çocuklarına değer verilmeyen bir ortamda yetiştiği için bu düşüncelerden etkilenmişti ve erkek çocuklarına daha çok sevgi göstermişti.
2. (.....) Hiz. Peygamber kız torunu Ümame'yi çok severdi, O omzundayken namaz kılardı.
3. (.....) Mevsimin ilk meyvesi kendine geldiğinde bereketli olması için dua eder ve yanında bulunan en küçük çocuğa tattırırdı.
4. (.....) Hiz. Muhammed (s.a.v.) yalnızca kendi çocuklarına karşı sevgi dolu davranırdı.
5. (.....) Hiz. Peygamber yapılan savaşlar sebebiyle kimsesiz kalan çocuklara sahip çıkmış, sahabe de bu konuda tavsiyelerde bulunmuştu.

D) Aşağıdaki hadislerde bulunan noktalı yerleri verilen uygun sözcüklerle tamamlayınız.

Cennete, adaletli, ahlak, çocuklar, yetime, kızlara

1. "..... karşı nefret duymayın, zira onlar kıymetli can yoldaşlarıdır."
2. "Allah öpücüğe varıncaya kadar her hususta arasında adaletli davranmanızı sever."
3. "Kalbinin yumuşamasını istiyor musun? O hâlde merhamet et, başını okşa, karnını doyur..."
4. "Allah'tan korkunuz da çocuklarınız arasında davranınız."
5. "Kim Müslümanlar arasından bir yetim alarak yiyecek ve içeceğine dâhil ederse, affedilmez bir günah işlememişse, Allah onu mutlaka koyacaktır."

—❖ 5. ÜNİTE ❖— ÇOCUĞUN GÖREVLERİ

1. ÇOCUĞUN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Aile büyükleriniz, size aile içinde ne gibi görevler vermektedirler? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

H. Muhammed (s.a.v.), ileriki yaşlarında olduğu gibi çocukluğunda da olgun tavırlarıyla dikkat çekmişti. Çok küçükken bile üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmiş; akıllı, iyi ahlaklı kişiliğiyle çevresindekilerin takdirini toplamıştı.

H. Peygamber doğduktan hemen sonra Mekke'nin âdeti gereği sütanneye verilmişti. Sütannesi Halime onu diğer çocuklarından ayırmamış, aynı özenli bakımı ona da göstermişti. H. Muhammed (s.a.v.) de hem çocukluğunda hem de sonraki dönemlerde sütannesinin ailesine elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışmıştı. Süt kardeşleri "Şeyma, Hamza, Üneyse, Abdullah ve Huddâme" ile çok iyi geçinir, onlarla ailenin koyunlarını güderdi. Halime ve ailesi onu o kadar çok sevmişlerdi ki anlaştıkları tarihte ailesine götürdüklerinde, Halime'nin ısrarıyla annesi Âmine'yi, H. Muhammed'in (s.a.v.) biraz daha yanlarında kalması için ikna etmişlerdi. H. Peygamber de onların bu iyiliklerini unutmamıştı. Evlendikten sonra da Halime ve ailesine özellikle kıtlık zamanlarında yardımcı olmuş, süt kardeşi Şeyma'yı Huneyn Savaşı'nda esir düşmekten kurtarmıştı.

H. Muhammed (s.a.v.) annesi Âmine'nin yanına döndükten sonra da onu üzecek davranışlar yapmamış, temizliğine dikkat eden, sorumluluklarını bilen bir çocuk olmuştu. Annesiyle hem babasının mezarını ziyaret etmek hem de akrabalarını görmek için yanlarında dadısı Ümmü Eymen olduğu hâlde Medine'ye gitmişlerdi. Orada kaldığı sürede, yüzmeyi öğrenmiş, ev sahibinin Üneyse adındaki kızıyla evin üstüne konan kuşların peşinden koşmak gibi çeşitli oyunlar oynamıştı. Annesi bu yolculuk dönüşünde vefat edince, dadısı Ümmü Eymen onu dedesi Abdülmuttalip'e teslim etti. Ümmü Eymen, dedesinin yanındayken de onun bakımıyla ilgilenmişti. H. Muhammed (s.a.v.) de onu hep saymış, onun üzerindeki emeklerini unutmamış ve ona "Anne" diye seslenmişti.

5.1. Çocuklar ev işlerinde anne-babalarına yardımcı olmalı.

Babasını doğmadan önce, annesini de çok erken yaşta kaybeden torununa özenle bakan Abdülmuttalip, onu hiç yanından ayırmamış, torunu olmadan sofraya oturmamıştı. Hatta bir gün Mekke'de kuraklık sebebiyle bir yağmur duasına çıkıldığında torunu H. Muhammed'i (s.a.v.) de götürmüştü. Toplantılarda yanına oturmak isteyen torunu H. Muhammed'i (s.a.v.) amcaları engellemek isterlerdi. Abdülmuttalip onlara engel olur, "Bırakın! O kendini büyük bir insan yerine koyuyor. O kadar akıllı ki umarım bir gün büyük bir adam olacak."¹ derdi. O da toplantı yapanları rahatsız edecek bir davranışta bulunmadan, uslu bir şekilde konuşulanları dinlerdi.

1 Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1, s. 43.

Düşünelim: Hz. Muhammed'in (s.a.v.) yetişmesinde katkısı bulunan büyüklere karşı davranışları size neler düşündürmektedir?

Hz. Muhammed (s.a.v.), dedesi Abdülmuttalip'i sekiz yaşındayken kaybedince yine büyük bir üzüntü yaşadı. Dedesi onu, amcası Ebu Talip'e emanet etmişti. Amcası, onun küçük yaşta yaşadığı bu derin üzüntüleri elinden geldiğince ona unutturmaya çalıştı. Kendisinin de çok çocuğu vardı ve maddi durumu iyi değildi. Ancak o, yeğeniyle özel olarak ilgileniyor, seyahatlerinde de onu yanından ayırmıyordu. Yeğenin yemek sofrasında diğer çocuklarıyla yemek yarişına girmedğini gördüğü için ona ayrı sofraya kurdurturdu. Hz. Muhammed (s.a.v.) de amcasına yük olmamak için elinden gelen gayreti göstermiş; ona yardımcı olmak için çobanlık yapmaya başlamıştı. Böylece amcasının gelirine katkıda bulunabiliyordu. Gençliğinde de ticaretle uğraşarak elinden geldiğince amcasının üzerindeki yükünü hafifletmeye çalışmıştı.

Tartışalım: Aile bütçesine zarar verecek isteklerde bulunan çocukları gördüğünüz zaman neler düşünüyorsunuz? Onlara bir tavsiyede bulunmak isterseniz Hz. Muhammed'in (s.a.v.) çocukluğuna ait hangi davranışını örnek gösterirdiniz?

Ebu Talip'in eşi Fatıma da Hz. Muhammed (s.a.v.) ile özel olarak ilgilenirdi. Kendi çocuklarından önce, onun karnını doyurur, üstünü giydirdi. Saçını tarardı. Hz. Peygamber de kendisine hep iyilikle muamele eden amcası ve yengesine saygı ve sevgisini gösterirdi. Evlenene kadar kendisine bakan, kendisini büyüten yengesini sonraki yıllarda da hep sevgiyle anmıştı. Yengesi Fatıma vefat ettiği zaman çok üzölmüşü. Arkadaşları niçin bu kadar çok üzöldüğünü sorduklarında onlara, kendisinin yetim bir çocuk olarak onun yanına sığındığını, Fatıma'nın kendisine çok iyilik yaptığını, annesi gibi olduğunu söylemişti.

Hz. Muhammed (s.a.v.) bir ticaret vasıtasıyla tanıştığı Hz. Hatice (r.a.) ile evlenmek fikrini önce amcası Ebu Talip'e danışmış, ondan sonra evlenmeye karar vermişti. Evlendikten sonra da üzerinde emeği bulunan büyüklerini saymış, elinden geldiğince onların hatırlarını hoş tutmaya çalışmıştı.

Paylaşalım: Ailenizin size verdiği bir görevi yapmak istemediğiniz hiç oldu mu? Olduysa yaşadığınız bu olayı arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu olayı Hz. Muhammed'in (s.a.v.) çocukluğunda, ailesi içindeki davranışlarına göre yorumlayınız.

DEĞERLENDİRME

1. Hz. Muhammed (s.a.v.) dört yaşına kadar yanında kaldığı sütannesi Halime'yi nerede görse saygıda kusur etmezdi. Kendisini ziyarete geldiğinde ona: "Anneciğim" der, onun bir ihtiyacı olup olmadığını sorardı. Hz. Peygamberin bu davranışını nasıl yorumluyorsunuz?
2. Hz. Muhammed (s.a.v.) aile büyüklerine karşı görev ve sorumlulukları konusunda nasıl bir anlayışa sahipti?

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) anne-baba sevgisi hakkındaki bir hadisini defterinize yazınız.

2. ANNE BABAYA SEVGİ VE SAYGI

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. “Namazı dosdoğru kıl. Zekâtını ver. Ramazan orucunu tut. Hac ve umreyi yap. Anne-babana iyilik et. Akrabalarla iyi ilişkiler içinde ol. Misafırine ikram et. İyiliği emret, kötülükten sakındır. Hak nerede ise, sen de orada ol.” (Hâkim, el-Müstedrek/ 7676.)

Yukarıdaki hadise göre Hz. Muhammed (s.a.v.) neleri tavsiye etmektedir? Listeleyiniz.

2. Önceden araştırıp defterinize yazmış olduğunuz, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) anne-baba sevgisi hakkında söylediği bir hadisini ve bu hadiste verilmek istenen mesajı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hiz. Muhammed (s.a.v.), babasını hiç tanımamış, annesini de çok küçük yaşta kaybetmiş olsa da onları unutmamıştı. “Ebvâ” denilen, Medine yakınındaki yerde bulunan annesinin mezarını ve Medine’de yer alan babasının mezarını sıkça ziyaret etmişti. Onların sevgisi ve özlemiyle gözyaşı dökmüştü. Sahabe’ye de anne babaya sevgi ve saygı konusunda uyarılarda bulunmuştu. Özellikle anne hakkı üzerinde çokça durmuştu. Bir adam Hiz. Peygambere gelerek kime iyilik etmesi gerektiğini sordu. Hiz. Peygamber annesine iyilik etmesi gerektiğini buyurdu. Adam, peş peşe üç sefer daha sorunca ikisinde yine annesine iyilik etmesini tavsiye etti. Sonuncusunda babasına iyilik etmesini buyurdu.²

Düşünelim: Hiz. Peygamber niçin kendisine soru soran adama peş peşe üç kez annesine, sonrasında bir kez babasına iyilik etmesini tavsiye etmektedir?

Anne babalar çocukların bu dünyaya gelmelerinde, yetişmelerinde, beslenip büyümelerinde en büyük pay sahibidirler. Allah (c.c.), anne-babaların çocukları üzerinde pek çok hakları olduğunu bizlere: “**Rabb’in, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa sakın onlara ‘Öf!’ bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle.**”³ ayetiyle açıklamaktadır. Hiz. Muhammed (s.a.v.) de Allah’a (c.c.) nasıl bize verdiği nimetler için şükrediyorsak dünyaya gelmemizde pay sahibi olan anne-babamıza da aynı şekilde teşekkür etmemiz gerektiğini tavsiye etmektedir. “**Kişi, ... yaşlı anne-babasının bakımı için (yola) çıkarsa, Allah yolundadır.**”⁴ buyuran Hiz. Peygamber, anne-babaya iyilik etmenin mükâfatını bizlere açıklamaktadır.

² Buhârî, Edebü’l-Müfred/5.

³ İsrâ suresi/ 23. ayet.

⁴ Câmi’üs-Sağîr/ 2669.

Bulalım

“Üç şey vardır ki, onlar kimde bulunursa, Yüce Allah onu her yönüyle himayesi altına alır ve onu ‘cennetine’ koyar: Zayıfa merhamet, anne- babaya şefkat, emri altındakilere iyilik.” (Câmiü’s-Sağır/ 3416.)

Hiz. Muhammed (s.a.v.) hangi özelliklere sahip olan insanları övmektedir? Sıralayınız.

Anneler, çocuklarını dünyaya getirirken çeşitli sıkıntılara katlanmakta, sonrasında da evlatlarının bakımıyla ilgilenmektedirler. Bunu yaparken onlardan bir karşılık beklememektedirler. Ancak çocuklar annelerinin bu fedakârlıklarını karşılıksız bırakmamalıdır. Annesinin hakkını ödemek konusunda hassas olan bir adam, Hiz. Peygambere gelerek “Ya Resulallah! Annemi çok sıcak bir günde iki fersah (yaklaşık 11 km) sırtımda taşıdım. Hava o kadar sıcaktı ki yere bir parça et bırakılısaydı pişerdi. Bu hizmetimle annemin hakkını ödemiş olabilir miyim?” diye sordu. Resulullah, “*Senin o hizmetin annenin bir tek doğum sancısını belki karşılar.*”⁵ buyurdu. Böylece Hiz. Peygamber bizlere, annemizin rızasını almak için elimizden geleni yapmamız gerektiğini hatırlatmaktadır.

5.2. Evlatlarını zor şartlarda yetiştiren anne-babalar her zaman sevgi ve saygıya layıktır.

⁵ M. Yusuf Kandehlevi, Hayatı’s-Sahabe, C 3, s. 28.

H.z. Peygamber anne-babasına iyilik eden kimseye, Allah'ın (c.c.) ömrünü uzatması için dua etmişti.⁶ Allah'a (c.c.) isyan dışında her söyledikleri işte onlara itaat etmeyi tavsiye etmişti.⁷ Anne-babayı ağlatmanın, onlara isyan etmenin büyük günahlardan sayıldığını haber vermişti.⁸ Bir gün bir adam anne babasının rızası olmadan onları ağlatarak H.z. Peygamberin yanına hicret etmek için gelmişti. H.z. Peygamber o adama, *"Ana-babana dön, onları nasıl ağlattınsa onları güldür ve sevindir."*⁹ buyurdu.

5.3. Peygamberimiz, ailenin korunmasına büyük önem vermiştir.

DEĞERLENDİRME

1. H.z. Peygamber şöyle buyurmuştu: "Size büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi?" Sahabe; "Evet ya Resulallah." deyince "Allah'a ortak koşmak ve ana babaya isyan etmek" buyurdu. (Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 15.) H.z. Peygamber niçin anne babaya isyanın, Allah'a (c.c.) ortak koşmak kadar büyük bir günah olduğunu haber vermektedir?
2. Anne babamıza olan saygımızı hangi davranışlarımızla göstermeliyiz?

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. Kur'an-ı Kerim mealinden "Ahkâf suresi/ 15. ayeti" bularak defterinize yazınız.
2. H.z. Peygamberin anne-babaya iyilik yapmakla ilgili tavsiyesini bularak defterinize yazınız.

⁶ Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 22.

⁷ Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 24.

⁸ Buhârî, Edebü'l-Müfred/31.

⁹ Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 13.

3. ANNE BABAYA İYİLİK YAPMAK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Kur'an-ı Kerim mealinden bulmuş olduğunuz "Ahkâf suresi/ 15. ayeti" sınıfta okuyunuz. Bu ayet size neler düşündürmektedir?
2. Hz. Peygamber anne babaya ne gibi iyilikler yapmamızı tavsiye etmektedir?

Allah'ın (c.c.) yarattığı her varlık saygıyı hak etmektedir. İnsanların kendilerini ve herkesi yaratanın Allah (c.c.) olduğunu unutmadan birbirlerine saygı göstermeleri, iyi davranmaları insanlık görevidir. Bu saygıyı en çok hak edenler de şüphesiz anne ve babalarımızdır. Dünyaya gelmemizde payları bulunan, bizleri koruyup gözetan anne babalarımıza saygı ve sevgimizi, onlara iyilik yaparak göstermeliyiz. Kur'an-ı Kerim'de Allah (c.c.) **"Sana Allah yolunda ne harcamayacaklarını soruyorlar. De ki: Hayır olarak ne harcarsanız o, ana-baba, akraba, yetimler, fakirler ve yolda kalmışlar içindir. Hayır olarak ne yaparsanız, gerçekten Allah onu hakkıyla bilir."**¹⁰ buyurarak Allah (c.c.) yolunda yapılabilecek en büyük iyiliklerin başında anne babaya yapılanın geldiğini açıklamıştır. Hz. Muhammed (s.a.v.) de çeşitli sebeplerle anne babaya iyilik yapmanın önemini vurgulamıştır. Kendisine, hangi işi yaparsa Allah'ın (c.c.) sevgisini kazanacağını soran bir arkadaşına, vaktinde kılınan namazdan sonra anne babaya iyilik yapmayı tavsiye etmiştir.¹¹ Evlatların üzerinde çok büyük emekleri olan anne babaların haklarını ödemenin zorluğunu, **"Çocuk, hiçbir iyilikle babanın hakkını ödeyemez; ancak onu köle olarak bulur da onu satın alarak hürriyetine kavuşturursa öder."**¹² buyurarak açıklamıştır.

5.4. Ailenin güçlü olması, aile bireylerinin birbirleriyle iyi ilişkiler içerisinde olmasına bağlıdır.

¹⁰ Bakara suresi/ 215.ayet.

¹¹ Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 1.

¹² Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 10.

H. Peygamber, annesi babası sağ olup da onları bırakıp Allah (c.c.) yolunda savaşmak isteyenleri önce anne babalarına hizmet etmeleri konusunda uyarırdı. Abdullah bin Amr bin As'ın (r.a.) anlattığı şu olay buna örnektir: "Bir adam Resulullah'ın huzuruna gelerek cihat için izin istedi. H. Peygamber, "Annen-baban sağ mı?" diye sordu. "Evet." cevabını alınca "O hâlde onlara hizmet yolunda (nefsinle) cihad et."¹³ buyurdu. Yine aynı şekilde Yemen'den Medine'ye H. Peygamberin yanına hicret için gelen bir adamı, anne-babasından izinsiz hicret ettiği için uyarılmış, adama onlardan izin alması gerektiğini, izin vermezlerse orada kalıp onlara hizmet etmesini tavsiye etmiştir.

"Rabb'in rızası, babanın rızasındadır ve Rabb'in gazabı da babanın gazabındadır."¹⁴ buyuran H. Peygamber, çocuklara Allah'ı (c.c.) memnun etmenin yolunun babalarını memnun etmekle mümkün olacağını hatırlatmaktadır. Aynı şekilde babalarını üzen, onlara kötü davranan evlatların, Allah'ın (c.c.) kendilerine öfkelenmelerine yol açacağı uyarısında bulunmaktadır. Yine başka bir hadisinde, "Müslüman bir anne-babaya sahip olan bir Müslüman, Allah'tan sevap bekleyerek onların hizmetinde bulunursa Allah ona muhakkak cennetten iki kapı açar. Eğer anne-babadan biri bulunursa ona bir kapı açar. Eğer onlardan birini kızdırırsa onun rızasını kazanmadıkça Allah o çocuktan razı olmaz."¹⁵ buyuran H. Muhammed (s.a.v.) anne babasına iyilik yapan kişilerin ödülünün cennet olduğunu müjdelemiştir. Aksine anne babasını üzecek, onları kızdıracak davranışlarda bulunan kişilerin de anne babalarının rızalarını kazanmadan Allah'ın (c.c.) memnuniyetini kazanamayacakları uyarısında bulunmuştur.

5.5. Peygamberimiz büyüklere saygılı olmamızı öğütlemiştir.

Düşünelim: "Ana babasına iyilik edene cennet olsun, Aziz ve Celil olan Allah onun ömrüne bereket versin. (ömrünü çoğaltsın.) (Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 22.)"

Yukarıdaki hadisten çıkardığınız sonuçları arkadaşlarınızla paylaşınız.

13 Ebû Dâvud, Cihad Bölümleri/ 2529.

14 Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 2.

15 Buhârî, Edebü'l-Müfred/ 7.

5.6. Peygamberimiz büyüklerimize yardımcı olmamızı istemiştir.

Hız. Peygamber, anne babalar vefat etmiş olsalar bile onlara iyilik yapmanın yolu olduğunu müjdelemiştir. Bir adam Hız. Peygambere gelerek “Ey Allah’ın Resulü! Anne-babama vefatlarından sonra yapabileceğim bir iyilik var mıdır?” diye sordu. Hız. Peygamber, “*Evet, vardır: Kendilerine dua etmek, başışlanmalarını dilemek, verdikleri sözleri-onlardan sonra da-yerine getirmek, onlardan dolayı meydana gelmiş akrabalık hukukuna riayet etmek ve dostlarına ikramda bulunmaktır.*”¹⁶ buyurdu. Hız. Peygamberin bu sözleri bizlere, anne babalar vefat etseler bile onlar için dua edilebileceğini, Allah’ın (c.c.) onları affetmesinin dilenebileceğini hatırlatmaktadır. Ayrıca anne babalar eğer bir kişiye bir konuda söz vermişlerse onların vefatlarından sonra da o sözlerin yerine getirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Hız. Peygamber, anne babaların dost ve akrabalarına da gerekli saygıyı göstermenin önemini, “*İyiliklerin en iyisi, babasının dostu olanlara, kişinin iyilik etmesidir.*”¹⁷ hadisiyle tekrar hatırlatmıştır.

Hız. Muhammed (s.a.v.) anne babaların çocukları için yaptıkları duaların kabul olacağını “*Üç kişinin duası kabul olan dualardandır. Bunların kabul edilişinde şüphe yoktur: Zulme uğrayanın duası, yolcunun duası, anne-babanın çocuklarına duası.*”¹⁸ hadisinde belirtmiştir. Demek ki anne babaların çocukları için yapacakları iyi dualar da kötü dualar da Allah (c.c.) tarafından kabul edilmektedir. Anne- babasının sözünden çıkan, onlara karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmeyen çocuklar, bu davranışlarını düzeltmedikçe Allah (c.c.) onlardan hoşnut olmayacaktır.

16 Ebû Dâvud, Edeb Bölümleri/ 5142.

17 Buhârî, Edebü’l-Müfred/ 41.

18 Buhârî, Edebü’l-Müfred/ 32.

Listeleyelim

H.z. Ayşe (r.a.) anlatıyor: “Adamın biri, yaşlı bir zatla H.z. Peygambere geldi. Resulullah, “Yanındaki bu adam kim?” diye sordu. Adam: “Babam.” diye cevap verdi. H.z. Peygamber: “Öyleyse önünde yürüme, ondan önce oturma, kendisini adıyla çağırma ve ona sövülmesine sebep olma.” buyurdu. (M. Yusuf Kandehlevi, Hayatı’s-Sahabe, C 3, s. 28.)

Yukarıdaki hadise göre hangi davranışlarda bulunmak, çocuğun babasına saygısını gösterir? Listeleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DEĞERLENDİRME

1. H.z. Peygamber hangi davranışlarla anne-babamıza iyilik edebileceğimizi tavsiye etmiştir?
2. Anne babasının sözünden çıkan, onları üzen bir arkadaşınız olsa ona H.z. Peygamberin hangi hadisiyle hatırlatmada bulunurdunuz?

“Ben şunu iddia ediyorum ki, H.z. Muhammed en seçkin bir kıymettir. Yaratan’ın, böyle ikinci bir vücudu imkân sahasına getirmesi de ihtimalden uzaktır. Seninle aynı asırda bulunamadığımdan dolayı üzgünüm Ey Muhammed...” **Prens Otto Von Bismarck/ Modern Almanya’nın ilk başbakanı (Allah’ın Kulu ve Rasûlü, s. 58.)**

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A) Aşağıdaki boşluklara soruların doğru cevabını yazınız.

1. Hz. Peygamber, evlatlara hangi davranışları anne-babalarına karşı saygı göstergesi olarak tavsiye etmiştir?

.....

.....

.....

2. Hz. Peygamber kime iyilik yapması gerektiğini soran kişilere özellikle ne tavsiye vermiştir?

.....

.....

.....

3. Hz. Peygamberin bildirdiğine göre Allah'ın rızasını kazanma yollarından biri de anne-babaya iyi davranmaktır. Bunun sebebi ne olabilir?

.....

.....

.....

B) Aşağıda verilmiş olan sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi anne babasının vefatından sonra onlar için yapabileceği bir iyilik olup olmadığını soran bir kişiye Hz. Peygamberin cevabı değildir?

- A. Onların dostlarına ikramda bulunmak
- B. Onların verdikleri sözleri yerine getirmek
- C. Onların dargın oldukları kişilerle dargınlıkları sürdürmek
- D. Onların akrabalık bağlarına özen göstermek

2. Aşağıdaki davranışlardan hangisi çocuğun anne babasına karşı yerine getirmesi gereken davranışlardan biri olamaz?

- A. Anne babasına güler yüzlü davranmak
- B. Anne babasından izinsiz bir yere gitmemek
- C. Anne babasına saygılı olmak
- D. Anne babasının öğüt ve uyarılarına karşı çıkmak

3. Aşağıdakilerden hangisi Abdülmuttalip'in, torunu Hz. Muhammed'le (s.a.v.) ilgili davranışlarından biri değildir?

- A. Abdülmuttalip, torununu toplantılardan uzak tutardı.
- B. Abdülmuttalip, torununu yanından hiç ayırmazdı.
- C. Abdülmuttalip, torununu yağmur duasına götürmüştü.
- D. Abdülmuttalip, torunu olmadan sofraya oturmazdı.

4. Aşağıdakilerden hangisi: “Müslüman bir anne-babaya sahip olan bir Müslüman, Allah’tan sevap bekleyerek onların hizmetinde bulunursa; Allah ona muhakkak cennetten iki kapı açar. Eğer anne-babadan biri bulunursa bir kapı açar. Eğer onlardan birini kızdırırsa, onun rızasını kazanmadıkça, Allah o çocuktan razı olmaz.” hadisine uygun bir davranış değildir?
- A. Anne babaya hizmet etmek
B. Anne babayı kızdıracak davranışlardan kaçınmak
C. Anne babanın her isteğini günah da olsa yerine getirmek
D. Anne babaya saygı göstermek
5. Aşağıdaki ayetlerden hangisi farklı bir konuyla ilgilidir?
- A. Biz, insana, ana-babasına iyilik etmesini emrettik. Şâyet onlar seni, hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi bana ortak koşman için zorlarsa, bu takdirde onlara itaat etme. (Ankebut suresi/8. ayet.)
B. Ana, baba ve akrabaların (miras olarak) bıraktıklarından erkeklere bir pay vardır. (Nisâ suresi/7. ayet.)
C. Biz, insana anne babasına iyi davranmayı emrettik. Annesi, onu ne zahmetle karnında taşıdı ve ne zahmetle doğurdu! (Ahkâf suresi/15. ayet.)
D. İnsana da, anne babasına iyi davranmasını emrettik. Annesi, onu her gün biraz daha güçsüz düşerek karnında taşımıştır. (Lokman suresi/14. ayet.)

C) Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına “D”, yanlış olanlarına ise “Y” yazınız.

1. (.....) Hz. Peygamber, anne-babasının rızası olmadan savaşmak için izin isteyen bir adamın isteğini kabul etmişti.
2. (.....) Hz. Muhammed (s.a.v.), kişinin anne-babası vefat etmiş olsa bile onlara iyilik yapmanın mümkün olduğunu haber vermişti.
3. (.....) Hz. Peygamber, anne-babalar Allah’ın emirlerine isyanı emretseler bile çocukların onların emirlerini yerine getirmelerini tavsiye etmişti.
4. (.....) Hz. Muhammed (s.a.v.), çocukluğunda yanında kaldığı amcası Ebu Talip’e destek olmak için çobanlık yapmıştı.
5. (.....) Hz. Muhammed (s.a.v.), annesinden sonra bakımını üstlenen dadısı Ümmü Eymen’e annesi gibi saygı göstermişti.

D) Aşağıdaki hadislerde bulunan noktalı yerleri verilen uygun sözcüklerle tamamlayınız.

Babasının, bereket, Rabb’in, anne-babanın, rahmet, Allah’a, cennet

1. “Size büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi? ortak koşmak ve ana babaya isyan etmek.”
2. “Üç kişinin duası kabul olan dualardandır. Bunların kabul edilişinde şüphe yoktur: Zulme uğrayanın duası, yolcunun duası, çocuklarına duası.”
3. “Ana babasına iyilik edene olsun, Aziz ve Celil olan Allah onun ömrüne versin. (ömrünü çoğaltsın.)”
4. “İyiliklerin en iyisi, dostu olanlara, kişinin iyilik etmesidir.”
5. “Rabb’in rızası, babanın rızasındadır ve gazabı da babanın gazabındadır.”

—❖6. ÜNİTE❖—
HERKESİN DOSTU
VE KARDEŞİ
HZ. MUHAMMED (S.A.V.)

1. İNSANLARIN KARDEŞLİĞİ

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) ahlakı hakkında öğrendiğiniz bilgilere dayanarak onun insanların kardeşliği ile ilgili ne gibi düşünceleri olduğunu arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Kardeş olmak için aynı anne babadan dünyaya gelmek gerekli midir? Düşünceleriniz arkadaşlarınızla paylaşınız.

İslamiyet'ten önce Arap toplumunda insanlar soylarıyla, kabileleriyle övünüyorlar, kendilerinden aşağı gördükleri kabilelere kaba davranıyorlardı. Hatta kendi kabilelerinin kalabalık olması o kadar önemliydi ki atalarının mezarlarını bile sayıp mezarların çokluklarıyla övünüyorlardı.¹ Zengin olanlar, yoksulları değersiz görüyor; hürler ise yanlarında çalıştırdıkları kölelerine kötü davranıyorlardı. Allah (c.c.), Hz. Muhammed (s.a.v.) aracılığıyla insanlara, tüm insanların ortak bir atadan, "Hz. Âdem ve Havva'dan" geldiklerini hatırlattı. Çeşitli kabileler, milletler hâlinde yaratılmış olmanın bir üstünlük değil, birbiriyle tanışıp kaynaşma amaçlı olduğunu bildirdi. Allah (c.c.), insanlar arasında en değerli olanın, millet olarak en üstün olanlar değil; onun emir ve yasaklarına uymada en dikkatli olanlar olduğunu da belirtti. "***Ey insanlar! Şüphe yok ki biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız; ona karşı gelmekten en çok sakınanınızdır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdar olandır.***"² Hz. Muhammed (s.a.v.) İslam'ın çağrısını insanlara ulaştırmaya başladığında ona inananların toplumun en alt tabakası olarak nitelendirilen köleler, kadınlar, yoksullar ve güçsüzler olmasının nedenlerinden biri de bu olabilir.

6.1. Peygamberimiz bütün Müslümanların kardeş olduğunu belirtmiştir.

1 Tekâsür suresi/ 1, 2. ayet.

2 Hucurât suresi/ 13. ayet.

Düşünelim: “Mü’minler ancak kardeşlerdir. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltin. Allah’a karşı gelmekten sakının ki size merhamet edilsin.” (Hucurât suresi 10. ayet.) Ayette verilmek istenen mesajı arkadaşlarınızla tartışınız.

Hiz. Muhammed (s.a.v.) de özel yaşamında ve peygamberlik görevini yerine getirirken Allah’ın (c.c.) insanların eşitliği konusundaki uyarılarına dikkat etmişti. İnsanlara İslam’ı anlatırken hür-köle, zengin-yoksul ayrımı yapmamış herkese Allah’ın (c.c.) mesajını ulaştırmaya çalışmıştı. Bir keresinde Mekke’nin ileri gelenleri, Hiz. Peygamberin kendilerine ayrıcalıklı davranmasını isteyip değersiz gördükleri yoksul Müslümanları yanından kovmasını söylemişlerdi. Hiz. Muhammed’in (s.a.v.) arkadaşı İbn. Mesud (r.a.) bu olayı şu şekilde anlatmıştır: “Kureys’in ileri gelenlerinden bir grup, Hiz. Muhammed’in (s.a.v.) yanına uğramışlardı. O sırada Resulullah’ın huzurunda Suheyb (r.a.), Bilal (r.a.), Habbab (r.a.), Ammar (r.a.) ve fakir Müslümanlardan birkaç kişi daha vardı. Müşrikler, “Ey Muhammed! Bu adamları kavmine tercih mi ettin? Biz bunlara mı uyacağız? Bunları yanından kov. Kovarsan belki sana tabi oluruz.” dediler. Bunun üzerine Allah (c.c.) En’am suresinin 52 ve 53. ayetlerini indirdi: “*Sabah akşam Rabblerine sırf onun cemalini dileyerek dua edenleri (huzurundan) kovma. Onların (kâfirlerin) hesabından hiçbir şey sana, senin de hesabından hiçbir şey de onlara ait değildir. Onları (fakirleri) kovarsan zalimlerden olursun...*” Hiz. Muhammed (s.a.v.), onların bu isteklerini kabul etmemiştir. Söz ve uygulamalarıyla da insanların eşitliğini ve kardeşliğini sürekli hatırlatmıştır.³

Tartışalım: Günümüzde insanlar arasında kardeşlik, hoşgörü ve merhamet duygularının kuvvetlenmesi için Hiz. Muhammed’in (s.a.v.) hangi özelliklerini dikkate almamız gerekir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.

Hiz. Peygamber çevremizde bulunan herkese şefkatli, içten davranmanın, gerçek bir imana sahip olma şartlarından olduğunu belirtmiştir. “*Müslüman Müslüman’ın (din) kardeşidir. Müslüman Müslüman’a zulmetmez, Müslüman Müslüman’ı (başına gelen belada) terk etmez. Kim bir kardeşinin ihtiyacını giderirse, Allah da ona yardımda bulunur. Kim bir Müslüman’ı dünya derdinden kurtarıp mutlu ederse; Allah da onu kıyamet gününün bir sıkıntısından kurtarır. Kim Müslüman kardeşinin ayıbını örterse; Allah da kıyamet gününde onun ayıbını örter.*”⁴ hadisiyle Müslümanların birbirleri üzerindeki haklarını hatırlatan Hiz. Peygamber, bir mü’mine lanet (beddua) etmenin onu öldürmek kadar günah olduğu konusunda uyarıda bulunmuştur.⁵

Hiz. Muhammed zayıf ve düşkünleri kollardı. Şöyle buyurmuştur: “Bana zayıflarınızı bulun. Zira sizler zayıflarınız sebebiyle yardıma ve rızka mazhar kınıyorsunuz.”

(Allah’ın Kulu ve Rasûlü, s.31.)

3 M.Yusuf Kandehlevi, Hayatı’s-Sahabe, C 3, s. 24-25.

4 Buhârî, Mezalim/ 1087.

5 Buhârî, Edeb/ 1989.

Sonuç Çıkartıyoruz

“Bir adam, başka bir köydeki kardeşini ziyaret etmiş. Bunun üzerine Allah, onun için yoluna gözcü bir melek oturtmuş. Adam meleğin yanına gelince ona:

-Nereye gitmek istiyorsun, diye sormuş. Adam:

-Şu köydeki kardeşime gitmek istiyorum, cevabını vermiş. Melek:

-Ondan elde edeceğin bir nimet var mı, diye sormuş. Adam:

-Hayır. Şu var ki ben onu Allah (Azze ve Celle) için sevdim, cevabını vermiş. Melek:

-O hâlde ben senin o kardeşini Allah için sevdiğin gibi, Allah'ın da seni sevdiğini bildirmek üzere Allah'ın sana gönderdiği elçiyim, demiş.” (Müslim, Birr/38.)

Yukarıdaki hadisten ne gibi sonuçlar çıkarabiliriz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

H. Peygamber, Medine döneminde de Müslümanların birbirlerini kardeş olarak görmeleri için çalışmıştı. İslamiyet'in kabulü H. Peygamberin şehri Medine'de bulunan kabilelerin hayatlarını değiştirmişti. “Cahiliye Dönemi”nde Medine şehrinde yaşayan iki önemli Arap kabilesi, Evs ve Hazrec birbirlerine düşmanlık besliyorlardı. H. Peygamberin Medinelilerle yaptığı “Akabe Biatlarıyla” bu iki kabile İslamiyet'i kabul ederek aralarındaki anlaşmazlıklara son verdiler. H. Peygamber, Medine'ye gelişinden beş ay kadar sonra da muhacirlerin yeni yurtlarına daha kolay alışmalarını sağlamak amacıyla bazı düzenlemeler yaptı. Her bir Medineli Müslüman (Ensar) ile bir Mekkeli Müslüman (Muhacir) arasında kardeşlik bağı oluşturdu. Böylece bu iki grup gerçek kardeşlerin sahip olduğu hakları elde ettiler ve birbirleriyle daha çabuk kaynaştılar.⁶

H. Peygamberin arkadaşlarından Ebu Zer'in (r.a.) anlattığı şu olay H. Peygamberin kardeşlik ve eşitliğe verdiği önemi vurgular: “Bir kere bir adamla ağız kavgası ettik ve onu annesinden dolayı ayıpladım. H. Muhammed (s.a.v.) bana buyurdu ki: “Ey Ebu Zer, onu sen annesinden dolayı mı ayıplıyorsun? Demek ki sen içinde henüz cahiliye ahlakı kalmış bir kimse imişsin. (Sonra buyurdu ki) Yakın arkadaşlarınız, Allah'ın size emanet ettiği kardeşlerinizdir. Her kimin kardeşi varsa ona yediğinden yedirsın, giydiğinden giydirsın. Onlara güçleri yetmeyecek ağır bir iş yüklemesin. Şayet yüklerse onlara yardım etsin.”⁷

DEĞERLENDİRME

1. “Mü'minin mü'mine bağlılığı, taşları birbirine kenetli (yalçın) duvar gibidir (sağlamdır).” (Buhârî, Edeb / 1984.) H. Peygamberin bu hadisi kardeşlikle ilgili nasıl bir mesaj vermektedir?
2. H. Peygamberin hadisleri ve uygulamalarına göre insanların kardeşçe bir yaşam sürmeleri için nelere dikkat etmeleri gerekmektedir?

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. H. Muhammed'in (s.a.v.) dostlukla ilgili bir hadisini bularak defterinize yazınız.

⁶ Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 181.

⁷ Buhârî, İman/ 28.

2. BİR DOST OLARAK HZ. MUHAMMED

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) önceden araştırmış olduğunuz dostlukla ilgili bir hadisini sınıfta okuyunuz. Bu hadisten anladıklarınızı arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Dostlarınızın size karşı nasıl davranmasını istesiniz?

Hiz. Muhammed (s.a.v.), iyi bir eş, çocuklarına düşkün bir baba olduğu gibi samimi bir arkadaş-tı. Alçak gönüllü kişiliğiyle herkesle arkadaşlık yapar, insanları zenginliklerine ya da soylu oluş-la-rına göre ayırmazdı. Sahabe de onu çok sever, onun sohbetinde bulunmak isterdi.

Hiz. Muhammed (s.a.v.), birisini oturduğu yerden kaldırarak onun yerine oturmaktan arkadaş-larını men etmişti. Sahabenin yanına gittiğinde ya da onların yanından ayrıldığında kendisi için ayağa kalkmalarından hoşlanmazdı. Yanına gelen kim olursa olsun toparlanır, ona yer verirdi. Bir gün mescitte yalnız otururken içeri bir adam girdi. Hiz. Peygamber adamı görünce ona yer verir gibi toparlandı. "Ya Resulallah, yer geniş niçin rahatsız oluyorsunuz?" dediler. "Mü'minin hakkı vardır, kardeşi kendisini gördüğünde kıpırdayıp ona yer göstermelidir."⁸ buyurdu. İnsanların kendisini övmesinden hoşlanmazdı. Arkadaşlarının kendisine farklı muamelede bulunmalarını istemezdi. Bir gün sahabeden bir grupta yolda yürürken birisi bir örtü ile Resulullah'ı güneşten korumak istedi. Hiz. Peygamber örtünün gölgesini görünce başını kaldırdı, bir çarşafı yapıldığını gördü. Ancak bu işe razı olmadı ve çarşafı alıp yere koydu.

Düşünelim

Hiz. Peygamberin amcası Abbas (r.a.) bir gün, "Ya Resulallah, görüyorum ki halk seni rahatsız ediyor, çıkardıkları tozdan rahatsız oluyorsun. Kendin için bir taht edinip orada otursan, halka oradan konuşsan." dedi. Resulullah, "Hayır! Allah beni içlerinden alıp huzu-ra kavuşturuncaya kadar aralarında duracağım, varsın ökçelerime bassınlar, elbisemi çek-sinler!" buyurdu. (M. Yusuf Kandehlevi, Hayatı's-Sahabe, C 3, s. 110.)

Hiz. Peygamberin sözlerinden insan ilişkileriyle ilgili ne gibi ilkeler çıkarabiliriz? Düşün-celerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

"Kişi dostunun dini üzeredir. Öyleyse her biriniz kiminle dostluk ettiğine iyi baksın."
(Ebû Dâvud, Edeb Bölümleri/ 4833.)

8 Kenzü'l-Ummâl, C 9, s. 155.

Hz. Peygamber, evinin ve kendinin ihtiyaçları için alışverişini kendisi yaptığı gibi eşyalarını en yakın arkadaşlarına bile taşıtmaktan hoşlanmazdı. Çevresindekilerin kendisine saygılarını belli etmek için bile olsa elini öpmelerine izin vermezdi.⁹ Hz. Peygamber arkadaşlarıyla yalnızca dinî konuları konuşmaz, onlarla şakalaşmayı severdi. Ancak yaptığı şakalarda hep doğruyu söylerdi. Arkadaşlarının yaptığı şakalara da gülerdi.

Hz. Peygamber, insanların onurlarını küçük düşürmek amacıyla yapılan ve arkadaşlık ilişkilerine zarar veren gıybet (dedikodu) ve taklit gibi davranışların yapılmasından hoşlanmazdı. Bir gün Hz. Peygamber arkadaşlarıyla birlikte otururken bir adam yanlarından kalkıp gitti. Diğerleri; “Bu adam ne kadar zayıf (!)” dediler. Resulullah, “*Arkadaşınızın gıybetini yaptınız, etini yediniz.*” buyurdu. “Ya Resulallah! Biz onda olan bir şeyi söyledik.” dediler. “*Onda bulunmayan bir şeyi söyleseydiniz, kendisine iftira etmiş olurdunuz.*”¹⁰ buyurmuştu. “Üç kişi iseniz, ikiniz arkadaşlarını bırakıp da gizli konuşmasınlar; çünkü bu onu üzer.”¹¹ buyuran Hz. Peygamber, arkadaşlık ilişkilerine zarar veren davranışlarda bulunmamaları konusunda Müslümanların dikkatini çekmişti. Hz. Peygamber kendisini diğer insanlardan üstün görmezdi. Müslüman kardeşini küçük görmenin kişiye kötülük olarak yeteceğini buyurmuştu.¹²

“*Kişi sevdiği ile beraberdir.*”¹³ buyuran Hz. Muhammed (s.a.v.) arkadaşlarına olan sevgisini hem sözleriyle hem de davranışlarıyla gösterirdi. Sahabeyi de birbirlerini sevdiklerini söylemek için teşvik ederdi. Hayber Kalesi fethedildikten sonra Medine’ye dönüldüğü gün onu, Habeşistan’a göç etmiş olan amcasının oğlu Cafer bin Ebu Talip (r.a.) karşıladı. Hz. Peygamber uzun zamandır görmediği Cafer’e (r.a.) sarılıp onu kucakladı, alnından öperek onun dönüşüne çok sevindiğini gösterdi. Hz. Peygamber, arkadaşlarının iyi günlerinde olduğu gibi sıkıntılı zamanlarında da yanlarında olurdu. Hastalandıkları zaman onların ziyaretine gider,

6.2. Hz. Muhammed (s.a.), dostça yaşamamızı öğütlemiştir.

9 M. Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, C 3, s. 112.

10 M. Yusuf Kandehlevi, Hayatu’s-Sahabe, C 2, s. 445.

11 Müslim, Selam/ 38.

12 Müslim, Birr/ 32.

13 Müslim, Birr/ 165.

iyileşmeleri için dua ederdi. Cenazesi olan arkadaşlarına taziye de bulunur, onların namazlarını kıldırırdı. Kendisini misafir olarak ağırlamak isteyenleri kim olursa olsun geri çevirmez, ikram edilen şeyleri yer ve ev halkı için dua ederdi.

Paylaşalım

Siz arkadaşlarınıza olan sevginizi nasıl gösteriyorsunuz? Arkadaşlarınızla paylaşınız.

Hız. Muhammed (s.a.v.) çok merhametli, yumuşak huylu bir insandı. “*Bir kimse yumuşak davranmaktan mahrum ise hayırdan mahrum olur.*”¹⁴ buyurarak yumuşak davranmanın her iyiliğin başı olduğunu hatırlatmıştı. Kendisinden bir şey istendiğinde hiçbir zaman “Yok” dememişti.¹⁵ Arkadaşlarının kusurlarını yüzlerine vurmaz, kişilere yönelik eleştiride bulunmaz, bir yanlış gördüğü zaman topluluğa genel uyarıda bulunurdu. Aynı zamanda o, insanların kusurlarını araştırarak ortaya çıkarmaz, “*Dünyada bir kul bir kulun günahını örterse kıyamet gününde Allah da onu örter.*”¹⁶ buyurarak arkadaşlarını da kusurlarını araştırmamak için teşvik ederdi.

6.3. Sevgi ve dostluk İslam'ın önem verdiği ilkelerdendir.

“Resullullah ashabı arasında kardeşlik kurmuştu. Hız. Ali (r.a.) gözleri yaşlı olarak geldi ve ‘Ey Allah'ın Resulü! Ashabın arasında kardeşlik kurdun. Fakat beni hiç kimseyle kardeş etmedin.’ Bunun üzerine Hız. Peygamber şöyle dedi: ‘Sen benim Dünya ve ahirette kardeşimsin.’”

(Tirmizî, Menakıb Bölümleri/ 3720.)

14 Müslim, Birr/ 74.

15 Buhârî, Edeb/ 1986.

16 Müslim, Birr/ 72.

Listeleyelim

“Müslüman’ın Müslüman üzerinde hakkı beştir: Onun selamını almak, Müslüman hapşırınca yerhamukallah (Allah sana rahmet etsin.) demek, davetine icabet etmek, hasta ziyaretine gitmek, cenazesine katılmak.” (Ebû Dâvud, Edeb Bölümleri/ 5029)

Yukarıdaki hadise göre Müslümanların birbirlerine karşı ne gibi görevleri olduğunu listeleyniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Arayı Arayı Bulsam İzini

Arayı arayı bulsam izini,
İzinin tozuna sürsem yüzümü.
Hak nasip eylese görsem yüzünü,
Ya Muhammed cânım arzular seni.
Bir mübârek sefer olsa da gitsem,
Kâbe yollarında kumlara batsam,
Hub cemâlin bir kez düşde seyretsem,
Ya Muhammed cânım arzular seni.
Zerre kalmadı gönlümde hile,
Sıdk ile girmişem ben bu hak yola,
Ebu Bekir, Ömer, Osman da bile,
Ya Muhammed cânım arzular seni.
Ali ile Hasan Hüseyin anda,
Sevgisi gönülde mahabbet canda,
Yarın mahşer gününde, ulu dîvânda,
Ya Muhammed cânım arzular seni.
Arafat dağıdır bizim dağımız,
Anda kabul olur bütün duamız,
Medine'de yatar Peygamberimiz,
Ya Muhammed cânım arzular seni.
Yûnus senin methin eder dillerde,
Sevilirsin bütün bu gönüllerde,
Ağlayı ağlayı gurbet illerde,
Ya Muhammed cânım arzular seni.

Yunus Emre, Hayatı-Öğütleri-Şiirleri, Hazırlayan Fatih BASUT, Akasya Kitap, Ankara, 2011, s. 38-39

DEĞERLENDİRME

1. “Mümin müminin aynasıdır, mümin müminin kardeşidir. Onun kusurlarını örter. Onu tehlike ve zararlardan korumak için çepeçevre kuşatır.” (Müslim, İman/ 93) Bu hadisten ne gibi sonuçlar çıkarabiliriz?
2. Hz. Peygamber, dost seçerken nelere dikkat ederdi?

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. Vefa ve fedakâr kelimelerinin anlamlarını sözlükten bularak defterinize yazınız.
2. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sözünde durmakla ilgili bir hadisini araştırınız.

“Mümin, müminin aynasıdır. Mümin, müminin kardeşidir. Onun kusurlarını örter. Onu tehlike ve zararlardan korumak için çepeçevre kuşatır.” (Ebû Dâvud, Edeb/ 4918.)

3. VEFALİ VE FEDAKÂR OLMAK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Önceden sözlükten anlamlarını bulmuş olduğunuz “vefa ve fedakâr” kelimelerinin size neler düşündürdüğünü sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Arkadaşlıklarda vefalı olmak niçin önemlidir?

Hız. Muhammed (s.a.v.), ailesine, akrabalarına ve arkadaşlarına çok bağılıydı. Onların iyi günlerinde yanlarında olduğu gibi, zor zamanlarında da onlardan desteğini esirgemezdi. “Dostluk, sevgide içtenlik ve devamlılık, kararlılık” anlamına gelen “vefa” kelimesi Hız. Peygamberin hayatında çok önemli bir yere sahipti. Yaşamının herhangi bir döneminde kendisine iyilik etmiş bir kişiyi, sonraki yıllarda da asla unutmazdı. Küçükken kendisine sütannelik yapmış “Halime’yi” gerçek annesi gibi sevmiş, Hız. Hatice’yle evlendikten sonra kendisini ziyarete geldiğinde ona sevgisini ve saygısını hep göstermişti. Yine sütkardeşi Şeyma, Hız. Muhammed’in (s.a.v.) yaptığı bir savaşta esir edilmişti. O kendisini tanıtır Hız. Peygamberin sütkardeşi olduğunu söyleyince Hız. Peygamber ona gerçek kız kardeşine gösterebileceği sevgiyi ve ilgiyi göstermişti.¹⁷ Hız. Peygamber, annesi vefat ettikten sonra kendisinin bakımını üstlenen dadısı Ümmü Eymen’e “Anne” diyerek hitap ederdi. Yine bakımında emeği olan amcası Ebu Talip’in hanımı Fatıma’yı da çok severdi. Fatıma vefat ettiğinde çok üzüldüğünü görüp şaşırarak arkadaşlarına; “Nasıl üzüntü duymayayım? Ben onun yanına yetim bir çocuk olarak sığınmış bulunurken o, çocuklarını aç tutar, beni beslerdi. Benim saçlarımı taramak için kendi çocuklarını bir kenara bırakırdı; o benim annem gibiydi.”¹⁸ sözleriyle üzüntüsünün nedenini açıklamıştı.

Hız. Peygamber eşi Hatice’yi (r.a.) çok severdi. Hız. Hatice (r.a.) vefat ettikten sonra da ona olan sevgisini unutmamış, en zor günlerinde kendisine destek olan eşini hep güzel bir şekilde anmıştı. Hız. Hatice’ye (r.a.) olan bağılılığı o kadar kuvvetliydi ki Hız. Hatice’nin (r.a.) dostlarını da hep hatırlar, koyun kestiğinde eşinin hatırlı arkadaşlarına kestiği koyunun etinden gönderirdi.¹⁹ Yine Hız. Hatice’nin (r.a.) kardeşi Hale, Medine’deyken kendisini ziyarete geldiğinde dışarıdan onun sesini eşi Hatice’nin (r.a.) sesine benzetmiş ve ona memnuniyetini dile getirmişti.²⁰

Düşünelim

Bir gün ihtiyar bir kadın Resulullah’a geldi. Hız. Peygamber kadına iltifat etti, onun hâlini hatırını sordu. Kadın çıktıktan sonra Hız. Ayşe (r.a.) kadına niçin iltifat ettiğini şaşırarak sorunca, “Ayşe, bu kadın Hatice’nin sağlığında bize gelirdi. Şüpheli yok ki güzel vefa imandandır.” buyurdu. (Hâkim, el- Müstedrek/ 40.) Hız. Peygamber kendisini ziyarete gelen kadına niçin bu şekilde davranmış olabilir?

17 Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 41.

18 Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 45.

19 Buhârî, Menâkibu’l-Ensar/ 1536.

20 Buhârî, Menâkibu’l-Ensar/ 1538.

H. Peygamber, akrabalarına da çok bağılıydı. Çocukluğunda kendisini yanına alıp öz çocuğu gibi davranan amcası Ebu Talip'in iyiliklerini unutmamıştır. Geçim sıkıntısı çeken amcasına destek olmak için oğlu Ali'yi (r.a.) yanına almıştır. Onun bakımını üstlenmişti. Yine diğer amcası Abbas'ı (r.a.) da sever, ona hürmet ederdi, kendisi yanına geldiği zaman ona yer açardı. Onunla sesini yükseltmeden konuşurdu. “*Cebail sizlere benim huzurumda yavaş konuşmanızı emrettiği gibi bana da amcamın yanında alçak sesle konuşmanı emretti.*”²¹ buyurdu.

Düşünelim: H. Peygamber gibi bir arkadaşına sahip olmanın en güzel tarafı sizce ne olabilir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

H. Peygamberin arkadaşlarına olan sevgisi Kur'an-ı Kerim'de, “*Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, mü'minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir.*”²² ayetinde de belirtilmiştir. Medine döneminde kendisine ve Muhacirlere çok yardımları dokunan Ensar, H. Peygamberin gözünde çok kıymetliydi. Onlarla olan arkadaşlığına çok önem verir, çeşitli sebeplerle Ensar'ı sık sık ziyaret ederdi. Uzun yıllar H. Peygamberin yanında bulunmuş olan Enes (r.a.) şöyle anlatmıştı: “Resulullah, Ensar'dan bir ailenin evine gitti. Evde ikram edilen yemeği yedi. Evden ayrılmadan önce namaz kılıp ev halkı için dua etti.”²³ Mekke'nin fethinde Ensar H. Peygamberin Mekke'de kalacağını zannederek üzülmüşlerdi. Bunun üzerine H. Muhammed (s.a.v.) onlara olan bağlılığını, “*...Ben Allah'ın kulu ve resulüyüm.*

6.4. Gül, H. Peygamber sevgisinin sembolü olmuştur.

21 Kenzü'l-Ummâl, C 13, s. 514.

22 Tevbe suresi/ 128. ayet.

23 M. Yusuf Kandehevi, Hayatı's-Sahabe, C 2, s. 466.

*Allah'a ve size hicret ettim. Hayatım hayatınız, ölümüm de ölümünüzdür. ...*²⁴ sözleriyle anlatmıştır. Hayatının geri kalan kısmında onlarla birlikte olacağını belirtmişti. Mekke'nin fethinden sonra yapılan "Huneyn Savaşı"nda ganimet dağıtımından Ensar rahatsız olmuş, Hz. Peygamber onların gönüllerini almak için bir konuşma yapmıştı. Herkes tarafından yalanlanmış, doğduğu şehir Mekke'den çıkmaya zorlanmış iken Ensar'ın kendisine yardımcı olduklarını, ona inandıklarını belirtmiş, hicret sevabı olmasa Ensar'dan biri olmayı istediğini söylemişti.²⁵

Arkadaşlık ilişkilerinin sağlam devam edebilmesi için arkadaşların birbirlerine karşı sabırlı ve bağışlayıcı olmaları gerektiğini söyleyen Hz. Peygamber, arkadaşları arasında ayrıcalıklı muamele görmeyi sevmez, yapılan işlerde onlarla birlikte hareket ederdi. Bir gün sahabeyle yemek için bir keçi kesmek istediler. Birisi; "Kesmesi bana ait." dedi. Bir başkası; "Yüzmesi de bana ait." dedi. Hz. Peygamber de; "*Odun toplamak bana ait.*" buyurdu. Arkadaşları; "Ya Resulallah! Senin yerine biz yaparız." dediler. "*Benim işimi yapmayı sevdiğinizi biliyorum; ancak toplulukta ayrıcalıklı olmak hoşuma gitmiyor, böyle insanları Allah'da sevmez.*"²⁶ buyurarak kendisini arkadaşlarından ayrı görmediğini belirtmişti.

Arkadaşlarını çok seven Hz. Muhammed (s.a.v.), onlara iyilik yapan kimselere vefalı davranırdı. Mekke dönemindeyken Müslümanların en sıkıntılı zamanlarında yurtlarında misafir eden Habeşistanlıların bu yardımlarını unutmamış; "*Habeşliler size dokunmadıkları müddetçe siz de onlara dokunmayınız.*"²⁷ buyurarak onlara zarar verilmemesini tavsiye etmişti. Habeş hükümdarı "Necaşi," Medine'ye bir heyet göndermişti. Hz. Peygamber gelenlere bizzat hizmet etmek isteyince arkadaşları; "Biz yaparız Ya Resulallah" dediler. Hz. Peygamber, "*Onlar bizim ashabımıza ikramda bulundular. Onlara bizzat hizmet etmek hoşuma gidiyor.*"²⁸ cevabını vermişti. Müslümanları Habeşistan'a göndermeden önce, adaletli bir hükümdar²⁹ olarak anlattığı "Necaşi'nin" vefat haberi geldiğinde Medine'de cenaze namazı kıldırması.³⁰

Hz. Peygamber, her zaman verdiği sözlerinde durarak, hayatında vefanın en güzel örneklerini göstermişti. Düşmanlarına bile bir söz veriyse onları tutardı. "Cahiliye Dönemi"nde amcalarıyla birlikte yapmış olduğu bir anlaşmayı, kırmızı develere sahip olmak karşılığında bile bozmayacağını³¹ buyurarak hayırlı işlerde verilen sözlerin her durumda tutulması gerektiğini hatırlatmıştı.

24 Müslim, Cihâd ve's-Siyer/ 84.

25 M. Yusuf Kandehlevi, Hayatı's-Sahabe, C 1, s. 352.

26 Sîret Ansiklopedisi, C 1, c. 63.

27 Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 307.

28 Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, C 1, s. 350.

29 Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 109.

30 Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1. s. 300.

31 Buhârî, Edebü'l-Müfred / 567.

Listeleyelim

Enes bin Malik (r.a.), H.z. Peygamberin ashabına olan ilgisini şu şekilde anlatmıştı: “Resulullah bütün ashabını arardı. Onlardan hiçbiri, başka birisinin Resulullah yanında, kendisinden daha değerli olduğu inancına kapılmazdı. Ashabının yanına oturunca, o ayrılana kadar sabırla beklerlerdi. Evine davet edenin, davetine icabet ederdi. Hediye kabul ederdi. Hediye mukabelede bulunurdu. (karşılık verirdi) Ashabını ziyaret ederdi. Onların durumunu öğrenmeye çalışırdı. Ashabından hasta olanları ziyaret eder, onların çocukları ile oynardı. Birisi kulağına bir şey fısıldamak isteyince sabırla dinlerdi. O kişinin sözü bitmeden başını ondan çekmezdi. Birisi elini tutunca, o bırakana kadar Resulullah da onun elini tutardı. İnsanları en beğendikleri isimleriyle çağırırdı. Onlara güzel künyelerle hitap ederdi. Kimsenin sözünü kesmezdi.” (Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi, C 1, s. 348.)

H.z. Peygamberin arkadaşlık ilişkilerinde dikkat ettiği konuları listeleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

DEĞERLENDİRME

1. H.z. Muhammed'in (s.a.v.) dostluğa verdiği önemi bir örnekle açıklayınız.
2. H.z. Peygamber arkadaşları arasında ayrıcalıklı olmak ister miydi? Sebeplerini arkadaşlarınızla tartışınız.

SONRAKİ KONUYA HAZIRLIK

1. H.z. Muhammed'in (s.a.v.) engelli insanlarla ilgili bir hadisini defterinize yazınız.
2. Engellilerin günlük hayatta karşılaştıkları zorlukları araştırınız.

H.z. Muhammed (s.a.v) hiçbir engelliye “kör, sağır, dilsiz” gibi sözlerle nitelendirmemiştir. Hatta gözleri görmeyen bir sahabeyi ziyaret etmek istediğinde “Beni şu iyi gören adama (basiret sahibine) götürün.” demiştir.

(Allah'ın Kulu ve Rasûlü, s.48-49.)

4. ENGELSİZ YAŞAMA DESTEK

HAZIRLIK ÇALIŞMALARI

1. Hz. Ayşe (r.a.) Mina'dayken yanına Kureyş'ten birtakım gençler geldiler. Gülüyorlardı. Hz. Ayşe (r.a.):
-Niye gülüyorsunuz, diye sordu.
-Filan kişi çadır ipinin üzerine düştü. Az daha boynu (yahut gözü) gidiyordu, dediler. Bunun üzerine Hz. Ayşe (r.a.):
-Gülmeyin! Çünkü ben Resulullah'ı, *"Hiçbir Müslüman yoktur ki (ayağına) bir diken veya ondan büyük bir şey batsın da onun sebebiyle kendisine bir derece verilmesin ve bir günahı silinmesin!"* buyururken işittim, dedi. (Müslim, Birr/ 46.)
Yukarıdaki olaydan hangi sonuçları çıkarabiliriz? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Araştırıp defterinize yazmış olduğunuz, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) engellilerle ilgili hadisini arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu hadisten anladıklarınızı arkadaşlarınızla tartışınız.

İnsanın dünya hayatında güzel günleri olduğu gibi sıkıntılı, üzüntülü zamanları da olabilir. Önemli olan karşılaştığımız sıkıntılarla baş edebilmeyi bilmek, hemen pes etmemektir. Karşılaştığımız hastalıklar ve sıkıntıların mü'minler için günahlara kefarete olduğu Hz. Peygamber; *"Müslüman'ın başına gelen hiçbir musibet (bela, sıkıntı) yoktur ki onun sebebiyle günahı affolunmasın. Hatta ayağına batan dikenle bile!"*³² hadisiyle müjdelemiştir. Yine Hz. Peygamber, gözü ağrıyan bir arkadaşını ziyaret ettiğinde ona, *"Eğer gözünü kaybeder ve Allah'tan sevap bekleyerek sabredersen, senin sevabın cennet olur."*³³ buyurarak karşılaştığımız hastalıkların bizlere, Allah (c.c.) katında büyük ödüller kazandırabileceğini belirtmiştir. Kur'an-ı Kerim'de hastalıkla sınanan ancak Allah'a (c.c.) isyan etmeyen Hz. Eyyub (a.s.), *"...Gerçekten biz Eyyub'u sabırlı (bir kul) bulmuştuk. O, ne iyi kuldu! Daima Allah'a yönelirdi."*³⁴ ayetiyle övülmüştür.

*"...Allah, size kolaylık diler, zorluk dilemez..."*³⁵ buyuran Allah (c.c.); hastalık, yaşlılık gibi çeşitli mazeretleri olanlara dinî sorumluluklar konusunda kolaylıklar sağlamıştır. Yine Hz. Peygamber, *"Üç kimseden sorumluluk kaldırılmıştır: Uyanuncaya kadar uyuyandan, şifa buluncaya kadar akıl hastasından ve buluş çağına erinceye kadar çocuktan."*³⁶ buyurarak akıl sağlığı yerinde olmayanların dinî açıdan sorumlu tutulmayacaklarını hatırlatmıştır.

Hz. Peygamber engellileri toplumun diğer bireylerinden ayırmaz, yetenekleri ölçüsünde onlara günlük hayatta görevler verirdi. Örneğin, ortopedik engelli sahabe Muâz bin Cebel'i (r.a.) Yemen'e vali

32 Müslim, Birr/ 49.

33 Buhârî, Edebü'l-Müfred/532.

34 Sâd suresi/ 44.ayet.

35 Bakara suresi/ 185. ayet.

36 Ebû Dâvud, Hudûd/ 4398.

olarak göndermişti.³⁷ Çeşitli sebeplerle on üç kere Medine dışına çıktığında yerine vekâlet etmek üzere görme engelli Abdullah İbn Ümmi Mektûm'u (r.a.) vekil bırakmıştı. Vekâleti sırasında camide namazları da o kıldırılmıştı. Ayrıca Abdullah (r.a.), Hz. Peygamberin uzun yıllar müezzinliğini yapmıştı.³⁸

Hz. Muhammed (s.a.v.) engelleri sebebiyle diğer insanlardan geri kalmak istemeyen sahabeyi de kırmadan güç yetiremeyecekleri işlerle onları yükümlü tutmazdı. Ancak engel sahibi kişilerin, verilecek görevleri yapabileceklerine inanıyorlarsa onları desteklemekten geri durmazdı. Örneğin, Ensar'dan Amr bin Cemuh (r.a.), yürürken topallıyordu. "Bedir Savaşı"na katılmak istediğinde, Hz. Peygamber, onu muaf tuttu. Daha sonra "Uhud Savaşı"na katılmak istedi; oğulları, Bedir Savaşı'nı örnek göstererek ona engel olmak istediler. Bunun üzerine Amr, oğullarına; "Siz beni, Bedir Savaşı'nda cenneti kazanmaktan alıkoymuştunuz." diyerek, onları Resulullah'a şikâyet etti. Hz. Peygamber; ona, mazereti olduğunu, bu sebeple savaşa gitmek zorunda olmadığını buyurdu. Ancak Amr'ın ısrarı üzerine izin verdi. Oğullarına da babalarını savaşa gitmek konusunda serbest bırakmalarını söyledi. Savaşa katılan Amr, sonunda hep arkasında savaşı ve onu korumaya çalışan oğlu ile birlikte şehit oldu.³⁹

Hz. Peygamber, engelli kimselerin hatırlarını elinden geldiğince hoş tutmaya, çeşitli sebeplerle onların gönüllerini almaya çalışırdı. Medineli bir Sahabe olan İtbân bin Mâlik (r.a.), görme engelliydi ve Bedir Savaşı'na da katılmıştı. Aynı zamanda kabilesi Sâlimoğullarının imamlığını yapıyordu. Görev yaptığı mescit ile evi arasında bir vadi vardı. Yağmur yağdığında camiye gitmekte zorlanıyordu. Durumunu anlatmak için Hz. Peygambere gitti ve ona, "Ey Allah'ın Resülü! Ben görme özürlü biriyim, karanlık ve sel oluyor (camiye gidemiyorum). Evimde namaz kılsanız da ben orayı namazgâh edinsem?" diye ricada bulundu. Hz. Peygamber de İtbân'ın evine gitti ve ona, "*Nerede namaz kılmanı istersin?*" dedi. İtbân, Hz. Peygambere evinde namaz kılmasını istediği yeri gösterdi. Hz. Peygamber de orada namaz kıldı.⁴⁰

6.5. Engellilere yardımcı ve destek olmalıyız.

"Ya Rabbi! Kötü günden, kötü geceden, kötü arkadaştan, kötü saatten ve kötü komşudan sana sığınırım." (*Allah'ın Kulu ve Rasûlü, s.26.*)

37 İsmail Karagöz, Ayet ve Hadisler Işığında Engelliler, s. 81.

38 İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 359.

39 İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 360.

40 İsmail Karagöz, Ayet ve Hadisler Işığında Engelliler, s. 72-73.

Hz. Muhammed (s.a.v.) engelli kimselerin güçleri ölçüsünde, ellerinin emeğiyle geçimlerini sağlayacak işlerde çalışmalarını destekledi. Sahabeden ticaretle uğraşan Münkız bin Amr (r.a.), akli dengesini kaybetmişti ve konuşma problemi yaşamaya başlamıştı. Buna rağmen ticaret işlerini devam ettirdi. Ancak sürekli aldatılıyordu. Hz. Peygambere gelerek durumunu anlattı. Hz. Peygamber, arkadaşının kazancını kendi kendine sağlamasını destekledi; alışveriş yaparken “Aldatmak yok!” demesini ve satın aldığı malı, üç gün içinde geri verebileceğini satıcıya söylemesini istedi.⁴¹

Tartışalım: Engelli insanlar günlük hayatta ne gibi zorluklarla karşılaşmaktadırlar? Bu zorlukları çözmek konusunda, Hz. Muhammed’in (s.a.v.) hangi uygulamaları bize yol gösterebilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Hz. Peygamber, her ne sebeple olursa olsun toplumun, başka insanları dış görünüşlerinden dolayı dışlamaları gerektiğini, “*Nice kapılardan kovulmuş, pejmürde insan vardır ki Allah’a yemin etse; Allah onu yemininde doğru çıkarır.*”⁴² hadisiyle hatırlatmıştı. Müslümanların birbirlerine bağlı olmalarını, sıkıntı ve zorluklarda birbirlerine destek olmalarını da “*Birbirlerini sevmekte, birbirlerine acımakta ve birbirlerine şefkat hususunda mü’minler bir vücut gibidirler. Ondan bir uzuv şikâyet ederse vücudun diğer uzuvları uykusuzluk ve humma ile ona katılırlar.*”⁴³ hadisiyle buyurmuştur. Yine görme engellilere rehberlik etmek, sağır ve dilsizlere anlatılanları anlayacakları bir şekilde anlatmak da Hz. Peygamber tarafından sevap kazandıran işlerden sayılmıştır.⁴⁴

6.6. Engelli insanların, toplumsal hayatlarını kolaylaştırmak için gerekli önlemleri almalıyız.

41 İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed ve Evrensel Mesajı, s. 360.

42 Müslim, Birr/ 138.

43 Müslim, Birr/ 66.

44 Buhârî, Edeb/ 1976.

DEĞERLENDİRME

“Şüphesiz Allah, kıyamet gününde: Ey âdemoğlu! Ben hasta oldum da sen beni ziyaret etmedin! diyecek. Âdemoğlu:

-Ya Rabbi! Ben seni nasıl ziyaret edebilirim? Sen alemlerin Rabbisin! cevabını verecek. Allah Teâlâ hazretleri:

-Bilmez miydin ki, filan kulum hasta oldu? Sen onu ziyaret etmedin. Bilmez miydin ki onu ziyaret etmiş olsan beni onun yanında bulurdun, buyuracak.

-Ey âdemoğlu! Senden yiyecek istedim; beni doyurmadın! diyecek. Âdemoğlu:

-Ya Rabbi! Seni nasıl doyurabilirim ki! Sen alemlerin Rabbisin! Diyecek. Allah:

-Bilmez misin ki filan kulum senden yiyecek istedi, sen onu doyurmadın? Bilmez miydin ki onu doyurmuş olsan bunu benim nezdimde bulacaktın! buyuracak.

-Ey âdemoğlu! Senden su istedim; beni sulamadın! diyecek. Âdemoğlu:

-Ya Rabbi! Ben seni nasıl sularım? Sen alemlerin Rabbisin! Cevabını verecek. Allah:

-Filan kulum senden su istedi; ona su vermedin! Onu sulamış olsaydın bunun karşılığını benim nezdimde bulurdun! buyuracaktır.” (Müslim, Birr/43.)

Yukarıdaki hadisi yardımlaşma ve dayanışma açısından yorumlayınız.

ÜNİTEMİZİ DEĞERLENDİRELİM

A) Aşağıdaki boşluklara soruların doğru cevabını yazınız.

1. Hz. Peygamber, insanlara kardeşlikle ilgili ne gibi öğütler vermiştir? Hadislerle açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

2. Hz. Peygamber, dostlarına karşı nasıl davranırdı? Bir örnek olayla anlatınız.

.....

.....

.....

.....

3. Hz. Peygamberin engelli insanların topluma katılmaları için onlara ne gibi desteği olmuştur?

.....

.....

.....

B) Aşağıda verilmiş olan sorularda doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi Hz. Muhammed'in (s.a.v.) bütün insanlığın kardeşliğini sağlamaya yönelik yaptırdığı çalışmalardan biri değildir?

- A. Medine'de yaşayan "Evs ve Hazrec" kabilelerini barıştırması
- B. Bir Ensar ile bir Muhacir'i kardeş ilan etmesi
- C. İslam'ı anlatırken zengin-yoksul, hür-köle ayrımı yapmaması
- D. Sahabenin kendisi için ayağa kalkmalarını istememesi

2. Aşağıdaki davranışlardan hangisi "*Dünyada bir kul bir kulun günahını örterse kıyamet gününde Allah da onu örter.*" hadisine uygun bir davranış değildir?

- A. Bir yanlış yapan arkadaşımızı kırmadan uyarmak
- B. Arkadaşımızın kusurlarını araştırmak
- C. Arkadaşımızın hatasını herkesin içinde söylememek
- D. Arkadaşımızı uyarırken kişiliğini eleştirmemek

3. H. Peygamberin sütannesi Halime'yi yıllar sonra bile: "Anne" diyerek karşılaması, amcasının hanımı Fatıma vefat ettiğinde ona annesi ölmüş gibi üzülməsi Peygamberimizin hangi özelliğini gösterir?
 - A. Cömert olduğunu
 - B. Vefalı olduğunu
 - C. Kendisine yapılan iyiliklerin altında kalmak istemediğini
 - D. Güvenilir olduğunu
4. Aşağıdakilerden hangisi H. Peygamberin arkadaşlık ilişkilerinde önem verdiğı konulardan biri değildir?
 - A. Arkadaşlarıyla birlikte iş yapmayı sevmesi
 - B. Arkadaşlık ilişkilerinde samimi ve fedekâr olması
 - C. Maddi durumu iyi kişilerle olmaya özen göstermesi
 - D. Arkadaşlarını sevmesi ve onlara karşı vefalı davranması
5. Aşağıdaki davranışlardan hangisi H. Peygamberin engellilere karşı yapıldığında sevap kazandıracağını belirttiğı hadisine aykırı olur?
 - A. Derdi olan bir kişinin derdini kendisinin çözmesini beklemek
 - B. Konuşma engellilerle anlayacakları şekilde iletişim kurmaya çalışmak
 - C. Görme engellilere rehberlik etmek
 - D. Güçsüzlerin koluna girip yardım etmek

C) Aşağıdaki yargılardan doğru olanların başına "D", yanlış olanlarınkine ise "Y" yazınız.

1. (.....) H. Peygamber arkadaşları arasında ayrıcalıklı muamele görmeyi isterdi.
2. (.....) "Güzel vefa imandandır." buyuran H. Muhammed (s.a.v.) kendisine ve arkadaşlarına iyilik yapanları unutmaz, onlara vefalı davranırdı.
3. (.....) H. Peygamber bütün insanları kardeş olarak görmüş ve tüm insanların kardeşliğı için çalışmıştı.
4. (.....) H. Muhammed (s.a.v.), Mekke'nin fethinden sonra Mekkelileri, Ensar'dan üstün tuttuğunu belirten bir konuşma yapmıştı.
5. (.....) H. Peygamber çeşitli sebeplerle engellilerin gönüllerini almaya çalışırdı.

D) Aşağıdaki hadislerde bulunan noktalı yerleri verilen uygun sözcüklerle tamamlayınız.

Musibet, ayrıcalıklı, vefalı, merhametli, arkadaşlarınız, mü'minler

1. “Birbirlerini sevmekte, birbirlerine acımakta ve birbirlerine şefkat hususunda bir vücut gibidirler...”
2. “Yakın, Allah’ın size emanet ettiğı kardeşlerinizdir...”
3. “Müslüman’ın başına gelen hiçbir (bela, sıkıntı) yoktur ki onun sebebiyle günahı affolunmasın. Hatta ayağına batan dikenle bile!”
4. “ olmadıkça iman etmiş olmayacaksınız.”
5. “Benim işimi yapmayı sevdiğinizi biliyorum; fakat sizinle beraber çalışmak, sizden biri olmak, olmamak hoşuma gidiyor.”

SÖZLÜK

A-B

adap: 1. İzlenmesi gereken usuller, yollar, prensipler. 2. En iyi hâl ve hareketler, ölçülü davranışlar, kişiler arasında iyi ilişkileri düzenleyen kurallar, uyulması gereken görgü kuralları.

basiret: 1. Görme, idrak etme, kavrama, bir şeyin iç yüzünü bilme, sezgi, gerçeği kavrama, akıl, zekâ, bilinç, duyarlılık. 2. Hakikati fark etme, doğru yolu tanıma, gerçeği yanlıştan ayırma yeteneği.

buyurmak: 1. Bir şeyin yapılmasını veya yapılmamasını kesin olarak söylemek, emretmek. 2. Söylemek, demek, düşüncesini bildirmek.

C

cahiliye: Hiz. Muhammed'in (s.a.v.) peygamberliğinden önce, insanların yaşadıkları ve özünde, putlara tapma, soy-sopla övünme, hukuksuzluk, kibir ve zayıfları ezme gibi olumsuzlukları barındıran sosyal ve kültürel ortam.

cariye: Yabancı ülkelerden kaçırılıp özgürlükten yoksun edilen, alınıp satılabilen, her konuda efendisinin isteklerine bağlı bulunan genç kadın, halayık.

cömert: Elindeki maddi ve manevi imkânları meşru ölçüler içinde gönüllü olarak ve karşılık beklemeden başkalarının yararına sunup gereken yerlerde harcayabilen kimse.

D

dürüst: Sözünde ve davranışlarında doğruluktan ayrılmayan, doğru, onurlu.

E

Ensar: 1. Yardım edenler, koruyanlar, destekleyenler, himaye edenler. 2. Hicret sırasında Hiz. Peygambere ve Mekke'den Medine'ye göç eden diğer Müslümanlara kucak açıp onları misafir eden Medineli Müslümanlar.

erdem: Ahlakın övdüğü iyilikçilik, alçak gönüllülük, yiğitlik, doğruluk gibi niteliklerin genel adı, fazilet.

F-G

fedakâr: Özverili.

gıybet: Çekiştirme, yerme, kötüleme.

H-İ

hürmet: Saygı.

itaat: Söz dinleme, boyun eğme, buyruğa uyma.

K-L

kibir: Büyüklenme, büyüklük taslama, kendini üstün görme, böbürlenme.

lanet: Allah'ın (c.c.) sevgi ve ilgisinden mahrum olma, beddua.

M

mazhar: (Bir iyiliğe) Erişmiş, erişen (kimse).

medeniyet: Uygarlık.

merhamet: 1. Şefkat gösterme, acıma, yumuşak huylu olma. 2. Affetme, bağışlama iyilik etme.

mescit: İçerisinde beş vakit namaz, cuma ve bayram namazlarının kılındığı, Müslümanların ibadet yeri, cami, namazgâh.

Muhacir: 1. Göç eden, hicret eden, yerleşmek üzere yurdundan başka bir yere giden kimse. 2. İslam dinini Kur'an-ı Kerim'in emrettiği gibi yaşamak için Mekke'den Medine'ye hicret eden Hz. Muhammed ve arkadaşları.

N

nankör: Kendisine yapılan iyiliğin değerini bilemeyen, iyiliğe kötülükle karşılık veren.

P-R

putperest: Puta tapan kimse.

resul: Allah (c.c.) tarafından kendisine yeni bir kitap verilen, insanları hâk dine çağırarak dinî ve toplumsal hayatı Allah'ın (c.c.) emirlerine göre düzenlemekle görevli olan peygamber, nebi, Allah elçisi.

S-Ş

sahabe: 1. Arkadaş, dost, veli. 2. Hz. Peygamber zamanında yaşamış, Müslüman olarak Hz. Peygamberi çok kısa bir süre olsa da görmüş, onun sohbetinde bulunmuş ve yine Müslüman olarak ölmüş kimse.

suffa: Hz. Peygamberin Medine'deki mescidinin bitişiğinde bulunan üstü kapalı, özel yer.

süvari: 1. Atlı. 2. Atlı asker.

şefkat: Acıyarak ve koruyarak sevme, sevecenlik.

Z

zekât: 1. Temizlenme, temizleme, arınma. 2. Dinen zengin olan Müslümanların dinî bir görev olarak her yıl mallarının ve paralarının yüzde iki buçukunu ibadet niyetiyle, fakirler başta olmak üzere Kur'an-ı Kerim'in belirlemiş olduğu yerlere vermeleri.

KAYNAKÇA

Afzalur Rahman, “**Sîret Ansiklopedisi**”, İstanbul, 1996, C 1-6.

AKSEKİ, Ahmet Hamdi, “**Ahlak İlmi ve İslam Ahlakı (Ahlak Dersleri)**”, Sadeleştiren: Ali Arslan Aydın, Nur Yayınları, Ankara, 1991.

Alâuddin el-Muttakî el-Hindi, “**Kenzü'l-Ummâl**”, Beyrut, 1979, C 1-18.

“**Allah'ın Kulu ve Rasûlü**”, Çankaya Müftülüğü Yayınları, Ankara, 2013.

ASYA, Arif Nihat, “**Duâlar ve Âminler**”, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2013.

BASUT, Fatih, “**Yunus Emre, Hayatı-Öğütleri, Şiirleri**”, Akasya Kitap, Ankara, 2011.

BAYTOP, Turhan, “Misvak”, “**İslam Ansiklopedisi**”, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, C 30.

BERKİ, Ali Himmet; KESKİOĞLU, Osman, “**Hatemü'l-Enbiya Hz. Muhammed ve Hayatı**”, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2006.

BİLGİN, Beyza, “**İslam'da Çocuk**”, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1987.

Buhârî, Muhammed bin İsmâil, “**Edeb'ül-Müfred (Ahlak Hadisleri)**”, Terceme ve Şerh: A. Fikri Yavuz, Sönmez Neşriyat, İstanbul, 1979, C 1 –2.

----- “**Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecrid-i Sarih Tercemesi**”, Müellifi: Zeynü'd-dîn Ahmed bin Ahmed bin Abdi'l-Lâtîf'z-Zebîdî, Mütercimi ve Şerh Edeni: Ahmed Naim (1. Cilt), Kâmil Miras (2-12. Ciltler), Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1982, C 1 – 12.

ÇAĞRICI, Mustafa, “Ahlak”, “**İslam Ansiklopedisi**”, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 1989, C 2.

ÇETİŞLİ, İsmail, “**Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011)**”, Akçağ Yayınları, Ankara, 2012.

“**Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi**”, İlmi Müşavir ve Redaktör: Hakkı Dursun Yıldız, Çağ Yayınları, İstanbul, 1992, C 1.

“**Dinî Terimler Sözlüğü**”, Komisyon, Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Ankara, 2009.

Ebû Abdîrrahmân Ahmed bin Şuayb bin Alî en-Nesâî, “**Sünen-i Nesâî Tercemesi**”, Hazırlayan: Abdullah Parlıyan, Konya Kitapçılık, İstanbul, 2005, C 1-3.

Ebû İsmâ Muhammed bin İsmâ bin Sevre (Yezîd) et-Tirmizî, “**Sünen-i Tirmizî Tercemesi**”, Hazırlayan: Abdullah Parlıyan, Konya Kitapçılık, İstanbul, 2007, C1-3.

el-Aclûnî, İmam İsmail bin Muhammed bin Abdi'l-Hâdî el-Cerrahî, “**Keşfu'l-Hafa**”, Beyrut, 2001, C 1-2.

es-Sicistânî, Ebû Dâvud, “**Sünen-i Ebû Dâvud Tercemesi**”, Hazırlayan: Abdullah Parlıyan, Konya Kitapçılık, İstanbul, 2007, C 1-3.

es-Suyutî, Celâleddin, “**Câmi'üs-Sağîr**”, Beyrut, 2010, C 1-2.

Hâkim el-Müstedrek, “**el-Müstedrek ala's-Sahihayn**”, Beyrut, 1990, C 1-5.

HAMİDULLAH, Muhammed, “**İslam Peygamberi**”, Çeviren: Salih Tuğ, İrfan Yayıncılık, İstanbul, 1993, C 1-2.

HİZMETLİ, Sabri, “**(Başlangıçtan İlk Dört Halife Devri Sonuna Kadar) İslam Tarihi**”, Yeni Çizgi Yayınları, Ankara, 1995.

İbni Hişam, es-Sîretü'n Nebeviyye, Beyrut, 1978.

İbni Mâce, “**Sünen-i İbni Mâce Tercemesi ve Şerhi**”, Terceme ve Şerh eden: Haydar Hatipoğlu, Kahraman Yayınları, İstanbul, 2012, C 1-10.

KANDEHLEVİ, M. Yusuf, “**Hayatu’s-Sahabe**”, Çeviren: Sıtkı Gülle, Umut Matbaacılık, İstanbul, C 1-5.

KARAGÖZ, İsmail, “**Ayet ve Hadisler Işığında Engelliler**”, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2005.

“**Kur’an-ı Kerim Meali**”, Hazırlayanlar: Halil Altuntaş; Muzaffer Şahin, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2005.

“**Kur’an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali**”, Komisyon, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1993.

LİNGS, Martin, “**H. Muhammed’in (s.a.v.) Hayatı**”, Çeviren: Nazife Şişman, İnsan Yayınları, İstanbul, 2012.

Mâlik bin Enes, “**Muvatta**”, Tercüme: Abdülvehhab Öztürk, Kahraman Yayınları, İstanbul, 2013, C 1-2.

Nevevî, Muhyiddin, “**Riyâzü’s-Sâlihîn**”, Bedir Yayınları, İstanbul, 1974.

NUMANOĞLU, Cengiz, “**Şuûr (Bütün Şiirleri)**”, Adil İnşaat Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 2011.

ÖZEL, Ahmet, “Misvak”, “**İslam Ansiklopedisi**”, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, C 30.

Müslim bin Haccac, “**Sahih- i Müslim Tercüme ve Şerhi**”, Mütercimi ve Şerh Edeni: Ahmed Davudoğlu, Sönmez Neşriyat, İstanbul, 1979, C 1-10.

SARIÇAM, İbrahim, “**H. Muhammed ve Evrensel Mesajı**”, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2004.

“**Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük**”, Komisyon, Türk Dil Kurumu, İstanbul, 1992.

YÜCEL, İrfan, “**Peygamberimizin Hayatı**”, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2002.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Yayınevi fotoğraf arşivi

<http://www.shutterstock.com>

<http://www.ekrembugraekinci.com/>

<http://www.arastiralim.net/ilk/turkce-ezan-meselesi.html>

http://hasanarmagan.blogspot.com/2008_11_01_archive.html

İbrahim Sarıçam, H. Muhammed ve Evrensel Mesajı, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2004

